

ЛЕЗГИ Газет

**Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чIал хуьх!**

Алай йисан 23-майдиз йикъан сятдин 2-даз Дербент шегьерда Лезгийрин СтIал Сулейманан тIварунихъ галай госмуздрамтеатрдин дараматда РД-дин культурадин министерстводин тапшуругъдалди "20 йис сегънеда" лишандик кваз Дагъустандин халкъдин артистка Фаризат ЗЕЙНАЛОВАДИН яратмишунриз талукъарнавай межлис кыле тухуда.

Чна квез и мярекатдиз теклифзава, гъурметлу ватанэгълияр!

Лезгийрин СтIал Сулейманан тIварунихъ галай госмуздрамтеатрдин коллектив

1920 – йисалай акъатзава

N 19 (10768) хемис 11-май, 2017-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет "Дагпечатдин" киоскрай - 16 манат

Чехи Гъалибвилини 72 йис

Чи халкъари дамахзавай сувар

Шкил - РД-дин Къилин ва Гъукуматдин пресс-кьуллугъдин

"Рекъин тийир полк" серенжемда 35 агъзур дагъустанвиди иштиракна

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Махачкъала

Чехи Гъалибвилини югI Гъалибвилини сувар! Дугъриданни, им чи халкъари дамахзавай, руьгъдик гъевес кутазвай, ватанпересвилини гъисс мягъкемарзавай сувар я. СССР-ди, Россияди ва виликдай Союздик кваз хъайи республикайри и сувар къейдиз 72 йис жезва.

Уьлкведин хейлин пилера хъиз, Махачкъаладани 9-Майдиз Гъалибвилини сувариз талукъарнавай мярекатар кыле фена.

Югъ экуьн кылелай гуьлуьшанди, халисан суварин хъинди хъана. Дагъларин уьлкведин меркездин куьнеяр суварин къайдада безетмишнава. Яру пайдахри, шарари шагъвардал лепе гузва. Майдандал Гъамзатован, Дахадаеван, Гъажиеван куьнейрай гъилера яру пайдахар, рангарин шарар авай, хуруйрал лентер алай инсанар къезва. Сятдин цIуд жедай къилияй майдан шегъерэгълийрив ацIана. Вузрин, идарайрин, карханайрин, школайрин коллективар десте-десте жергейра акъвазнава. Военный оркестрди маршар тамамарзава. Радиодай дяведин йисарин манияр лугъузва. Ленинан памятникдин вилик стулрал хурудал орденар, медалар алай дяведин ва зегъметдин ветеранри чкаяр кунва. Инсанри сада-садаз суварар мубаракзава. Газафбурув чIагайдиз алуькнавай аялар гва.

► 2

Мегъамед-Гъанифа Шайдаеван 100 йис

Генералдин хуьре - шадвилини мярекат

Хазран КЪАСУМОВ

Сулейман-Стальский райондин Цмурин хуьре генерал-майор, тарихдин илимин доктор Мегъамед-Гъанифа Шайдаеван 100 йис тамам хъуниз талукъарнавай шадвилини мярекатар кыле фена. Анал М-Гъ. Шайдаевакай рикел хкунар, тебрикдин келимаяр гваз райондин кыл Нариман Абдулмуталибов, Къилепатан округда РД-дин Къилин тамам ихтиярар ганвай векил Энрик Муслимов, РД-дин Халкъдин Собра-

нидин депутат Гъамидулагъ Мегъамедов, райондин Общественный палатадин председател Алимет Мейланов, генералар - Гъажикъурбан ва Рагъимхан Шайдаевар, Цмурин хуьруьн кыл Раида Алибегова рахана.

Юбилейдиз талукъарнавай волейболдин турнирда 1-чка Къурагъ райондин командади, 2, 3 ва 4-чкяяр Сулейман-Стальский райондин, Белиж поселоқдин, Хив райондин командайри кунва. Абуруз пулдин призар, кубокар ва гъурметдин грамотаяр гана.

Генерал М.-Гъ.Шайдаеван уьмурдикай гегъеншди 3-чиннай кIелиз жеда

РикIел хуьнин лишан яз

Мерд АЛИ

Чехи Гъалибвилини суварин вилик ветеранар тебрикунин мярекат Махачкъаладин М.Ярагъидин тIварунихъ галай куьчеда авай "Love time" ("КIани вахт") тIвар алай шадвилерин квалени тешкилнавай. Анин иеси чи лезги тават, вичин ери-бине Мегъарамдухуьруьн райондин Къуйсунрин хуьрйяй тир Маиса Алиевна Шабанова я. Иниз меркездин Ленинский райондин ветеранрин са дестедиз теклифнавай (Советдин председател - Чернобылдин му-

сибатрай экъечIай полковник Нисрет Сейфуллагович Исмаилов).

Чехи Гъалибвилини суварихъ галаз алакьалу яз ва гъакIни 1939-йисалай 1945-йисалди дяведа, адалай гуьгъуьнизни 1948-йисалди женгинин партал дегиставур стха Гъажаматович рикIел хуьнин лишан яз, ветеранар кIватIунин теклиф гайиди, харжиярни вичин хивез къачурди и тешкилатдин Советдин член, вичи яргъал йисара меркездин медицинадин идарайрин профсоюзрин крариз регъбервал гузва

► 2

УЬМУЪР

1993-йисуз ООН-дин Генеральный Ассамблеядин къарардалди 15-май Международной хизанрин югъ яз малумарна. Адан къилин метлеб хизандин са къадар месзлайриз вири общественности дикъет ва куьмек гун я.

► 7

МЕДЕНИЯТ

Музыкадин школа фенвай 55 йисан рехъ-им лезги музыка вилик тухуник чна кутунвай пай, чи тарих я. И йисара школада лезгивал, лезги меденият хуьн патал еке кIвалах тухвана, чи авазар, манияр, санлай искусство къенин несилдал агакъарна.

► 10

Чехи халкъари дамахзавай сувар

1

Гъалибвили суварихъ гъихтин метлеб аватла, ам мукъва авун патал Советрин Союздин, гъа гъисабдай яз Дагъларин улкъвдин халкъарини гъикъван азиятриз таб гана-тла, гъикъван къурбандар авуниз мажбур хъанатла, гъадакай лагъана.

Вири халкъарин жергеда аваз душмандихъ галаз 180 агъзурдалай виниз дагъустанвийри женгер чулгуна. Къе 62 дагъустанви Советрин Союздин ва Россиядин Игитар, 7 кас Баркалладин вири дережайрин ордендин сагъибар я. Дагъустанвийри дивизиризни, полкаризни, дивизионризни, ротайризни, взводризни регъбервал гана. Агъзуралди аскерри, офицерри, далу пата гъакъсагъвилелди зегъмет чулгурбурув гъукуматдин орденар, медалар агакъна. Гъалибвал чи вири-данди я ва ам даим чи риклера амукъда.

Дагъустандин военный комиссар Дайт-бег Мустафаева хабарсуз дяве гваз атай душмандин хура уткъемвилелди акъвазай, адаз рикелай тефидай ягъунар къур ва Берлинди къван фейи советрин аскердин игитвал Ватандиз вафалувилелди къуллугъ авунин, ватанпересвилелди тежедай хътин чешне тирдакай лагъана ва гъа са вахтунда къейд авуна: - Гъайиф жедай кар ам я хъи, чи ветеранрин жергеяр къери жезва. Къилинди, абурун гъакъндай гъукуматди датла на къайгъударвал ийизва. Гъар йисуз дяведин иштиракчийри РД-дин Къилин патай пишкешар агакъзава. Хейлин ветеранар ва дяведин иштиракчийрин хендедар квалерин сертификатралди таъминарзава. Абуруз коммунальный къуллугърай 50 процентдин къезилвилер гузва. Чкайрин администрациярини ветеранрин яшайишдал гузчивалзава.

Ветеранриз, майдандал кватл хъанвайбуруз сувар Ватандин Чехи дяведин иштиракчи Али Нурбагандова, Дагъустандин госуниверситетдин студентка Алипат Далгатовая ва масабур тебрикна.

Майдандила инсанрин дестеяр, военный оркестрдин маршарин сесерик кваз, халкъар душмандикай азад авур Аскердин памятникдал, ахпа Игитрин аллеядиз, аскеррин сурарал фена ва вирирра цуьквер эцигна.

Гъа идалди суварин мярекатар акъалтнач. РД-дин Къил Р.Абдулатипов, "Рекъин тийир полкунин" жергеяр аваз, шегъердин куьейра къекъвена. Къейд ийиз кланзава хъи, "Рекъин тийир полкунин" дестеяр дуьньядин 50 улкъведа майданрал, куьейриз экъечна. И важиблу мярекатда Россиядин регионра 8 миллиондила виниз инсанри иштиракна. Махачкъаладин "Рекъин тийир полкунин" майдандила гъерекат башламишна ва ам Леваневскийдин куьедал къван, анлай Стлал Сулейманан тварунихъ галай паркуниз фена. Инал Аваррин театрдин вилик ва филармониядин гатун залда суварин концерт гана.

Улу-бубайрин шкилар гваз меркездин куьейра 35 агъзур кас авай.

Гъа и юкъуз РД-дин Къил Р. Абдулатипов Женгинин баркаллувили музейдизни фена. Музейдин директор Жанет Сагидовади республикадин руководителдиз хейлин экспонатар къалурна, гъа гъисабдай яз дяведин йисара дагъустанвийрикай хкатай тек са воена начальник, дивизиядин командир Хийирбег Заманован шабагъарни.

Дербент

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

Дербентда суварин мярекатар "Гъам чулгувазвай дидедин" памятникдин патав, Баркаллувили паркна "Рикел хуьнин вахта" ачухуналди башламишна.

5-майдиз Ватандин Чехи дяведин иштиракчий хъайи Мегъамед Рзаханован, Мустафа Набиеван ва Мамедали Мирзоеван тварар эбеди авун яз абур яшамин хъайи квалерал мемориалдин къулар ачухна.

И мярекатра шегъердин къил М.Баглиева, ветеранрин мукъва-къилири ва общественный гъерекатрин векилри иштиракна.

9-Майдиз сувар военный комиссариатдин гъаятда ветеранар шад гъалара къаршиламишуналди башламишна.

Дяведин йисарин манийрин авазрики кватл хъанвай ветеранриз Гъалибвили сувар Дербент шегъердин къил Малик Баглиева, Дербент райондин къил Мегъамед Желилова, военный комиссар Адил Къулиева ва масабур тебрикна.

Азадвилел майдандал къиле фейи митингда РД-дин Халкъдин Собранидин депутаттар тир Сафидин Мурсалова, Велиюла Фаталиева, Россиядин ФСБ-дин погрануправленидин Дагъустанда авай Дербент шегъердин къуллугъдин начальник, полковник Поддубный Михаила, шегъердин идарайрин Собранидин председатель Мавсум Рагъимова шегъердин идарайрин, карханаирин ва къанун-къайда хуьдай органрин коллективри, военный офицерри, мугъманри, школьникри иштиракна.

Митингдиль гъуьгъуьни зурба парад хъана. Парадда военный офицерри, "Юнармиядин" отрядри, кадетрин школадин коллективди, шегъердин вири карханаирин коллективри иштиракна. Парадда чпин ата-бубайрин ва бубайрин суьретрин шкилар гваз физвай жаванринни жегъилрин "Рекъин тийир полкунин" чехи колонна къетлендиз акъвазай. Митинг са декъикада кисна акъвазуналди акъалтарна. Гъалибвили шадвилер шегъердин паркара геждалди давам хъана.

Дербент район

Гъалибвили 72 йисаз талукъарнавай къилин мярекат Мамедкъала поселоқдин суварин къайдада безетмишнавай стадиондал гурлудаказ къиле фена.

Суварин парадда вири хуьрерай атанвай администрациярин, школайрин, карханаирин, тешкилатрин векилрикай ибарат колоннайри, "Юнармиядин" дестеди, спортсменри иштиракна.

Параддила гъуьгъуьни Дербент райондин къил Мегъамед Желилова вири иштиракчийри сувар тебрикна:

"Гъуьрметлу ветеранар ва Дербент райондин агъалияр! Къез фашистрин винел Гъалибвал къазанмишайдал инихъ 72 йис тамам хъунин сувар риклин сидкъидай мубаракрай!

9-Май чун патал къетлен, пак сувар я. Ватандин Чехи дяведин залан йисара чи улкъвдин халкъар душмандихъ галаз женг тухуз сад хъиз къарагъна. Яру Армияди вири дуьньядин халкъар фашизмдикай азадна, чи Ватандин аслу туширвал хвена, Чехи Гъалибвал къазанмишна. И Гъалибвал гъихтин зурба къиметдалди арадиз гъанвайди ятла, чна садрани рикелай ракъурдач.

Белиж

Белиж поселоқдин ва къваларив гвай хуьрерин агъалири Малум тушир аскердин памятникдин вилик сувар къейдна.

Майдан 4 агъзурдалай виниз инсанрив ацанва. Вилик жергеяр "Рекъин тийир полкунин" акъвазнавай.

Митингда Дербент райондин къил Мегъамед Желилова, Белиж поселоқдин къил Рамиз Гъабибулаева, райондин администрациядин къилин заместителри, Белиж поселоқдин ва къваларив гвай хуьрерин вири школайрин муаллимри ва школьникри, здравоохраненидин идарайрин коллективри ва хуларни гваз атанвай бубайри, чкадин агъалири активдаказ иштиракна.

Анал Ватандин Чехи дяведин ветеранриз ва кватл хъанвайбуруз Мегъамед Желилова, Рамиз Гъабибулаева, Адил Къулиева ва масабур виридалайни экъу ва пак - Чехи Гъалибвили сувар тебрикна ва хуш алхисар лагъана.

Школьникри къалурай концертдин нумрайри виридак мадин шад гъевес кутуна.

Мярекат, памятникдал цуьквер эцигуналди ва аялри цавуз шарар ахъаюналди, акъалтарна.

Ахцегъ

Эмираслан ШЕРИФАЛИЕВ

Советрин Союздин Игит Валентин Эмирован гъумбетдин вилик цуьквер эцигдайла къулхъ параддин иштиракчийр "Игитрин аллеядиз" килигна. Ци "Игитвилел аллеяда" дяведин иштиракчийр тир пуд вишлай гзаф къегъалрин шкилар гъатнавай.

Ахпа гъилера чпин чехи бубайринни ата-бубайрин шкилар авай "Рекъин тийир полк" къиле аваз, парад Ленинан куьедай обелиск галайвал рекъе гъатна. Ина цуькверни шарар гвай бицкекар, тажар къунвай школьникар, районгъилияр авай. Цуьк ахъайнавай Ахцегърин багъларин юкъва, обелискдин вилик Россиядин Гимн тамамарзава.

Ахцегъ райондин къил Осман Абдулкеримова Ватандин Чехи дяведик дагъвийри, къилди Ахцегъ райондин векилри, кутур пай къейдна ва виридаз сувар мубаракна.

- Ахцегъ райондай 2763 касди фашистрихъ галаз дяведа иштиракна. Абурукай 1426 кас фронтда телеф хъана. Къе агъзурдалай ви-

низ ахцегъвийр орденринни медалрин сагъибар я. Къвед Советрин Союздин Игитвилел тварциз лайихлу хъана - лётчик Валентин Эмирован ва разведчик Гъасрет Алиев. Ахцегъ райондин агъалири Яру Армиядин фондуниз чпин хушуналди 11 миллион манат пул гана. Зегъметдин фронтда ахцегъвийри къалурнавай ихътин игитвилер тимил туш.

Ахцегъ, Докъузпара, Рутул районрин военком Рафик Мегъамедова Ватандин Чехи дяведа Ахцегъ райондин агъалирин игитвилерикай суьгъбетна ва идалай къулхъ анжах ислягъ гъалибвилер хъун алхисна.

Ахцегърин погранкъуллугъдин командирдин везифаяр тамамарзавай полковник Анатолий Хвощенкоди тебрикар авурдалай къулхъ жегъилрихъ элкъвена, гъар са карда Ватандиз вафалу хъун лизим тирди къейдна.

Митингдиль гъуьгъуьни гъар са касдивай чуьлдин кухняда гъазурнавай тьунрин дад акъаз жезвай. Райондин къили ветеранар Культурадин квале къабулна ва мярекат генани давам хъана.

Къасумхуьр

Хазран КЪАСУМОВ

Къасумхуьруьн къилин майдан суварин къайдада безетмишнава. Культурадин дворецдай язавай манийрини авазри демонстрациядиз экъечнавай инсанрин гъуьгъуьлар шадарзава. Сулейман-Стальский райондин къил Нариман Абдулмуталибов къиле авай

районгъилирин колоннаяр обелиск галайвал рекъе гъатна. Саки 4000 касдин иштираквал аваз анал къиле фейи митинг, тебрикдин гафар рахуналди, Н.Абдулмуталибова ачухна. Адан рахунрилай гъуьгъуьни митингдин иштиракчийри Ватандин Чехи дяведа телеф хъайибур ва гъуьгъуьнин йисара рагъметдиз фейи дяведин ветеранар, са декъикада кисна акъвазуналди, рикел хъана.

Райондин военный комиссардин заместитель Арсен Бабаева дяведин йисара советрин халкъди, адан Яракълу Къуватри ва районгъилири къалурай къегъалвилерикай, гъалибвал къазанмишуник пай кутур далу патан зегъметчийрикай гъенш рахунар авуна.

Гъалибвили суварин митингдал тебрикдин келимаяр гваз гъакъли РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Гъамидулагъ Мегъамедов, райондин дявединни зегъметдин ва Яракълу Къуватрин ветеранрин Советдин председатель Абдулаким Гъажимурадов, къайдаяр хуьдай органрин ветеранрин Советдин председатель Абдулнетиф Пирисмаилов, Циийи поселоқдин юкъван школадин 11-классдин ученица Наила Ризаева рахана.

Эхирдай райондин Культурадин дворецдин, хуьрерин школайрин гъевескарри саналди тир чехи концерт гана ва жаванри дзюодай, боксдай, азаддаказ къуршахар къунай чпин алакьунар къалурна.

Рикел хуьнин лишан яз

1

РФ-дин лайихлу духтур, зегъметдин ветеран Агъамегамед Хаметович Хаметов я.

Вири няметривди дуьзмишнавай суфрайрихъ чпи жуьреба-жуьре хилера къетлен лайихлувилер къалурай яшлу ксари чкаяр къунвай. Ветеранрин Советдин председатель Н.Исмаилова къейд авурвал, Ленинский рай-

онда 38 кас дяведин ветеранар ама. Абурал чпин квалера ва госпиталра къил чулгуна, агъмишна, тебрикна.

- Ватандин Чехи дяведин цаяра чпин чанар къурбанд авур, гъакъни, фронтдай хтана, кечмиш хъайи са касни рикелай алудна виже къведач. Бубайрин баркаллу крарин ирс жегъилрив агакъарун чи буржи я. Ихътин мярекатри, рикел хуьни ва веревирдери чи

руьгъдин къуватар артухарзавайдал шак алач. Рагъметдиз фенвай ветеранрин суарал нур къурай, чан аламайбуруз Сад Аллагъди сагъвал гурай, - акъалтарна вичин рахунар тамадади, ветеранар тебрикун яз.

Чпин фикирар ва тебрикдин гафар и мярекатдал агъсагъал, МЧС-дин ветеран Со-крат Баламирзаева, халкъдин контролдин ветеран Рагъим Шихзадаева, Чехословакиядин вакъийрин (1968-йис) иштиракчи, ветеран Мегъамедтагъир Гъасанова, ветеранрин Советдин секретарь, вичин будадини,

дидедини дяведа иштираккай Наида Рамазановади, Агъамегамед Хаметова, ополченидин ветеранар тир Зейнал Жамиева, Рафик Исмаилова, зегъметдин ветеран Идаят Насирова, "Лезги газетдин" редакциядин тварунихъайи и цларарин авторди ва масабуруни лагъана. Инал дяведин йисарин бязи чарар кел хъуьна, гъа девирдин манийрихъ яб акална. Эхирдай санал шкилар яна.

Ихътин гъуьзел декъикаяр багъишунай шадвилерин квалин иесийриз ветеранри сагърай лагъана.

Мегъамед-Гъанифа Шайдаеван 100 йис Баркаллу сихилдин

ВЕКИЛ

Хазран КЪАСУМОВ

Цмур тлебиатдин гуьзел чкадал экля хъанва. Къуд пад тамар, дагълар, кламар, булахар я. Амма, зи фикирдалди, и хуьруьн виридалайни чехи девлет анай акъатай машгур алимар, генералар, писателарни шаирар, зегъметчияр я: Алибег Фатахов, Зияудин Эфендиев, Социализмдин Зегъметдин Игит Гъажимурад Темирханов, алимар Агъмед, Марк, Надир Эфендиевар, Ферзали Къурбанов, Сталинан премиядин лауреат Гъажи Мегъамедов, Шайдаеврин хизан...

М.-Гъ. Шайдаев

ШАЙДАЕВАР - Мегъамед-Гъанифа, тарихдин илимрин доктор, Советрин Армиядин генерал, Гъажи-Къурбан, тарихдин илимрин доктор, МВД-дин генерал, Мегъамед, тарихдин илимрин доктор, Рагъман, генерал, Гульнара, философиядин илимрин доктор...

Чи къенин суьгъбет Мегъамед-Гъанифа Гъажибалаевич Шайдаевакай я. М.-Гъ. Шайдаев 1917-йисан 5-майди дидедиз хъана. Рабфак акъалтларайдалай гуьгъуьниз ам 1934-йисуз Дагъустандин педагогивилин институтдик экечина. Келзавай йисара М.-Гъ. Шайдаев институтдин комсомолдин комитетдин секретарь тир.

Вуз дерин чирвилер аваз акъалтларай М.-Гъ. Шайдаев Дагъустандин зегъметдин резервдин управленидин начальникдин заместитель яз Махачкъалада къвалахал туна.

Къисметдихъай катиз жедач. Ватандин Чехи дяве башламиш хъана. Бронь авайтлани, Мегъамед-Гъанифа гуьгъуьллувилелди фронтдиз фена, адакай артиллерияди, ракетайрин "Катюша" система ишлемишуналди, душмандиз къати ягуьнар къуна, чи къушунриз гъужумдиз фидай мумкинвал гана. Идак Шайдаева вичин пайни кутуна, адаз Сталинан патай чухсагъул малумарна.

260-стрелковый дивизиядин артиллериядин 783-полкунин командирдин заместитель майор Шайдаева Коваль шегъер азад хъувун патал къиле феи женгерани къегъалвилер къалурна. Абурукай М.Х.Калашникова вичин "Испытание огнем" ктабда къхъенва.

Дяведин рекъерай Мегъамед-Гъанифа Шайдаев душмандин магъарадиз - Берлиндиз къван фена. Уьткъем, дирибаш офицер къуллугъ давамариш Германияда туна. Адаз немс члал хъсандиз чизвай.

1945-йисан эхирра подполковник М.-Гъ. Шайдаев хайи ватандиз хтана. Адан хурудал Яру Гъетрен къве, Яру Пайдахдин къве, Ватандин дяведин, Баркаллувилеин орденар, са шумуд медаль алай.

1947-йисуз М.-Гъ. Шайдаев Махачкъалада кардик квай артиллериядин бригададин политотделдин начальниквиле тайинарна. Гуьгъуьнин йисара ада Ленинграддин алакъадин военный институтда тарихдин кафедрадин начальниквиле, Москвада Дзержинскийдин тварунихъ галай ракетайрин къушунрин ва артиллериядин военный академиядин начальниквиле къвалахна.

1972-йисуз М.-Гъ. Шайдаеваз генерал-майорвилеин чин гана. Гъа са вахтунда, Мегъамед-Гъанифа Гъажибалаевич илимдин къвалахдални машгул хъана, ам уьлкведа твар-ван авай алимарин жергеда авай. Адан регъбервилек кваз цлудралди алимарин докторвилеин диссертацияр хвена. Ам Москвадин вад вуздин алимарин Советдин член, Дагъустан Республикадин илимрин лайихлу деятель тир.

Цмурвийри чпин къегъал хцел дамахзава, адан твар хуьруьн са куьнедиз, келунинни спортдин центрадиз ганва. Гъар йисуз 5-майди М.-Гъ. Шайдаеван призар патал волейболдай турнир тухузва, хуьре адаз памятник эцигнава, илимрин доктордин-генералдин экспонатри хуьруьн Гъалибвили музейда еке чка къунва.

Уьмуьрдин юлдаш Тамара Абдурагъмановнадихъ галаз Мегъамед-Гъанифа Гъажибалаевича къве руш уьмуьрдин шегъердал акъудна, къе абур къведни илимрин кандидатар я.

Вахтар къвез физва, адахъ галаз инсанарни. Амма Ватан хвейи, адаз къуллугъ авур ксар несилрин рикелай садрани алатдач.

Фронтдай хтай чар

Эмираслан ШЕРИФАЛИЕВ

Советрин уьлкведи Ватандин Чехи дяведа Гъалибвал къазанмиша 72 йис там хъанва. Дяведин гъакъкъи цляр акур фронтвикрин жергеяр къвердавай къери жезва, амма 9-Майдин суварин мана-метлеб несилри квадарзавач. Чехи Гъалибвили сувар чи рикера виридалайни важиблу ва нурулу сувар яз амукъда.

Мукъвара зи гъиле 1945-йисан 17-январдиз акъатай "Дагъустандин правда" газет гъатна. Анай фронтдиз, адан дагу пата члугур зегъметдиз талукъ, руьгъ хкаждай, виклегъвилин, ватанпересвилеин тербия квай гзаф макъалаяр келиз жеда. "Немсерин чилелай чар" лагъана къил гана чапнавай, пуд ордендин сагъиб, гвардиядин капитан **ЗАГЪИРОВ Тагъир Загъировича** фронтдай ракурнавай кагъазди фикир вичел желбна. Агъадихъ чна ам таржума авуна гузва.

"ДАССР-дин коммунистриз, комсомолриз, зегъметчийриз ва колхозчийриз куь ватанзегъли, гвардиядин капитан Загъиров Тагъир Загъировичан патай чими саламар! Зун Дагъустандин халкъдин хва, лезги, Ахцегъ райондин Хкемрин хуьрйя я. 1941-йисан 22-июндилай за фашистрин жаллатрихъ галаз жегъ члугъвазва.

Чи баркаллу Ватан патал немсерин вагъийрихъ галаз, жуван чандин гъаифни татана, члугур женгера за тлимил ивиар экъичнач, зал къуд сеферда хер хъана. И кардизни килиг тавуна, за галатун тийижиз хайи чилин гъар са члук патал жегъ члугуан давамарна.

За жуван иви гъавава экъичнач. Чна чи пак чил немсерин жаллатрикай михъна ва чун ивиди къунвай вагъийрин магъарадиз гъахъна.

Гъукъуматди заз пуд орден гана: Яру Пайдахдин, Ватандин дяведин I ва II дережайрин. Севастополь ва Прибалтика азад авунай за юлдаш Сталинан патай чухсагъулдин къве чар къачуна. Капитандин чин къачур за исатда батальондин командирвиле къуллугъзава.

Халкъарин вождь Сталинан эмир хайи чил душманрикай михъунин ва немсерин чапхунчияр тамамвилелди куькваруни буйругъ къилиз акъудайла, за, Кеферпатан Кавказдилай башламиша, Рагъэкъендай патан Пруссияда къведалди женгинин рехъ атлана. Алай вахтунда фашистар - мурдарар немсерин чилел, чпин хусуи магъарада куькварзава.

Дагъустандин зегъметчийри чпин къватнавай пул Яру Армиядин оборонадин фондуниз ракурнавайдакай ва

хуьруьн майшатдин агалкъунрикай чарчай малум хъайила, за жуван хайи Дагъустандиз ва Советрин Ватандиз къин къазва, душмандал тамам гъалибвал къачудалди заз жуван я къуватар, я чанни гъаиф къведач. Чи къегъал Яру Армияди Берлиндин винел гъалибвилин пайдах хкаждай сят яргъа туш.

За къез ийизвай алхисар - къвалахда, иллаки гатфарин цанар цадайла, гъайванар хуьтляй акъудайла, мадни еке агалкъунар къазанмиша. Зун умудлу я, Дагъустан Республика идалай къулухъни чи чехи Ватандин республикайрин жергеда гъуьрметдин чкайрал жеда.

Пуд ордендин сагъиб, гвардиядин капитан **Т.З. ЗАГЪИРОВ**.

Ихътин ватанперес, дагъви хва Тагъир Загъиров, дяведин цляр акуна, Ватандин, диде-бубадин вилик вичин пак тир буржи намуслувилелди къилиз акъудна, хайи Хкемрин хуьруьз хтана. Дяведилай вилик муаллимвилеин пеше къачунвайтлани, фронтдай хтайла, ада Сталинан тварунихъ галай колхозда зегъмет члугуна. Хуьре, районада общественный къвалахрани Тагъир Загъиров къвенкъе хъана.

Гъалибвили суварин вилик адакай малуматар жагъурунин мурад аваз Хкемрин кимел феи заз хуьруьн агъсакъалри Тагъир Загъиров гъихътин виклеь, гъахъвал гвай итим тиртла суьгъбетна, амма тайин делилар чидай кас жагъанач.

Рекъидалди вилик ада райондин ветеранрин Советдин председателдин везифаярни тамамарнай. Хуьруьнвидин мехъерикай Къурукалал маса мехъерик фена хкедай рекъе Тагъир Загъирован гел къахъна. Багърияр, хуьруьнвиар адахъ са шумуд вацра къекъевна. Немсерихъ галаз хъайи дяведин цляр акуна, хирер хъана хтанвай агъсакъал хайи маканда гел галачиз къахъна. Им виридаз алапат тир. Гъикл ятлани, са сеферда, нехирдивай хквезвай Абдулгъей Бабаеваз (амни Ватандин

Чехи дяведин иштиракчи тир. Фронтдай ам са гъил кумачиз, хурал самбар шабагъар алаз хтана.) Чаварбандин кламачиликай са вуч ятлани хкиснаваз акуна. Къуна вичелди члугурла, чилик квайди мейит яз хъана. Алапат хъайи А.Бабаева хуьруьв хабар агакъарна, мейит чиликай хкудна. Малум хъайивал, ам ругуд вацралай жагъай Тагъир Загъирован мейит тир. Икл, немсерихъ галаз жегъ члугур игит хайи ватанда вагъшийри яна къена. Судар-дуванар гзаф хъана, амма къени я тахсиркар жагъанач, я ветерандин чандиз къаст авуниин себеб винел акъатнач.

Хайи хуьруьн сураара кучук хъувур Тагъир Загъирован мейит Москвадай атай пешекари, сурукай хкуд хъувуна, ахтармишунарни авуна, амма...

Чун игит хчин сурални фена. Сурун къванцел Тагъир Загъиров 1920-йисуз дидедиз хъана, 1987-йисуз къена лагъай къхиянар атланва. Адан рухвар Урусатда, чпин хизанар кутуна, яшамши жезва. Школадин цлал ветерандин са бубатдин шикил ала, Прибалтикада акъатнавай Ватандин Чехи дяведиз талукъ бязи ктабра адан къегъалвилеикай, ватанпересвилеикай делилар гатнавайди, Игитвилеин твар гун патал адан документар ракурвайди малум я. Тагъир Загъировакай делилар заз Оборонадин министерстводин Центральный архивдайни жагъана. Малум жезвайвал, ам 1940-йисуз Ахцегъ РВК-дай армиядин жергейриз тухвана. Ам Харьковдин, Къилепатан, 4-Украинский, 1-Прибалтийский фронтра хъана. 1942-йисуз Харьковдин фронтда залан хер хъана. Гъа и йисан эхирра Закавказский фронтда, са йисалай Кеферпатан Кавказдин фронтда, мад са йисалай Украинский фронтда хирер хъана. 1944-йисуз вич къиле акъвазнавай батальондин агалкъунрай, Женгерин сирер чиз дяве тухунай, Советрин аскерин арада лап тлимил къини къар аваз немсер куькварунай ам Ватандин дяведин 2-дережадин ордендиз, гъа и йисан сентябрдин вацра Яру Пайдахдин ордендиз лайихлу хъана. Женгера къалурай къегъалвилерай 1944-йисан октябрдин вацра ам Яру Гъетрен орден гун патал къалурайдни малум я, амма гъукъуматди ам маса шабагъдиз, Ватандин дяведин 1-дережадин ордендиз лайихлу яз гъисабна. Гъар са шабагъдихъ махус чарни гала, ана Т.Загъирован тайин агалкъунрикайни къхъенва.

Гъаиф хьи, чи гележег патал чанни гъаиф татана, женгера хъайи гъакъикчи игитар чна рикелай ракурзава. Эгер 1945-йисан 17-январдиз акъуднавай "Дагъустандин правда" газетдин нумрадай заз дуьшуйшдай "Немсерин чилелай чар" жагъаначиртла, мукъвара Тагъир Загъировни садан рикелни хкевачир. Ша, чна чи баркаллу рухварай рикелай алуд тийин.

Къизгъин женгера хъана

Райсудин НАБИЕВ

Ватандин Чехи дяве башламиш жедалди **Негъи АЛИРЗАЕВА** вичелай члехибурухъ галаз санал колхозда зегъмет члугъвазвай. Сифтедай четин тиртлани, гуьгъуьнлай ам вердиз хъанай. Галай юлдашрилай чешне къачуналди, адаз векъ ягъиз, къуьл къватиз, арабадик гамишар кутлуниз, паласада вири къвалахар ийиз чир хъана. Нетижда колхозда адан тариф акъатна. Жегъилдин рикле колхоздин гзаф къвалахар гуьгъуьна тунин фикирар авай. Амма душманди бейхабардиз Ватандал вегъена...

Сифте Негъи Алирзаев Хасавюртдани Бабаюртда зегъ-

метдин фронтда хъана. Ахпа Тифлисада ва Прохладный шегъерда сифтегъан вердизвилер къачуна, стрелковый 177-полкуник кваз Краснодардинни Батайск шегъерин патарив къизгъин женгерик экечина. Хъсан лишанчи яз ада Ростов, Новочеркасск, Шахты шегъерар патал къиле феи къати ягъунра вичин алакунар къалурнай. И женгера Негъидин эрчи гъилин пуд тлуб, капун са пайни кваз, галатна. И залан хер сагъар хъийиз ам яргъалди госпиталда хъанай. Ятлани, ада вич мад фронтдиз рахкурн тлаабнай. Къегъал лишанчиди, стрелковый 890-полкуник кваз, Каменский шегъер, ахпа Керчь, Севастополь азад авуниин къати женгера иштиракна.

Ватандин вилик къалурай къегъалвилерай Негъи Алирзаев Ватандин дяведин II дережадин ордендиз, "Дирибашвилей" ва маса медалриз лайихлу хъана.

Дяве куьтягъ хъана, хуьруьз хтай Негъидал чуьлдин бригадирвилеин къвалах ихтибарна. Яргъал йисара адан бригадиди техилдин, векъерин бул бегъерар къватиз, колхоздин планар ацлурна.

Абад жезвай Крым

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Фашистрин Германияди Советрин Союздал алчавилелди веъей йикъалай Ватандин азадвал, аслу туширвал душмандикай хуьн патал вишералди лап къизгъин, ивиар экъичай, агъзурралди инсанар къурбандриз элкьурай ва тарихда гъатай женгер кыле фена. Абурук Крым немсерикай азад хъувунин женгни акатзава.

Якъин делил я, дяведин сифте варцара Яру Армиядихъ Гитлеран къушунрин хура акъваздай бес къадардин къуват авачир. Гъавилей ада къулхъ члугъвазай. 1941-йисан ноябрдиз Яру Армия Крымни фашистрин гъиле вугуниз мажбур хъана. Чи къушунри Таманский полуостровдал сенгерар къуна. Инай къил кутур гъужумдихъни разивалдай нетижа хъанач. Чи къушунри Керченский проливдал къван къулхъди члугуна. Немсери чпин гъиле гъатай чилел Украинадин рейхскомиссариатдик кваз Крымдин генеральный округ тешкилна. Администрациядин къилени А.

Фрауэнфельд акъвазна. Нацистрин сиясатдал амалзавай фашистри сифте нубатда коммунистар къирмишзавай. Абурулай алаатайла, чувудриз, къарачийриз, крымчакриз, караимриз инсафзавачир. Садбур, эшелонриз ягъиз, Рагъакъидай патяхъ тухвана, амайбур агъзурралди тергна.

Москвацин кланик, Сталинграддин къваларив, Курскдин мулкара фашистриз гич рикълей тефидай ягъунар къурла, Гитлеран "магълуб тежер" армияр сад-садан гуьгъуналлаз барбатл авурла. Яру Армиядиз фронтдин вири сергъатра зурба гъужум тешкилдай мумкинвал, такъат хъана.

1944-йисан апрелдиз Советрин Армияди Крымни азад хъувунин гъужумдик къил кутуна. 8-апрелдин экунахъ Украинадин 4-фронтдик акатзавай артиллерияди ва гъавацин къушунри фашистрин сенгерал гуьллейрин ва бомбайрин хар къурна. Ахпа гъиле-гъил аваз Сивашдин сенгердидай 51-армияди гъужум давамарна. Гвардиядин 2-армияди Армянск азадна. Пуд йикъан акъалтлай къизгъин женгерилей гуьгъуниз чи къушунри Сивашдидай къибледихъ душмандин сенгеррай пад акъудна ва ида танкарин 19-корпусдиз виликди гъерекатдай майдан ачухна. 11-апрелдиз немсеривай Жанкой вахчуна. Керчь хуьз сенгер къунвай фашистар, чеб гъалкъада ва есирда гъатуникай къурху аваз, гзаф къадар яракъарни туна, катна.

Къейд авун лазим я хьи, Крым азад хъувунин женгера Украинадин 51, гвардиядин 2, гъавадин 8 ла-

гъай, Примордин къилдин армияри, танкарин 19-корпусди, Чулав гуьльун флотди ва Азовдин флотилияди чпин гъунарар къалурна. Санлай къачурла, гъужумдиз 470 агъзур кас, 5982 туп ва миномет, 559 танк ва 1250 самолет желбна.

Яру Армиядин хура вермахтдин 17-армия, немсерин - 5 ва Румыниядин 7 дивизия, атлуйрин, дагъла-ра дяве ийидай ва армиядин 5-корпусар, артиллериядин 279-бригада ва мадни пияда дивизияр акъвазнавай.

Фронтдин вири майданра гъалибвилер къазанмишуни гъевесламишнавай яру аскердин вилик пад къадай къуват душмандихъ амачир. 12-апрелдиз чибур Керчдиз гъахна. Са йикъалай Симферополь ва Феодосия азадна. 16-апрелдиз къушунар Севастополь шеъердин къваларив агатна. Амма сифте гъужумдиз фашистри дурум гана. Шеъерда еке къуватар къватнавай душман катарун патал хъсандиз гъазур хъана кланзавай. Командованиди гъужумда иштиракзавай вири армияр сад авуна ва командующийвилени К. Мельник тайинарна.

полуостровдай 60 агъзурдалай виниз Крымдин немсерни масанриз къунарнай. Анжах 1967-йисан 5-сентябрдиз СССР-дин Верховный Советдин Президиумди "Крымда яшамиз жезвай татар миллетдин агъалийрин гъакъиндай" Указ акъуднай ва 1941-1944-йисара фашистриз хушуналди къуллугъ авур са къадар татарвийрин тахсир гъахъсуз вири халкъдал илитлун ягъалмишвал тирди хиве къунай ва патарал акъуднавай татарвийриз Крымдиз хъведай ихтияр гана.

1954-йисан 19-февралдиз СССР-дин Верховный Советдин Президиумдин Указдалди Крымдин область РСФСР-дикай хъудна, Украинадин ССР-дик кутуна. Къарарда къейднавай: "Крымдин областдин ва УССР-дин арада авай майишатдин, культурадин сих алакъаяр, экономикадин рекъай умумивал, мулкар сад-садаз мукъва тирвилей ва дяведилай гуьгъуниз арадал атай четивилер, агъзурралди татарар ва маса миллетар масанриз суьругъун авуна, къвалахдай инсанар тими амуькун фикирда къуналди, Крымдин область Украинадин ССР-див вахъува..."

Советрин Союздин девирда Крымдини вири республикайрихъ, областрихъ, крайрихъ галаз санал виликди, абадвилехъ, асайишвилехъ, мублагъвилехъ камар къачуна. Ина курортрин индустрия вилик тухуниз къилин фикир гана. Амма Советрин Союз чуьлурунихъ галаз алакъалу яз Крымдин халкъарин яшайиш, областдин экономика усалвилехъ элкъвена. 1991-йисан 24-августдиз УССР-дин Верховный Советди Украинадин аслу туширвилей гъакъиндай Акт къабулна. 1992-йисан 5-майдиз Крымдин Автономный Республикадин Верховный Советди "Крым Республикадин государстводин къилдинвал малумарунин гъакъиндай Акт" декларация, 6-майдиз КАР-дин Верховный Советдин ирид лагъай сессиядал Крымдин Конституция къабулна, амма Киев датана крымвийар чпин ихтияррикой магърумдай рекъер жагъуриз алахъна.

Анжах 2014-йисан февралдиз вирида фадлай гуьзлемишзавай вакъийарик гъерекат акатна. 60 процентдилей виниз урус агъалияр яшамиз жезвай Керчь, Симферополь, Севастополь, Феодосия, Евпатория ва маса шеъеррани государстводин дараматрин къаварилай Украинадин пайдахар алудна, Россиядин пайдахар хъажна. 2014-йисан 6-мартдиз Крымдин Верховный Советди Республика Россиядин Федерациядик адан субъект хъиз экечлзавайдан гъакъиндай къарар акъудна. 11-мартдиз КАР-дин Верховный Советди ва Севастополь шеъердин Советди КАР-дин ва Севастополь шеъердин аслу туширвилей гъакъиндай къарар къабулна. Ина киле феий референдумда полуостровдин 82 процент агъалийри иштиракна ва сес гайи 96 процент агъалийри Россиядин Федерациядик экечлунин тереф хъена. 2014-йисан 18-мартдиз Крымдин Республика Россиядин Федерациядик къабулуни гъакъиндай Россиядин Федерациядин ва Крымдин Республикадин арада икърардал РФ-дин Президент В. Путин къул члугуна. Анлай инхъ пуд йис алатнава ва крымвийар чпин къенин йикъал рикъивай шадвалзава ва гъа са вахтунда Донбассда арадал атанвай къизгъин гъаларин гъакъиндай гъайифни члугъвазва.

Ветеранар

агъмишна

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

Дербент райондин къил Мегъамед Желилова, РД-дин юстициядин министр Ханлар Пашабегова, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Ферзиллагъ Исламова, Дербент, Дагъустандин Огни шеъердин ва Дербент райондин военный комиссар Адил Къулиева, райондин къилин заместителар тир Садир Эмиркъамзаева, Фуад Шихиева, Белиж поселоқдин къил Рамиз Гъабибулаева Белиж поселоқда амай Ватандин Чехи дяведин ветеранриз - Аллагъверди Межидоваз, Гъамзат Къайтмазоваз ва Мария Швецовадиз Гъалибвили сувар къвалера мубаракна.

Вири ветеранриз РД-дин Къилин, райондин, поселоқдин къилерин, мергъяматлувилей "Михъи риклер" фондунин, "Киргу" алишверидин къвалин ва масабурун патай пул ва рикел аламукъдай савкъатар гана.

* * *

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Ахцегъ райондин регъбер Осман Абдулкеримов, ГО-дин ва ЧС-дин крарин рекъай РД-дин министр Нариман Къазимегъамедов, Ахцегъ погранчастунин командир А.Хвощенко, райондин ветеранрин Советдин председатель Хайруллагъ Велиев, военком Рафик Мегъамедов, райадминистрациядин къилин заместитель Алмас Шуаев, УСЗН-дин начальник Алаудин Имамев районда амай дяведин иштиракчи, къакиви Исмаилов Неби Азизовичаз мугъман хъана.

"Чаз Куьне Ватандин азадвални аслу туширвал патал тухвай женгерни члугур зегъметар ватанпересвилейни виклегъвилей чешне я. Къуй Къез чандин сагъвал, руьгъдин мягъкемвал, ислъгъвал ва вири хъсанвилер хъурай!..." - вичин хуш келимайрилай къулхъ О.Абдулкеримова РД-дин Къил Рамазан Абдулатипован тебриқдин чар къелна.

Ветерандин тварцихъ тебриқдин гафар муькуь мугъманрин лагъана. Абуру ветерандиз РД-дин ва райондин къилерин, УСЗН-дин идарадин патай пулдин пишкешар гана.

Вичин нубатдай Неби Азизовича Исмаиловрин баркаллу стхайрин женгерин рекъерин къисметрикой куьрелдиз суьгъбетна, мугъманриз фу-чай теклифна ва сувар мубаракиз вичел къил члугунай, гъакл пишкешар гунай чухсагъул лагъана.

Гъалибвили сувар - Цийи Къурушдал

Гъажи КЪАЗИЕВ

Хасавюрт райондин Цийи Къурушрин хуьре Чехи Гъалибвили 72 йис тамам хъуниз бахшнавай мярекат Куьлурадин къвалин директор Къурбанов Захара ачухна. Хуьруьн администрациядин къил Рафик Юсупова вири къурушвийриз члехи сувар мубаракна ва дуьнья ислъгъ, виридахъ къвалахра еке агалкъунар хуьн алхишна, дяведа къурушвийри къалурай къеъгалвилерикай ва дяведиз феий бубайринни стхайрин чкайрал зегъмет члугур дидейрикойни вахарикай лагъана.

Зегъметдин ветеран Исмаилов Агъмеда, агъсакъларин Советдин председатель Вердиханов Вердихана, хуьруьн имам Панагъов Азим-гъажиди, Эбилов Сейфуллагъа, муаллим-шаир Хидиров Шагъназара, ветеран Къасум Фаталиева дяведин йисар гъикъван агъурбур хъанатла рикел хъана.

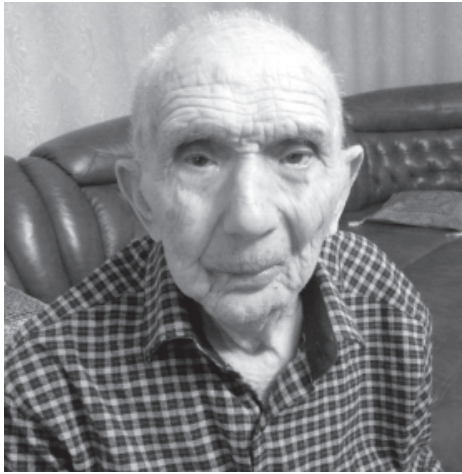
Мярекатдал мектебра къелзавай аялри Гъалибвилей бахшнавай шиирар къелна.

Хуьруьн администрациядин векил, ветеранрин Советдин председатель Малик Шагъвеледова ветеранриз пул авай конвентар ва цуькверин клунчар багъишна.

Уьмуьрди ва женгери лигимарайди

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

1939-1940-йисарин Советринни Финляндиядин дяведин, 1941-1945-йисарин Ватандин Чехи дяведин иштиракчи, дяведин 2-группадин инвалид, Дагъустандин лайихлу муаллим, 6-июндиз 98 йис тамам жезвай **ХАНВЕРДИЕВ Абдулмуталиб Шехвердиевич** Дербент шегъерда, Къурагъ ва Дербент района лайихлу гъурмет ава.

Ам 1919-йисуз Къурагъ райондин Цилингрин хуьре дидедиз хъана. Адаз вичин дах акун къисмет хъанач. Дах, Бакуда бургуьрал кваллахдайла, ана хъайи авария сеbeb яз больницадиз аватна. Духтуривай адаз кумек ийиз хъанач. 1-классдиз келиз феиля, гада дидедикайни магърум яз амукъна. Ам вичин чехи стха Магъараман ва вахан гуьз-чивилик хъана.

Етим Абдулмуталиб адалатлу, дуьзвал кландай, зегъметдал рикл алай аял яз квачел акалтна.

Хуьруьн мектебда клелдай йисара, тарсарилай гуьгъуьниз, вич хътин маса аялрихъ галаз ада хуьруьн балклар хвена. 5-классда клелун давамун патал ам чехи стхади Дербентда яшамаш жезвай амле Саругъланан кваллиз рекъе туна. Чал чин тийизвайвилляй, ам мад 4-классда ахцукъарна. Тарсар урус ва азербайжан чаларал киле физ акурла, гададин гуьгъуьлар лап чур жезвай. Адаз шегъерда келиз четин хъана ва са пуд вацаралай ам хуьруьз хъфена.

1935-йисуз ам Дербентдин педтехникумдик экечна. 1939-йисуз педтехникум акалтарна, хуьре муаллимвиле кваллахзавай адаз гъа и йисан 12-ноябрдиз Яру Армиядин жергеяра къуллугъиз эверна.

Калининский областда авай пияда къушунрин частуна къве вацра къуллугъ авурдалай гуьгъуьниз, рота кватна, комсомолрин собрание тухвана. Анал военный комиссарди "гуьгъуьлудаказ дяведиз физ кланзавай бур авани?" лагъана суал гайила, анжах са Ханвердиеван "Зун фида" - сес акъатна. Ада 1939-1940-йисара киле феи Советринни Финляндиядин дяведа иштиракна. Ада 9-армиядин 163-стрелковый дивизиядик кваз - стрелок ва ахпа разведотряддин командир яз женгер тухвана. Финнрал Гъалибвал къачурула, абурун часть Ленинграддиз хтана. Гъа и йисуз ам большевикрин партиядиз къабулна.

Абдулмуталиб Шехвердиевича къуллугъзавай частуни 1940-йисан гатуз Прибалтикадин республикаяр СССР-дик кухтунин серенжермани иштиракна.

Фашистрин Германияди СССР-дал вегиинин къурхулувал авай йисар. Абдулмуталиб Ханвердиеван гафаралди, ада къуллугъзавай вахтунда ва дяведа иштираклай йисара советрин руководителди Яру Армиядин частар мягъкемарун, яракъралди таъминарун патал хейлин кваллахар авуна. Немсери СССР-дал вегъедайдни вирида гиссзавай, комиссарри аскерин руьгъ хажиз, частара кваллахзавай, душманди вегъетла, ам къуллугъди гадар хъийидай гъазурвилер акъазвай.

- Гъакл ятлани бейхабардиз экъунахъ фад башламишай дяведин эвел кил лап гзаф

аскерар, агъалияр, хуьрер, шегъерар квалер терг авурди хъана, - рикел хкизва Абдулмуталиб бубади. - Дяведин сифте варцар лап четинбур тир. Килеллай командир, жуван юлдашар-аскерар телеф хъана. Немсерин фашистри инсафсуздаказ инсанар къирмишзавай. Недаиди авачир, чун элкъуьрна къур вахтарни тлимил тушир. 1941-йисан ноябрдин вацра Москва шегъердин патав киле феи къызгин женгина фашистрин самолетдай вегъей бомбадлай алатай клус зи ченедин рекъверихъ галуькна, зал залан хер хъана. Инлай зун бахтунай хъиз галтай фургунда аваз полевой аэродромдал тухвана ва ахпа, "Кукурузник" (Ан-2) самолетда ацукъарна, Калинин шегъердин госпиталдиз рекъе туна. Са пуд йикъалай зун анай Москва шегъерда авай госпиталдиз ракурна. Са вацаралай анайни Томск шегъердин госпиталдиз акъатна. Ина зун саки 1942-йисан апрелдал къван амукъна. Гъеле хъсандиз рахаз жезвачиртлани, зани гъа са зун хътин юлдашди чун фронтдиз ракурунин патаяй арзаяр хъена, амма чун квалериз рекъе хтуна.

Хуьруьз хтай адаз колхоздин кассир-счетчиквиле кваллахун теклифна.

1943-йисуз Абдулмуталиб чирвилер хкажиз Буйнакск шегъердин бухгалтервиле курсариз ракурна. Келна куьтягъайдалай гуьгъуьниз адакай колхоздин бухгалтер жезва. Колхозда авай чтуру гъалар акурла, Абдулмуталиб бубади, киле колхоздин председател аваз, колхоз тарашзавайбуруз женг малумарзава. Тарашчиар садбур органрин работнири дустагъда ацукъарна, муькуьбур кваллахрилай алудна. Ик адан намуслу зегъметдин нетижада колхозникрин гъалар хъсан патаяхъди элкъвена.

1946-йисан сентябрдай ада сифте Цилингрин сифтеган школада, ахпа 1955-йисуз Дербент райондиз къуч хъайила, Агълабрин школада тарихдайни географиядай аялриз чирвилер ва тербия гуз, зегъмет члугуна. И йисара ада муаллимвиле пешедилай гъейри, школадин парторганизациядин секретарвилеин ва завучвилеин везифаярни тамамарна. Адан гъилик чирвилер къачур аялрикай са шумуд жуьре пешейрай машгур алимар, муаллимар, духтурар, конструкторар... хъанва.

Етим яз, дарвилер акур, къве дяведа иштиракна, четинвилериз дурум ганвай Абдулмуталиб бубадин уьмуьрни акъван регъятди тушир. Ам пуд сеферда эвленимиш хъана. Адан сад лагъай папан твар Хамус тир. Адан сифте аял клуд йикъалай къенай. Мада адаз аялар хъхъаначир. Ам азардикди рагъметдиз фена. Къвед лагъай паб Зейнаба Абдулмуталиб бубадиз пуд аял: са гадани къве руш багъишна. 1955-йисуз начагъ хъайи ам мад къарагъ хъувуна. Зейнаб секинарна са йис ала тайла, ам Къизхалумал эвленимиш жезва. Ада вад аял хана. Абуру школайра, вузра ва ссузра келна, гъар са рекъай чпиз пешеяр къачуна, чпин хизанрихъ галаз сагъ-саламат ва бахтлу яз яшамаш жезва. Абдулмуталиб буба 25 хтулдин ва саки 30 птулдин сагъиб я.

Ам Ватандин дяведин сад лагъай дережадин ордендин, "Москва хуьнай", "Зегъметдин дирибашвилляй" ва Ватандин Чехи дяведин юбилейрин медалрин сагъиб я. Муаллимвиле кваллахай йисара ам акалтзавай несилдиз чирвилер ва тербия гунир рекъе къазанмишнавай агалкъунрай ва гъакъисагъ зегъметдай гъам школадин ва гъамни районин руководителдин патай гъурметдин са шумуд грамотадиз лайихлу хъана. Адаз "ДСССР-дин лайихлу муаллим" лагъай гъурметдин твар гана.

Агъсакъал алай вахтунда вичин гъвечи хва Арсенан патав Дербент шегъерда яшамаш жезва. Аллагъдиз шукур, ам квачел ала, къекъезва ва зигъинни хци я. Чна адаз Ватандин Чехи дяведа советрин халкъди Германиядин чапхунчиьрин винел Гъалибвал къазанмишайдалай инихъ 72 йис тамам хъун риклин сидкъидай тебрикзава ва балайрин, хтулрин, птулрин килел сагъ-саламат хъун алхишзава.

Игитриз чун буржлу я!

Мизамудин МАГЪМУДОВ,
Цийи Макъар

И йикъара Цийи Макъа Ватандин Чехи дяведин активный иштиракчи, Сталинграддин къати женгера телеф хъайи, Советрин Союздин Игитвилеин твар гуниз къалурай куркурхуьруьнви **КЪАЧАЕВ Межид Къазиевич**ан твар

хуьруьн са куьчедиз гуниз ва ам эбеди риклера хуьнин къул ачухуниз бахшнавай митинг киле фена. И мярекатдин майдандал хуьруьн агъалияр, дяведин игитдин багърияр, школьникар, Мегъарамдхуьруьн, Хив районрай, Дербентдай, Каспийскдай ва Махачкъаладай хтанвай гзаф къадар муьгманар кватл хъанвай.

Митинг хуьруьн кавха Асамудин Къазизагъмедова ачухуна.

Махачкъаладай хтанвай республикадин вуздин преподаватель, илимрин кандидат, баркаллу игитдин стхадин хва Къачаев Зейнудина вичин имидин

уьмуьрдин ва женгинин рекъикай суьгъбетна. Ада гъакл Ватандин азадвал патал чанар гайи Межидан стхаяр тир Исрафилан ва Мурадан къеьгалвилерикайни малуматар гана. Инал игитдин гъвечи стха Гъамидулагъа мярекатдиз кватл хъайибуруз ва и кар гъиле къуна киле тухвайбуруз вири Къачаеврин тухумдин патай сагърай лагъана.

Митингдал чи халкъарин игитвилерикай, гъар са хуьруьн жемятди гъалибвал патал гайи куьмекрикай Сулейман-Стальский райондин дяведин ва зегъметдин ветеранрин Советдин председател Абдулакам Гъажимурадова, запасада авай полковник Масуб Магъмудова, хуьруьн агъсакъал, батмиш жезвай аял къутармишай, вири Россиядиз сейли хъайи Абдузамал Азизова ва маса ксари рикел хъана. М.Къачаеван мемориалдин къулунин вилик школадин аялри ватанпересвилеин ширир келна, чеб бубайрин ирсиниз вафалу тирдакай лагъана ва таза цукъвер эцигна.

"Къез, бубайрин рехъ давамарзавай, абурун игитвилерал дамахзавай ватангъелийриз, чухсагъул! Чун сад тирла, чи хура садавайни акъвазиз жедач! Яшамашрай Гъалибвили юг!" - лагъана дуствилин алакъаяр тайнариз атанвай Ленинградский областдин Тосновский райондин администрациядин килин заместитель Петр Семгина. Чнани гъа гафарал къул члугъзава. Къуй чи жегъил несилни бубайрин баркаллу крариз, игитвилериз вафалу хуьрай!

Фронтвикрин хизан

Нариман МАМЕДОВ

Ватандин Чехи дяведин йисара душман кукварун патал Ахцегъ райондин агъалияр, гъакл цудралди тамам хизанрин векиларни фронтдиз рекъе гъатзавай. Ихътинбурукай яз **Набиеврин, Таироврин, Пашаеврин (Ахцегъ), Исмаиловрин (Къакар)** ва хейлин масабурун хизанар къалуриз жеда. Къенин чи суьгъбет фронтвикар тир Пашаеврин хизандикай я.

Пашаеври дяведин сифте йикъарилай Ватандин азадвал ва аслу туширвал патал женгера иштиракна. Чехи стха Пашаев Сейфедин Палчаевича Ленинградда политехнический институт яру дипломдалди акалтарна. Ада Бакуда кваллахиз эгечна. Дяведин сифте йикъара адаз Яру Армиядин жергеяриз эверна. Ленинград душмандин галкъада гъатай члавуз ам улкъведин азадвал патал женгера телеф хъана.

Юкъван стха Сулейман, Бакудин медицинадин институт куьтягъайдалай къулхъ, 1941-йисуз фронтдиз рекъе гъатна. Ина адакай военный хирург хъана. 1943-йисуз Керчдин патав киле феи женгера амни игитвилелди телеф хъана.

Гъвечи стха Буньямаз, 1938-йисуз Бакудин госуниверситетдин физико-математический факультет куьтягъайдалай къулхъ, армиядин жергеяриз эверна. Дяведин вири цаярай экъечайдалай къулхъ 1946-йисуз ам Бакудиз хтана ва Азербайжандин госуниверситетда тарсар гуз башламишна. Са тлимил вахтунилай Буньям Палчаевича ДГУ-дин физический факультетдин киле акъвазун теклифна. Гуьгъуьнай ада ина диссертация хвена. Физико-математический илимрин кандидат, доцент яз ада кафедрадин заведующийвиле кваллахна.

Набисат Пашаевадикай рахайтла, ада 1938-йисуз яру дипломдалди кооперативный техникум куьтягъна ва туьквендин заведующийвиле кваллахна. 1942-йисан апрелдиз, дидедихъ галаз гъвечи вахтуна, ам гуьгъуьлудаказ армиядиз рекъе гъатна. Набисат Каспий гъуле авай

Наргин островдал акъатна. Ина ада пулеметчикрин курсара келна ва женгинин гъазурвилеин отличник тирвилляй, ам жегъил аскериз чирвилер гун патал островдал туна. Пулеметчик-инструктор яз Пашаевади 100-далай артух жегъил аскерар гъазурна ва абур фронтдиз рекъе туна. Ам квалли 1945-йисан июндиз хтана. Сифте Набисата туьквендин заведующийвиле, ахпа сберегательный кассида кваллахна. Гуьгъуьнай адакай Государственный банка старший кассир хъана.

Гъвечи вах Таибата Бакудин медицинадин училище куьтягъна. Дяве башламиш хъайила, адаз армиядин жергеяриз эверна. Амма чехи вах Набисата адаз диде текдаказ тадай ихтияр ганач ва дяведиз вич фена. Гъар гъикл ятлани, Таибат фронтдиз рекъе гъатна. Ина медсестрадин везифаяр тамамарзавай Таибата хирер алай аскерар къати женгер физвай майданрай ахкъудзавай. Тупарин снарядрикай хкатнавай клусари адал вичелни хирер авунвай. Дяведин цаярай акъатай адан женгинин рехъ Берлинда куьтягъ хъана. 1946-йисуз ам госпиталдай кваллиз хтана. Ислягъвилеин уьмуьр башламиш хъхъайла ада вичин пешедай кваллахзавай. Амма хирерин члугу нетижайри адавай сагъламвал къакъудна. Идани Таибатаз яргъал йисарин уьмуьр кечирмишдай мумкинвал ганач.

Акъазвайвал, Пашаевар ватанпересвилеин хизандин чешне я. Ватандиз игътияж авайла, и хизандини улкъведив чпин буржи эхирдал къван вахкана. Гъа ихътин инсанар сеbeb яз чи улкъведиз фашистрин Германиядал Чехи Гъалибвал къазанмишдай мумкинвал хъана. Абуру вири дарвилериз, азиятриз жуьрэтлудаказ дурум гана. Миллионралди инсанрин уьмуьрар къурбанд авур чи халкъдин хътин игитвилеин чешне инсаниятдин тарихдиз мад чидач...

Баркаллу крарин чешнеяр

Нариман ИБРАГЬИМОВ

Къад лагъай асирда комсомолрин ва коммунистрин жергейрик экечай агъзурралди инсанри, хуси итижар къулухъ туна, чпин чирвилер, алакьунар, бажарагъ халкъдин майишат еримлу авуниз, къуллугъдин везифаяр намуслувилелди, жавабдарвал гьиссуналди тамамаруниз серф авур девир хъана. Ахъгинбур чи хуьрера, шегьерани тимил авачир. Абурун жергедай сад яз завай Зара Агьмедовна Латифовадин тварни къаз жеда.

Халкъдин майишатда, илимда, искусствода еке дережайрив агакъай, лезги чилин векилар яз, халкъдин твар виниз акъудай ва гилани акъудзавай дишегълияр чахъ гзаф ава. Социализмдин Зегьметдин Игитар - Саимат Ферзалиева, Имамат Ибрагьимова, "Геджух" совхоздиз яргъал йисара регьбервал гайи Фируза Бурлакова, зурба алимар - Фатма Аликберова, Къемер Адигъзелова-Палчаева, Тамара Гьабибова, Унейзат Мейланова, Фируза Вагъабова, Сария Агъаширинова, Пенкер Авчиева, искусстводин устадар - Рагьимат Гъажиева, Шамси Къухмазова, Дурия Рагьимова, Алла Жалилова, Сефият Аскерова, Эльза Ибрагьимова, Роза Магьсумова, Гуьлнара Эмиргьамзаева, Нурия Исабегова, Фаризат Зейналова, Лира Рамазанова...

Общественно-политический ва государственный деятелриках рахайтла, абур чавай анжах тупларалди гьисабиз жеда. Бабаева Сейран - КПСС-дин Къурагъ райкомдин секретарь, райисполкомдин председатель, Гьамидова Гуьлселем КПСС-дин Ахъегъ райкомдин 1-секретарь, ДАССР-дин соцобеспеченидин министр, Къадимова Маяхалум - РД-дин Конституционный суддин судья, Гьасанова Жарият, Азимова Афизат, Зерифа Бейтулаева - РД-дин Верховный суддин судьяр...

И жергеда Зара Агьмедовнани ава. ВЛКСМ-дин Мегьарамдхуьруьн райкомдин 1-секретарь, КПСС-дин Агъул райкомдин 2-секретарь, Мегьарамдхуьруьн райисполкомдин председатель, Дагъустандин обкомдин алишверишдин ва яшайишдин рекъяй къуллугъ авунин отделдин заведующий, ДАССР-дин недай-хъвадай шейэрин промышленностдин ва ахпа соцобеспеченидин министр, КПСС-дин Мегьарамдхуьруьн райкомдин 1-секретарь, ДАССР-дин Верховный Советдин депутат, РД-дин Гьукуматдин къуллугъчи.

Къейд авун лазим я хь, къуллугъдин ихтин дережайриз хъаж хъун Зара Агьмедовнадиз садрани регъят акъвазайди туш. Вилкиди къачузвай гьар са кам манивилерал, цацарал ацалтна. Жегъил, уьткъем, бажарагълу, такабурлу лезги руш адан алакьунриках къурху авай такланбурун клирерикни акатиз, хкатна.

ШКОЛАДА амаз Зара вичихъ галаз клелзавайбурун арадай хкатна акъвазай. Неинки члагай буйдалди, гьакл лап хъсандиз клелуналди, школадин общественный уьмуьрда иштиракуналди, ученикрин производстводин бригадада чешнелудаказ кваллахуналди ва комсомолдин везифаяр намуслувилелди тамамаруналди. Вири и крар фикирда къуна, Мегьарамдхуьруьн 1-нумрадин юкван школадин 9-классда клелзавай Зарадин ВЛКСМ-дин Дагъустандин обкомди Гьуьрметдин грамота гана. Гуьгъунин йисара рушан уьмуьр комсомолдихъ галаз алакьалу хъуниз, белки, гьа и месэладини къуват гана жеда.

Школа акъалтларай рушаз ВЛКСМ-дин райкомдиз кваллахал теклифна ва адал учетдин сектордин заведующийдин ва рушарин арада гьавурдик кутунин рекъяй кваллах тухудай секретардин везифаяр ихтибарна. Четин тиртлани, руша кар къулухъ янач, вичиз гаф къведайвал авунач. Дагъустандин госуниверситет куьтягъай ва са йисуз школада кваллахай муаллим КПСС-дин райкомди мад

комсомолдин кваллахдал хкана. Къве йисуз 2-секретардин ва вад йисуз 1-секретардин везифаяр къилиз акъудна.

1966-1971-йисара Мегьарамдхуьруьн районда къуллугърал хъайи ксари текстикьарзавайвал, Зара Латифовади халкъдин арада еке гьуьрмет, авторитет къазанмишна. Датлана инсанрин юкьва хъуналди, абуроз дердияр туькьуриз куьмек гуналди, къени крара вичи чешне къалуруналди, жегъилрин, комсомолрин менфятлу теклифрин тереф хуьналди, гьатта партиядин райкомдин къуллугъчийрин чиниз экъечлуналди - пленумрал, бюройрал, совещанийрал гьалатриз, зиянлу крариз рехъ гузвайбуру критика авуналди. Гьелбетда, авай гаф ачухдиз лугъудай уьткъемвал, вичин чирвилерихъ, алакьунрихъ инанмишвал авай комсомолдин секретарди вичиз аксвалдай, пехилвалдай ксарни майдандиз акъудна.

СИФТЕ цаз хабарсуз акъахна. Райондин комсомолрин башчиди жегъилрин гьакъисагъ, баркаллу крарикай мукьвалмукьвал "Коммунист" газетдиз макъалаяр, репортажар хъизвай. И кар фикирда къуна, газетдин редакцияди Зара Латифова ДАССР-дин Верховный Советдин Президиумдин Гьуьрметдин грамота гун патал къалуруна ва Мегьарамдхуьруьн райкомдивай и месэладиз талукъ бюродин кьарар акъудун тлалабна. Райкомдин секретарди эверна Латифовадиз наразивилелди лугъузза: "Гьуьрметдин грамота ваз вучиз гузвайди я?". "Куьне завай ваь, "Коммунист" газетдин редактордивай хабар яхъ" - лагъзава руша.

Латифовадикай гележегда къуллугъдин жигъетдай "къев" жедайди къатлай райондин регьбердиз багънадалди ам партийный къурулушдай михъиз акъудиз клан хъана. Тади гьалда бюро кватина ва малумарна: "Квезни чизва, центрадал алай школада къайда, нizam лап зайиф хъанва, гьавилай ана кваллах гуьнгьуна хтун патал директорвиле Зара Агьмедовна тайинарзава..."

Гьелбетда, гар гьи патахъай къвезвайди ятла аннамийшай Заради ва бюродин са пай членри разивал ганачир.

Гьеле университетдин 4-курсуна амаз Коммунистрин партиядиз къабулнавай рушаз партиядин органра кваллахдай ашкьини авай. И жигъетдай далу пад мягкемардай са рехъ авай: КПСС-дин ЦК-дин къваллаз гвай партиядин къилин школада (ВПШ) клелун. Пуд сеферда Латифовади документар гъазуриз райкомдин орготделдиз вугана, анай обкомдиз ракурзавайди тир. Гьар сефердани райкомдин 1-секретарди "ви документар къабулнач" лугъуз, рикл мурадлив, къастарив ацанвай руш бейкефарнай. Эхир обкомдиз акъатлай, Зара Латифовади орготделдин заведующийдивай вичин документар къабул тавунин сир вуч ятла чирун къетна. Килигайтла, документар орготделдиз агакьарзавачир. Заведующийди документар гъазурна ва Латифова Ростовдиз рекъе туна (Дагъустандай аниз ВПШ-дик экечиз 6 кас ракурна 10 югъ

алатнавай). Абур экзаменриз гъазурни хъанвай. Ятлани, комсомолрин башчиди вири экзаменар агалкъунралди вахкана ва Латифова ВПШ-диз къабулна. Ина ам лап чешнелу клелзавайдаз элкьвена. ВПШ-дин газетдиз "Зара Латифовадила чешне къачу" твар алаз макъалани акъатна.

Къвед лагъай курсуна клелзавайла, лезги рушаз КПСС-дин Дагъустандин обкомдай эвер хъийизва ва ам партиядин Агъул райкомдин идеологиядин рекъяй секретарвилеин къуллугъдал ракурзава. Жегъил патал им гуьзлемиш тавур вакъиа тир. Гьа са вахтунда ида обкомдин 1-секретарь М. Умаханов жегъил коммунистдин, бажарагълу тешкилатчидин алакьунрихъ, мумкинвилерихъ инанмиш хъанвайди успатзавай. Ихтибар екеди тир.

ДАГЪЛАР, патан чка. Маса чалап рахъвай агъалияр... Жегъил дишегълидик са тимил къурхуни акатна. Яргъал йисара Къурагъ, Докъузпара, Мегьарамдхуьруьн районра прокурорвал авур къуьхуьрви Агьмедаз рушан риклин гьиссерикай хабар хъана ва ада рушахъ галаз суьгъбетна, эхирни лагъана: "Кичи лугъудай затли рикле твамир, чан бала. Жематрихъ галаз рахадай члал чир хъайитла, вири хъсан жеда. Ваз гьуьрметун, вун руководителдай къун валай, ви крарилай, инсанрив эгечизвай тегьердилай аслу жеда".

И гафар Зара Агьмедовнади са члавузни рикелай алуднач. Агъул районда кваллахай къве йисни зуран вахтунда лезги руша ахътин гьуьрмет къазанмишна хь, ам хъфизвайдак хабар хъайи гзаф инсанри гъайиф члугуна. Хейлибур, хабар дуьзда ятла чириз, Тпигъиз атана. Ричарин школадин директорди (белки, клелзавайбуру гафар зи къундармадайни къан) лап куьрелди лагъана: "Агъулай рагъ хъфена". Эхъ, къени краралди, гьар са касдихъ галаз хуш рафтарвал авуналди, патав атай школьнички, колхозчини, чубани, члехи хизандин кайванини, зегьметдин, дяведин ветеранни, дердидихъ яб акална, месэла гьялна, рекъе хтуналди, датлана хуьрериз, квалериз, коллективриз физ, авай гьал чируналди, герек серенжемар къабулуналди агъулвийриз вич кланарна. Идахъ галаз сад хъиз районда идеологиядин кваллахни хъсанвилеиз элкьвена.

1977-йис. Латифова кваллахдин яцла ава. Агъулвийри ам чпин рушвиле къабулнава. Дагъдин гьавани рушахъ галаз къуна. Район патал мадни хъсан крар ийидай къастар ава. Амма хабарсуз меркездай атай "Нянин сятдин ругудалди обкомдиз агакь" хабарди 2-секретарь тажубарна. Атана, са 10-15-декъийка гечни хъанва, талукъ руководителар вири амай ва абурун вилерни Латифова атунал алай. Гьасятда бюродал кватл хъана ва Зара Агьмедовна Мегьарамдхуьруьн райисполкомдин председателвилеин къуллугъдал рекъе тунин кьарар къабулна. Зурба ихтибар. Дишегъли, къве гьил къакъажна, мадни гьевесдивди вичин везифайрив эгечна. Четинвилерикай рахайтла, абур гьар са камуна гьалтзавай. Артухлама кардиз къец гузвай руководителар, пешекарар ацалтуну гуьгъулар члурдай. Ихътин гьал акурла, Латифовади вири жавабдарвал вичин хивез къачуна, район патал хъсан крар гьиле къадай ва абур къилизни акъуддай. Республикадин гьакимривай истемийшдай райондиз такьатар чара ийиз, амма ахъай тийизвай ва я жежел вегъезвай вахтара, гьатта бязи министерствойрин, ведомствойрин руководителар ахъайиз мажбурдай.

Гьа ик кваллахивилай ва масабурни кардал желб авурвилай Мегьарамдхуьре гьа йисара мугьманхана, гьар сад 8 квартирадикай ибарат яшайишдин 2 квал, агъалийриз яшайишдин рекъяй къуллугъдай комбинат, автостанция, сбербанкдин дарамат эцигна. Райцентр аваданламишна, къилин куьчейра асфальт туна, районгъилири къени хушдиз ял язавай парк кутуна, Культурдин дворец ачухна. Гаф кватай чкадал лугъун хъсан я: Ибадуллагъ Тагьирова Къасумхуьруьн Куьтурадин дворец эцигайвилай ам къе адан

тварунихъ янава. Мегьарамдхуьруьн двореци Зара Латифовадин тварунихъ ягъун кутугнава, ада район патал авунвай вири хъсан крарни фикирда къуна.

ЗАРА Агьмедовнадин алакьунар, ба-жарагъ республикадин майданда ишлемишунин мураддалди, 1980-йисуз ам ДАССР-дин недай-хъвадай шейэрин промышленностдин министрвиле тайинарна. И члавузни ада вичин къилих къалуруна. РСФСР-дин недай-хъвадай шейэрин промышленностдин министрди къабулун гуьзлемишиз, ам са шумуд сятда акъвазна. Маса инсанар адан кабинетдиз физ, эхъкечизава. Сабур хуьзва дагъви дишегълиди, амма вахт физва. Эхирни ада секретаршадиз наразивал кваз лагъана: "Вуч я, зун Дагъустандай атанвайди тирвилай кваз къазвачни? Фена министрдииз лагъ, зун иниз къуллугъ тлалабиз атанвайди туш. Эгер заз теклифнаватла, къабулни авурай. Тахъайтла, зун исятда къафида".

Министр Степан Чистоплясова къабулна Зара Агьмедовна, гьил къачун тлалабна. Яргъалди суьгъбет авурла ва дишегълидиз авай чирвилерин, тежрибадин, республикадин халкъдин майишат авай гьалдикай хабардарвилеин дережа, савадлувал, михъи такабурлувал акурла, ам лап шад хъана. Гуьгъунин йисара З. Латифова гьихътин теклиф, тлалабун гваз Москвадиз фенатлани, Чистоплясова адан тереф хвена ва куьмекар гана.

Министрдин патай куьмек гьиссай Латифовади инани гьа вичин саягъда гьилер къакъажна ва вичиз тайиб тир мулкуна вуч ва вуж гьинал алатла чирна, ахпа талукъ серенжемар къабулуниви гатлунна. Махачкъалада, Дербентда, Хасавюртда, Къизлярда карханаяр реконструкция авуна ва продукция гзаф акъуддай мумкинвилер артухарна. Меркезда министерстводик акатзавай карханайра кваллахзавайбуру патал 400 касдин общежитие, 90 квартирадин квалер эцигна. Хейлин хуьрера туькьунар патал цийи дараматар ишлемишиз вахкана. Министрдин агалкъунар СССР-дин ва РСФСР-дин недай-хъвадай шейэрин промышленностдин министерствойри къейдна. Амма рекъел цацар гвайбуру мад акатна.

МАХАЧКЪАЛАДИН горпищеккомбинатдин директор къуллугъдикай азадна, обкомдин талукъ отделди вичин итим эцигун теклифна. Килигайтла, ам и хилехъ галаз са алакьани авачир ва "Ремстройда" кваллахнавай, гьилелни михъи тушир кас тир. Зара Латифовади къетвилелди аксивал къалуруна ва комбинатдин директорвиле пешекар тайинарна. Муьтуьгъвал къалур тавур министрдилай ЦК-дин партийный контролдин комитетдиз 25 чарчикай ибарат арза къвена. Арза ахтармишиз, Москвадай са десте атана. Ахтармишна, обкомдин бюро кватлна. Дестедин къиле авай Яков Цвейбаха чпи авур кваллахдин гьахъ-гьисаб авуна ва эхирдай са бязибур тажубарай, масабур рази авур гафар лагъана: "Зара Агьмедовна Латифова хътин коммунист, пешекар, руководитель, тешкилатчи, хозяйственник куь республикада хуьн еке бахт я. Адалай арзаяр хъин лазим туш, ам мадни члехи къуллугъдиз лайихлу кас я..."

Обкомдин 1-секретарди и гафариз къуват гана ва Зара Агьмедовна обкомдин алишверишдинни агъалийриз яшайишдин рекъяй къуллугъдай отделдин заведующийвиле тайинарна.

Обкомдани, ДАССР-дин соцобеспеченидин министр тирлани ва ахпа алаш-булашдин 1990-йисара районгъилирин тлалабуналди, КПСС-дин Мегьарамдхуьруьн райкомдин 1-секретардин къуллугъдал хъфейлани, РД-дин Гьукуматдиз кваллахал хтайлани, Зара Агьмедовна республикадин аваданлувал, халкъдин асайишвал патал зегьмет члугуна. И важиблу кардиз вичин вири уьмуьр бахшна. Ам чи халкъдин твар виниз акъудай баркаллу рушарикай сад, чи дамах я. Чна адаз 75-йисан юбилей ва и йикъара ганвай "Хайи чилел рикл хъунай" гьуьрметдин знак тебрикзава. Сагъвал гурай ваз, чи такабурлу руш!

Бубадин гаф - къанун, дидедин гаф - мелгъем

(Хизанрин йикъахъ галаз алакълу яз)

Надият ВЕЛИЕВА

1993-ЙИСУЗ ООН-дин Генеральный Ассамблеядин къарардалди 15-май Международный хизанрин югъ яз малумарна. Адан къилин метлеб хизандин са къадар месэлайриз вири обществениности дикъет ва куьмек гун я. Хизан мягъкемди ва бахтлуди хъайила, государствони агваллуди жеда. Уьлкве артимиш хьун общества хизандин гьал хъсан хъунилай, государстводи адахъ галаз ийизвай рафтарвилелайни аслу я. Инсандин уьмуьр хизандалай башламиш жезва. Ина ам, обществодин векил яз, мягъкемдиз къвачел акълтзава. Хизан гьурметдин, муьгьуббатдин, садвилеи чешме я.

Советрин девирда гзаф аялар авай хизанрин къадар паратир. 10 аял хайи дидедиз Игитвилеи твар гузвай. Гъайиф хъи, "перестройка" лугъудай девирди крар вири масакла элкьурна.

Статистикадин деллралди, реформаяр лугъудайбурун девирда Россиядин агъалийрин къадар гьар йисуз тимил жез башламишна. И кар фикрда къуна, Россиядин Президентди уьлкведа демографиядин гьалар хъсанарунихъ элкьурнавай са жерге серенжемар къабулна. Къилди къачуртла, дидевилеи капитал гун кардик кутуна. Нетижда чи уьлкведа демографиядин гьалар хъсан патахъ дегиш жез башламишна.

Дагъустанда Ватандал рикл далай, намуслувилелди зегъмет чулгузвай, чпин велериз дуьз тербия гана, абур обществодиз вафалубур яз тербияламишзавай, гьар гина яшаммиш хъайитлани, Дагъустандин твар виниз хъажзавай, чпелай чешне къачуниз лайихлу хизанар тимил авач. Къенин зи суьгьбетни отставкада авай полковник Мегъмет Шагъгьусейнован уьмуьрдин рекъерикайни адан хизандикай я.

Мегъмет 1925-йисуз Ахцегь райондин Ялцугьрин хуьре дидедиз хъана. Адан аял йисар рагъ алайбур хъанач. Дидедиз къве хва хъайила, абурун буба Шагъгьусейн жегъилзамаз рагъметдиз фена. Велериз бубадин неинки тавазивилер, гъаки адан чинни акунач. Къилел итим аламачир жегъил, гуьрчег дишегъли адан стхайри хутахна. Мегъметни Байрам члехи дидеди ва эмейри хвена, арадиз акьудна.

Сифте классра Мегъмета Ялцугъа, гуьгьуьнинбурун Ахцегъа къеледа къелна. 1943-йисуз жегъил гуьгьуьллуздакъ Советрин Армиядин жергеьриз фена. Сифте ам Бакудиз, ананин Горьковский областда авай Гороховецский лагердиз тухвана. Къуллугъдин вири четинвилер ада гъа и лагерда гиссна. Ятлани, вичин хиве авай везифаяр, дагъвидиз хас тирвал, лайихлуздакъ къилди акьудиз хъана. Радиствилеи курсара чирвилер къачур дагъви гадади фронт патал радистар

гъазурзавай. Ада вичихъ галаз санал къуллугъ авур старшина М.И. Перевезенцев иллаки члехи гьурметдивди риклел хъизва. Ам низамсузвал, чкъайвал эх тийидай кас тир. Гъавилай вирида адахъай вил къядай. Гъа са вахтунда ам халисан интеллигент, медени кас тир. Дяведилай гуьгьуьниз Мегъмет Шагъгьусейнович Звенигород шегъердиз зенитный артиллериядин радиолакаторщикрин курсариз рекъе туна.

1947-ЙИСУЗ армиядай ахъаюнал вил алай Мегъметаз дивизиядин политотделдин начальник В.М.Швальбеди вичин патав эверна ва Фрунзедин тварунихъ галай военно-политический училищедиз фин теклифна. Жегъил аскердин планар масакла тир. Амма Швальбеди лагъана: "Вакай хъсан военный пешекар хъатда. Са вахтунда риклел хъана, вуна заз чухсагъул лугъуда". Дугъриданни, зи къуллугъда хъайи вири хъсанвилер гъадан тварунихъ галаз алакълу я", - лугъузва Мегъмет Шагъгьусейновича.

Училище акълтларайдалай гуьгьуьниз Шагъгьусейнов Закавказский военный округдиз рекъе туна. Ада вичин гъилик квай аскерар, Урусатдин члехи полководецрин игитвилеи чешнедалди руьгъламишдай.

Дяве куьтягъ хъанвай. Йисар къвез физвай. Жегъилдин рикле хизан кутунин фикир авай. 1950-йисуз ам хайи хуьруьз хтана. Акунар алай гададал хуьре ашукъ хъанвай рушарни гзаф авай. Амма ада диде-бубадиз авай са руш Ася вичин уьмуьрдин юлдашвиле хкъяна. Жегъилри мехъерарна. Цийи свас къвале туна, офицер Гуржистандин Цители-Цкаро шегъердиз вичин къуллугъдал хъфена. Са йисалай ада свасни гъаниз хутахна. Жегъил хизанди армиядин четин уьмуьрдин вири уькълуь-цуру дадмишна. Гъикъван четин тиртлани, Мегъметан рикле академиядиз гъахуьнин мурад авай. Гъа ик, ам 1958-йисуз Москвадин В.И.Ленинан тварунихъ галай военно-политический академиядиз гъахъна. А йисар рикелай тефидайбур хъана. Ася Бабаевнадални четинвилер тимил акълтнач. Итим къвале жедачир. Гъариб чкада са куьмекни авачиз, аялар члехи аун регъят кар тушир. Ятлани, офицердин кайваниди вири четинвиле-

риз дурум гана, академия куьтягъна хкъвезвай вичин итим гуьзлемшна.

1962-ЙИСУЗ командованиди Мегъмет Шагъгьусейнов Германияда авай чи къушунрин дестедиз рекъе туна. Вад йисуз хизан Германияда яшаммиш хъана. Ахпа Москвадин военный округдиз, Курск шегъердиз хтана. 35 йисуз армияда намуслувилелди къуллугъ авурдалай гуьгьуьниз М.Шагъгьусейнов запасдиз экъечина. Ватанди адан зегъ-

метдиз лайихлу къиметни гана. Адахъ къадалай виниз шабагъар ава, гъа жергедай яз "Знак почета" орден, "За боевые заслуги" медаль, ГДР-динни СССР-дин арада дуствилеи алакълуьр мягъкемарунай къизилдин знак, В.Путинан патай чухсагъулдин чар ва гзаф масабур.

Шагъгьусейноврин хизан хайи ерийривай яргъара авайтлани, абурун рикл гъамиша Дагъустанда жедай. Гъар йисуз вири хизан отпускдиз хкъведай. Агъайна, хуш къилихрин, хурудал шабагъари нур гузвай жегъил итимдал мукъва-къилийри, хуьруьнвийри дамахдай. Мегъмет Шагъгьусейнович гзаф шад, михъи рикл авай, уьмуьрдал, лезги халкъдал, адан адетрал, музыкадал рикл алай инсан я.

1979-ЙИСУЗ Мегъмет Шагъгьусейнович Дагъустандиз хтана. Лезги чилин накъвари, абукевсер булахурин вичин хъиз хайи ерийривай эвер хуьвуна. Ада яргъал йисара республикадин ветеранрин советдин председателдин заместителвиле къвалахна. Алай вахтунда 90 йис хъанвай М.Шагъгьусейнов пенсияда ава. Гъайиф гъахътин инсанар къуьуьз жез!

- Советрин девирда тербия къачур, къелай, къвалахай ветерандик алай аямдин девирди екез секинсузвал кутазва. А зурба Союз чукурна, заводар, фабрикаяр, майишатар тармарна, инсанар къвалах амачиз туна. Жегъилриз ватанпересвилеи тербия гунин къвалах лап зайиф я. Акълтзавай несил Интернетдинни мобилъникрин есирда гъатнава, - рикле тлар аваз къейдзава ветеранди.

Мегъмет Шагъгьусейновичи Ася Бабаевнади чпел дамах ийиз жедай къве хва тербияламишна. Бубадилаи чешне къачур абурни военный рекъяй пешекарар я. Киевда высший зенитно-ракетный училище акълтларай

Олега Мурманскда, Украинада, Германияда къуллугъна. Ам подполковник я. Алай вахтунда Белоруссиядин Барановичи шегъерда Госбанкда отделдин начальниквиле къвалахзава. Идалайни гъейри, ам яратмишунрални машгъл я. Олеган "Офицердин запискаяр" ктаб чапдай акъатнава, къвед лагъай ктабни куьтягъиз гъиле ава. Уьмуьрдин юлдаш Раисадихъ галаз санал абур пуд велед (са гадани къве руш) тербияламишна. Инал са ихътин карни къейд тавуна жедач. Барановичи шегъерда школада къелдайла, белорус чалай конкурс тухвайла, члехи бубадин твар алай Мегъмета сад лагъай чка къуна. Директорди адаз суал гана: "Ви дувулар Белоруссиядай яни? "Зун михъи лезги, дагъустанви я", - лагъайла, тажуб хъайи директордин свий "сагърай Дагъларин уьлкве, чаз ихътин "белорус" гайи" гафар акъатналдай. Алай вахтунда Мегъмета Москвада са фирмада къвалахзава. Адаз лап михъидаказ ингилис члални чида. Дестедин руководител яз, загранкомандировкайриз фейила, ада ана ингилис члалал докладар ийизва. Олеган члехи руш Эмиля Махачкъалада Газпромда отделдин начальник я. Жамияди, ДГУ-дин экономический факультет акълтларайдалай гуьгьуьниз, Москвада медицинский институтда къелзава.

Мегъмет Шагъгьусейновичан гъвечи хва Славади Ленинградда зенитно-ракетный командный училищеда къелна. Ада Сахалинда, Калининградда, Германияда къуллугъна. Амни подполковник я. Белоруссияда ада члехи стхадихъ галаз са частуна къуллугъна. Алай вахтунда ам карчивиле машгъл я. Уьмуьрдин юлдаш Руминадихъ галаз санал абур къве велед (са гадани са руш) тербияламишна. Руш Камила Минскда телевиденидин журналистка я. Артур, армиядай хтана, цийи къуллугъдал акъваззава. Ам хъсан музыкантни я. Вичин хизан галаз Минскда яшаммиш жезва.

Стхаяр къведни Дагъустандивай яргъара, Россиядин журеба-жуьре пиплера яшаммиш хъанатлани, абурун риклери гъамиша хайи ерийрихъ ялна, чпиз сурсарни лезги рушарикай хкъяна. Стхаяр гъар йисуз чпин хизанарни галаз Дагъустандиз хкъведа. Абуру чпин диде-бубадин ерибине тир Ялцугьрин хуьрелни къил чулгувада.

МЕГЪЕМЕТ Шагъгьусейновичани Ася Бабаевнадин риклер вад хтулдини ирид птулди шадарзава. Гатуз абур вири санал къват хъхъайла, Мегъмет Шагъгьусейновичани Ася Бабаевнадин шадвилеи къадар амукъдач. Хтулрини птулри члехи дидедизни бубадиз чпин риклин вири гъиссер багъишзава. И члехи, гьурметлу хизанда велериз бубадин гаф - къанун, дидедин гаф - мелгъем я.

Майдин варз Шагъгьусейноврин хизанда гзаф гурлуди я. Абуруз уьлкведин къуд патай чарар, тебрикдин телеграммаяр хкъвезва.

Баркаллу ветеран Мегъмет Шагъгьусейноваз ва адан хизандиз чнани майдин вири суварар риклин сидкидай мубаракзава. Къехъ сагъ чан, клубанвал, веледар мадни еке дережайрив агакун чм мурад я. Гъа ик, авазва чхъ чешне къачуниз лайихлу, баркаллу хизанар. Къуй абурун, къадар гележегда мадни гзаф хуьрай!

Рикелай алатдач

Имирчубан БАБАЕВ

АМИРАСЛАНОВ Гъажичуьнгуьт Татархан хуьре лежбердин хизанда дидедиз хъана. Ада Къурагъ райондин Къепиррин школада, ахпа Бакуда авай ими Рамазан Керимован къвале яшаммиш жез, гъана къелун давамарна. Мектеб агалкъунралди куьтягъай жегъил Азербайжандин Къар шегъерда авай военный училищедик экечина. Анаг куьтягъдалди Гъажичуьнгуьт Яру Армиядин жергеьриз тухванай.

Ватандин Члехи дяве башламшайла, аскер фронтдиз рекъе туна. Гъ. Амираслановаз Сталинград патал къиле феи къизгъин женгера иштиракун къисмет хъана. Са шумудра залан хирер хъайи ам, сагъ хъхъайла, элкъвена фронтдиз хъфенай.

Женгера къалурай къегъалвилерай Гъажичуьнгуьт Амирасланов Ватандин дяведин ордендиз, "Сталинград хуьнай", "Германиядин винел гъалибвал къазанмишунай" медалриз лайихлу хъана.

Ватандин дяведилай къулухъ Гъажичуьнгуьт Амирасланов старший лейтенантдин чинда аваз хайи хуьруьз хтанай. 1946-йисалай жегъилди Татархан хуьруьн 7 йисан школада математикадинни физикадин тарсар гуз башламмишна. Гуьгьуьнлай ада Цмуррин 7 йисан мектебда завучвиле къвалахна. 43 йисан вахтунда ада акълтзавай несилдиз математикадай, физикадай чирвилер гана. Чидайбуру ам тлехи алакълунар, зигъин, бажарагъ авай муаллим тир лугъудай. Ада вичин везифаяр намуслувилелди къиле тухудай, жемьятдин патай адаз еке гьурмет авай.

Гъажичуьнгуьт Амирасланова уьмуьрдин юлдашдихъ галаз санал 5 хвани 2 руш тербияламишна. Адан рухвайри яшайишдин гъар са хиле алакълунар авай регъберар, пешекарар яз къвалахзава.

Алай вахтунда ветерандин чешнелу къвалах адан хтул Гуьлнара Амираслановади давамарзава. Гуьлнаради, ДГУ-дин математикадин факультет акълтларна, Птидхуьруьн мектебда вичин пешедай тарсар гузва.

Вири уьмуьр акълтзавай несилдиз бахшай, Ватандин Члехи дяведа къегъалвилер къалурай Гъажичуьнгуьт Амирасланов адан невейрин, ам чидайбурун риклера гъамишалугъ яз амукъда.

Жавабдарвал хкажун герек я

Нариман КЪАРИБОВ

Инсанриз яшайишдин рекьяй кьуллугьун, алишвершда лазим тир кьайда тун, и барадай кьайда-кьанунрал амал авун вири дережайрин властрин эвелимжи везифайрикай сад я. Муьштерийрин ихтиярар хуьнни га и везифайрик акатзава.

Чи гьар йикъан уьмуьрдай акваз-вайвал, гзаф чкайра и кьвалах агьалийрин патай наразивал арадал гьидай гьалда ава. Амма, месэладин хчивал, ам гьалун герек тирди рикле-лай алуднавач.

Алай йисан 18-апрелдиз муьштерийрин ихтиярар хуьниз талукь яз РФ-дин Госсоевдин президиумдин заседание тухунни га и кардин гьакьиндай мад сеферда шагьидвалзава. Анал авур вичин рахунра РФ-дин Президент В.Путин агьалийриз яшайишдин рекьяй кьуллугьунин, шей гьасилдай ва маса гудай карханайрин кьвалахда, алишвершда хейлин кимивилерни авайди, абур арадай акьудунин барадай талукь тир органдин руководителрин жавабдарвал хкажун лазим тирди, алишвершда тахсираквилериз рехъ гунин вилик пад кьун, туьнбуьгьдин серенжемар гужлу авун герекзавайди кьейдна.

И жигьетдай заз жув яшамеш жезвай Дербентда авай гьалдал акьвазиз канзава. Гьаларни ахьтин бур я хьи, тарифдай крарилай татугайвилер, кимивилер са шумуд сеферда гзаф я. Виридакь рахайтла, газетда чка бес жедач. Гьакь хьайила, муьштерийрин ихтиярар хуьнин жигьетдай анжах са бязи мисалар раижда.

Шегьерда пекарнийрин сан-гьисаб авач, чебни саки вири кьилдин ксарин бур я. Кар анал ала хьи, сад-кьвед квачиз, анра чразвай фан ери лап агьузди я. Гьавилай хейлин пекарнийрай туьквенриз (гьабурни хусуибур я) хкиз-вай фу - буханкаяр, лавашар ва батонар - агьалийри маса кьачун тавуна амукьзава. Пекарнийрин иесийри лагьайтла, баят хьанвай фар цик кутуна, хьубуьларна, цийиз чразвай фан хемирдик какадар хьийизва, "цийи" фу мадни туьквенриз хухтазава.

Йикъан месэлайрай

Халичаяр хурун менфятлу я

Рагьидин ЭМИНОВ

Лезги дишегьлияр гьеле кьадим заманайрилай инихъ гамар, халичаяр, гуьлбуьтар ва сун маса шейэр хурунал машгул тир. Чпин яшар тамам тахьанвай рушарини кваз, масадан куьмек галачиз, гамар храдай ва и кардал дамагдай. Амма эхиримжи йисара милли сеняткарвилерин и хилез бес кьадар фикир гузмач. Кьвалин цларикай халичаяр куьрсарзамач.

Дишегьлияр гьатта кваг ягьизни чизмач.

Виликдай Ахцегьа гамар храдай цех авай. Райцентрадинбурулай алава, хуьрерин дишегьлирини, ана ва кьвалера гамар, халичаяр, рушвар, гуьлбуьтар, бегьлеяр храз, фабрикадиз вахузвай ва хьсан мажибарни кьачузвай. И цехдихъ Миграгьа ва маса хуьрерани филиалар авай. Алай вахтунда лапагрин сарихъни кьимет амач, амма еридиз сун халичайрив, рушварив агьакьдай са затни

Дербентдин аптекайра дарманрин кьиметар, гьатта чи улкведа гьасилзавайбуруни, гзаф винизбур тирдакьай "Лезги газетдани" кьейди я. Амма гьелелиг хьсанвилехъ дегишвал хьанвач.

Хусуи аптекайрин иесийри дарманрал чпиз кандай кьиметар эцигун давамарзава. Ингье мисаларни. Са кьапуна авай валерьянкадин таблеткаяр шегьердин Гагаринан куьчеда авай аптекадай заз 35 манатдай маса гана. Кьуд-вад йис идалай вилик адан кьимет 5 манат тир. Килиг садра, ирид сеферда хкажнава!

Шегьердин туьквенрай ва базаррай маса гузвай продуктин кьиметривни рахаз жезмач. Ишлемишдай, яни недай вахт алатнавай продуктар маса гузвай дуьшубуьшарни кими туш. Базарра шей алцумзавай хейлин терезарни шаклувал гьидай бур я. Базарчийри агьалияр са кьатда алдатмишзава. Кьайдасузвилерин вилик пад кьадай касни авач. Дуьз лагьайтла, авачизни туш. Виричра хьиз, кьадим Дербентдани "Роспотребнадзордин" территориальный отделение, муьштерийрин ихтиярар хуьдай комитетни ава. Амма, и идарайрин кьвалах гьихьтинди, абур квел машгул ятла, шегьерэгьлийриз малум туш.

Чкадин транспортдин кьвалахдиларни наразибур гзаф я. Шегьердин кьенепатан маршрутра хусуи "Газелрин" иесийри пассажирар тухунин, абуроз кьуллугьунин кьайдаяр члурзава. Автобусрин салонар сифтегьан остановайрал пассажирив сиве-сивди ацлурзава, нубатдин остановайрал машинар акьвазар тавуна, гьалзава, инсанар, гьа жергедай яз яшлу ксарни, нервияр члур хьана аламукьзава.

Агьалийриз яшайишдин рекьяй кьуллугьунин, муьштерийрин ихтиярар хуьнин барадай хейлин кимивилер шегьердин ЖКХ-дин кьурулушдани авачиз туш. Гьакь тирвилей абурон кьвалахдилар наразивилерни артух жезва. Гьелбетда, гьар са тешкилатдин, идарадин кьиле авай ксари чпин хиве авай везифаяр лазим тир гьалда, жавабдарвилелди тамарайтла, кимивилерни фад арадай акьатда.

авач. Гьар йисуз лапагрилай твазвай тонралди хьсан еридин сар маса гудай чкаяр жагьин тийиз амукьзава. Халичаяр, рушвар гьатта чиликни хьивегь тавунини гьайифдин гьиссер арадал гьизва.

Чи районда карчи инсанар авачиз туш. Абуру гамар, халичаяр храдай цех кардик кухтунайтла, кутугай кар жедай. Виликан йисара халичаяр храдай цехда кьвалахай Г.Эмиржановади ва Б.Гьажиевади чаз и месэладин гьакьиндай икь лагьана:

- Лап хьсан а девирда чна цехдай гьалар кьачузвай. Абур кьетериз элкьуьриз чаз гьатта итирини куьмекар гудай... А йисара руш гуьлбуьз гудайла, адав, адет яз, сад-кьве халича вугудай. Чи фикрдалди, Ахцегьа халичаяр храдай цех арадал хкиз хьанайтла, хейлин дишегьлияр кьвалахдалди ва мажибалди таьминариз жедай. Чи халкьдин сеняткарвилерин менфятлу карни квахьдачир. Умудлу я хьи, талукь тир идарайри и месэладиз фикир гуда.

Хабарар

Йигин еришралди кьиле физва

Майдин сифте йикъарин делилралди, республикада гатфарин магьсулар 140 агьзур гектардин майданда канва. Им тумар цун планла-мишнавай вири чилин 63,4 процент тешкилзавай кьадар я, хабар гузва РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай сурсетдин министрстводин пресс-кьуллугьди.

Кьейдзавайвал, гьелелиг 16,8 агьзур гектарда техил, 24 агьзур гектарда майваяр, 33,5 агьзур гектарда са йисан хьчар ва веькер канва.

Хабар гузвайвал, гатфарин магьсулар цунин карда виридаларни виниз тир нетижаяр Хасавюрт, Кьизляр, Бабаюрт, Тарумовский ва Леваша районрин майишатрихъ хьанва.

190 агьзур гектардин агакьна никлера канар цунин кьвалахар акьалтарнава. 996,5 гектардин майданда цийи багьлар кутунва, гьа жергедай яз 529 гектарда - фад бегьердал кьведай жуьредин бур. Багьлар кутунин кьвалах виридаларни йигин еришралди Мегьарамдхуьруьн (440 гектар) ва Кьизилюрт (149 гектар) районрин майиштра кьиле фена.

"3и чил Россия - 2017"

РФ-дин хуьруьн майишатдин министрстводин хабар гузвайвал, алай йисан 1-майдилай 31-августдалди идаради хуьрерин месэлайриз талукь Вирироссиядин информационно-просветительский проектрин "3и чил Россия - 2017" конкурсда иштиракун патал арзаяр кьабулда.

Алай йисуз и конкурс кьуд лагьай сеферда кьиле фида.

Конкурс федеральный тайин макьсаддихъ элкьуьрнавай "Хуьрерин мулкар 2014-2017-йисара ва 2020-йис алуькьдалди дурумлудаказ виликди тухун" программадин сергьятра аваз кьиле тухузва.

Министерстводин хабар гузвайвал, конкурсдин иштиракчийрин ва абур векилвалзавай регионрин кьадар йисалай-суз артух жезва. Икь, алаатай йисуз конкурсдин комиссиядив, санлай кьачурла, 78 региондай тир 3 агьзурни 892 кьвалах агакьна - им адалай вилик йисуз атайдалай 30 процентдин артух я.

Кьилдин авторар ва дестеяр патал 9 номинация тайинарнава. Сифте сеферда яз и йисуз редакцияр патални номинацияр фикирда кьунва. Идаларни гьейри, виридаларни хьсан проектрай алай йисуз Гран-прияр гуда. Документар электронный почтадай - agrosmi2017@yandex.ru - кьабулзава. Конкурсыз талукь тамам делилар www.konkurs.agromedia.ru сайтдай жагьиди.

Экологиядин конкурс

Кавказдин тьебиатдин центради экологиядин ва биоресурсдин жуьреба-жуьрвилерин хилий Вирироссиядин жегьилрин премия тайинарнава, хабар гузва РД-дин тьебиатдин ресурсин ва экологиядин министрстводин пресс-кьуллугьди.

Премия тайинаруни карда РФ-дин тьебиатдин ресурсин министрстводин куьмек гана. Премия пуд номинациядай - "Тьебиатдин ресурсар кьил-кьилеллаз ишлемишун", "Тьебиатдин экосистемаяр хуьн ва экологиядин туризм виликди тухун", "Биологиядин жуьреба-жуьревал хуьн ва арадал хкун" - тухудай конкурсда гьалиб хьайибурувай кьачуз жеда.

Конкурсда чпин яш 18 йисалай агьуз ва 30 йисалай виниз тушир, гьакьни Россиядин мулкунал яшамеш жезвай агьалийривай иштиракиз жеда. Конкурсда иштиракун патал хусуи проектар гьазурун чарасуз я.

Месэладал фикир желбдайвал

Алай йисан эхирдалди Дагьустандин тамарин фондунин майданра, санлай кьачурла, 408 гектарда тамун тарарин кьелемар цун пландик кутунва, хабар гузва РД-дин тамарин майишат-

дин комитетдай. Кьейд ийин, алаатай йисуз 401 гектардин майданра цийи кьелемар канай.

Чешмедин хабар гуз-вайвал, пландин бине-даллаз, алай йисан гатфарихъ республикада тахминан 222 гектарда кьелемар кутунва. Ихтилат физвайди асул гьисабдай мегуьун, цуцун, кьавах ва платан тарарикай я.

Зулухъай Махачкьаладин, гьакьни Хасавюрт, Буйнакский, Сергокьала, Кьаякент ва Кьайтагь районрин администрацийрин, образованидин ва муниципальный идарайрин гьаятра, тамарин фондунин акатзавай чилерал, паркара, санлай кьачурла, 186 гектардилай артух майданда тарар аклурда. Комитетда кьейд авурвал, мярекатар агьалийрин фикир Дагьустандин тамарин девлетар арадал хкунин ва артухарунин месэлайрал желб авунин макьсаддалди кьиле тухузва.

Санал кьвалахун икьрар

хьанва

И йикъара РД-дин промышленностдин алишвершдин министрствода Ирандинни Дагьустандин арада алишвершдинни экономикадин рекьяй алакьаяр тайинаруни месэлаяр веревирдна.

Мярекатда Ирандин карчийри, кьилди кьачуртла, "DabooSanal" компаниядин коммерциядин рекьяй директор Алиаскар Рагьманиди, компаниядин векилар тир Жафор Кхакпора ва Аминоллагь Рамазанханиди, "MrChemical" компаниядин генеральный директор Вали Заде Давуда, "RossPolymer" компаниядин регьбер Эльшан Мамедова иштиракна.

Мярекат ачухдайла, РД-дин промышленностдин алишвершдин министр Юсуп Умавова Дагьустандин яшайишдинни экономикадин хилера эхиримжи йисара хьсан патахъ дегишвилер хьанвайдакь лагьана. "2016-йисуз республикада промышленный производстводин индекс 137 процентдиз барабар хьана, алай йисан сад лагьай кварталда лагьайтла, - 130 процентдиз. Республикада инвесториз ина кьулай хьун патал вири шартлар тешкилнава. И макьсаддалди чна, улкведин маса регионрин тежриба ишлемишна, инвесторар патал кьулай нормативно-правовой акт кьабулнава. Виридаларни кьешенг (фикир желбдай) проектар "кар алайбурун" дережадиз акьудзава, ида лагьайтла, абур тешкилатдин эменнидилай ва кьазанжийрилай республикадин бюджетдиз гузвай налогрикай 5 йисан вахтуналди азадда", - малумарна ада.

Давуд Вали Задеди "RossPolymer" ООО-ди теплицаяр патал тадаракар акьудунин карда ишлемишзавай технологийрикай суьгьбетна. Адан гафаралди, и тадаракар энергия кьенятдай бур я. "Чи кьвалахда кьилинди промышленникрин патал хьун ва абур хаммалдалди таьминарун я. И кардал чун Ирандин Азербайжанда машгул жезва. Идаларни гьейри, чна Туркияда, Гуржистанда ва Россияда кьвалахзава", - кьейдна Давуд Вали Задеди. Ада малумарвайвал, компаниядиз Ирандай ва Азербайжандай Россиядиз Дагьустандай яна фидай ва гьа и кьайдада элкьвена хкведай бизнес-рехъ (канал) ачухдай фикир ава.

"Чна Дагьустандиз ва Ирандиз сергьятдилай кьезилдаказ элячидайвал авуникай фикирзава. И кар патал мумкин тир манивилер арадай акьудна канда, чаз шегьер рехъ ачухун лазим я. Гьакьни шейэралди таьминарунал машгул жедай компания-арачи тайинарнава. Компанияди и макьсаддалди гзаф кьадар гимиярни маса кьачунва. Чалай Дагьустандихъ галаз карчивилер алакьаяр тайинариз алакьнава, гила чаз абур са кьадардин виниз тир дережадиз акьудиз канзава. Дагьустанда, кунне кьейд авурвал, инвесторар, промышленность виликди тухун патал лазим тир вири шартлар ава. Чазни и гьерекатра иштиракиз канзава", - лагьана карчиди.

"Чна виниз тир технологийрин, Россияда ише фидай продукциядиз итиж ийизва. Чаз ихьтин продукция Дагьустанда акьудиз ва маса регионриз, гьатта кьечепатан улквейризни маса гуз канзава. И кар патал республикада лазим тир майданар, кьвалахиз гьазур тир инсанар ава", - лагьана РД-дин промышленностдин алишвершдин министрдин заместитель Казбек Кандаурова.

Гуьруьшдин эхирдай терефар санал кьвалахун давамарунин гьакьиндай икьрар хьана.

Чалан важиблу месэляяр

Куруглы ФЕРЗАЛИЕВ,
Къалажухрин СОШ-дин лезги
Чалан муаллим

Дагустандин бязи халкъари, гьа жергедай яз лезгийрини, эхиримжи вахтара хайи чаларин месэляяр гегенш мярекатрал веревирдзава, абур еримлу авунин рекьер тайинарзава. Ихтин максадралди, "Лезги газетдай" ва интернетдин сайтрай малум хъайивал, ДГПУ-да "Лезги чал ва меденият: саламатдиз хуьн ва еримлу авун" твар алаз форумни кыле фена. Тешкиллувин комитетди къейдзавайвал, адаз форум гафаралдини чаларалди къуэжъа жедай нубатдин серенжемдиз элкьвена кланзавач. "Лезги газетдин" алай йисан 12-нумрадиз акъатнавай "Саналди кваллахин!" макъалада чал хуьнин, еримлу ва машгур авунин жигъетдай нихъ вуч теклифар, фикрар аватад, винел акъудун тпалазнава. Шад жедай кар ам я хьы, форумдин тешкилатчийри гележегда чал хуьнин кардиз къетлен фикир гудайдакай, и рекъай квалах давамардайдакай хабар ганва. Чпикай рахун тавуна акъвазиз тежер сад-къве месэла захъни ава.

Акьалтзавай несилдиз чал чирун патал звелни-звел мектебра бес къадарда ктабар хъана кланда. И жигъетдай исъятда мектебра авай гьалар гзаф наразивал ийиз жедайбуру я. Цийи учебникар кыт тирвилляй куьгънебуру ишлемишунизни мажбур жезва. Амма абурон дегъшвилерни тафаватлувилер себеб яз ученикарни муаллимар четинвилера гъатзава. Суалар къвезва: ктаб гвачиз са шумуд йисуз мектебдиз къвезвай аялдиз чал гьик чир хуьрай? 14-15 аял авай классда 3-4 ктаб хъайила, абур квалан кваллахар гьик тамаррай? Гзаф вахтара муаллим къилдин тапшуругъар хгуниз мажбур жезва. Мадни, гележегда ктабар акъуддайла, абур квалурзавай тапшуругъар алай аямдин истемеишунар, технологиядин мезэла къарагарайтпа, ида тайин хвенвайбуру хуьн чарасуз я.

Ктабралди таъминарунин месэла гьалун патал датлана жуьребажуьре мярекатрал рахазвай, зегмет члугъазвай РД-дин Халкъдин Собранидин депутат, А.Тахо-Годидин тварунихъ галай ДНИИГ-дин директор Гьамидулагь Мегьамедоваз сагърай лугъуз кланзава. Зун саки инанмиш я, эгер муькуь депутатрини и месэла къарагарайтпа, ида тайин нетижадал тагъана тадач.

Хайи чал кланарунин, машгур авунин карда мектебра келзавай аялар ва тарсар гузвай муаллимар патал жуьребажуьре конкурсар, олимпиадаяр ва маса мярекатар тухунихъ къетлен метлеб ава. И кваллахар, маса предметив гекъигай-

ла, хайи чалар патал чи республикада тимил тухузва. Ихтин конкурсар себеб яз муаллимрин арада тежриба раиждай, аялрин чирвилер ахтармишдай, абурок чал чирунин гьевес кутадай мумкинвал жедат. Сад-къве йисуз "Хайи чалариз - къвед лагъай нефес" твар алай республикадин конкурс тухунавай. Гьайиф хьы, ции гьадакайни са ван-сенни амач. Гаф кватай чкадал къейд ийиз кланзава, РД-дин образованидинни илимдин министерстводин къарардалди гьар йисуз кыле тухузвай "Хайи чалан лап хъсан муаллим" конкурсдин максадрикай сад хъсан муаллимрин тежриба машгурун ятани, гьакьикъатда ана раиж жезвай са затни авач. Идалайни гьейри, бязи вахтара конкурсдин (инал зун лезги чалан номинация-дикай рахазва) журдик кар течизвай, нуфуз авачир ксарни жезва.

Малум тирвал, алатай йисан 1-сентябрдай хайи чал патал чара авунвай сятерин къадар авайдалай тимиларна. Са патахъай, милли чалар хуьнин месэляяр хцидаказ вилик акъвазнавайдакай, абур хуьнин важиблувиликай гзаф рахунар жезватлани, муькуь патахъай, хъсанвилихъ ваь, писвилехъ яззавай гьерекарар къилиз акъудзава. Хайи чалар хуьнин, абурон дережа хкажунин жигъетдай булдалди жезвай ихтилатар, хиве кьуна кланда, гьакан гафар-чалар яз амукъзава. Ихтин рафтарвилери, гьайиф хьы, хайи чалар гуькуматдин дережада кваз такъазвайдан, саймиш тийизвайдан гьакьиндай шагьидвалзава. Кар къетдай серенжемар къабул тавуртта, хайи чалан гележег хъсанди жедат.

Лезги чал хаталувилик акатзавай себебрикай сад кхызвай ксари орфографиядин къанунрал сад хьиз амал тавунихъ галазни алакьалу я. И темадай гъатта къилдин конференция тухунин чарасузвал арадал атанва. Интернетдин сайтрайни, басмадин бязи такъатрай аквазвайвал, эхиримжи вахтара чал "чара" гафарикай михъунин гереквал аваз гьисабзавайбуруни пайда хъанва. Ахтинбурун "мурад" къилиз акъатайтпа, лезги чалан лексика 30-40 процентдин кесиби жедат. И жигъетдай за жуван фикрар газетра, журналра, интернетдин сайтрай раижнава, тикрар хъийидач. Амма инал заз чара чаларай къвезвай гафарихъ галаз алакьалу яз твар-ван авай муаллимри, пешекарри, алимри, писателри, эдебиятчийри газетра, интернетдин сайтрай кхъенвай бязи фикрар келзавайбурун вилик гъиз кланзава.

Фейзудин НАГЪИЕВ: "Заз еке къурхулувал ава: чи чалаз чед чалан гъавурда авачир алай аямдин "Цийи муаллимри" гузвай хьтин зиян са чапхунчидивайни гуз хъайиди туш. Лезги чалан къеле мягъкем-даказ шумуд агъзур йисара муькуьфдивди гзаф аямри эцигна. Бес чун вири, чал чидайдини, течирдини лезги чалан "конструктор" вучиз жезва? "Кланвал" гила "канивал" кхьихъ лугъузва, "и чаван хийирар" - "гьы чаван хийирар", "гьарф" - "хаф" ва мадни".

Сажидин САИДГЪАСАНОВ: "Интернетда кхьинарзавайбурун са бязи къейдериз фикр гайитпа, гила чна цуд йисаралди чала гъатнавай, рахунра ишлемишзавай гафар гадарна клан жезва. Чала авай туьрк араб гафар "михъна" кланда лугъузвайбуруз фикр гайитпа, инлай вилик чи шаирри яратмишнавай эсе-

рарни "редактировать" хъуьуна, цийи ктабар акъудна клан жедат..."

Пакизат ГЪУЬСЕЙНОВА: "Чара чаларай атанвай гафар фагъум тавуна "халисанбурадди" ва иллаки тукъуьрнавай гафаралди звез авуни лезги чал къиникъин хаталу-вилик кутада".

Майрудин БАБАХАНОВ: "Халкъдин чал чан алай организм я. Ада гъар са девирда вичиз герек гафар къачузва, виже амачирла, гадарзава".

Фаида ГЪАНИЕВА: "И гаф чиди туш, ам акъудна кланда лугъуз, ихтилатар ийизвайбуру чед чалан гъавурда авачир, чалан илимдивай яргъа тир ксар я. Квал кулуналди шиткидайвал, чал михъи ийиз жедайди туш".

Мегьамед ИБРАГЪИМОВ: "Чахъ нугъатар пара ава, литературный чал - сад. Ам хуьн ва еримлу авун чи умуми буржи я. Эгер чна, "чун гьахъ, куьн батлун" лугъуз, чалан жигъетдай реформаяр тухуз хъайитпа, адан къисмет гьихътинди жедат? Чалан алемда тваз кланзавай гьар са цийивал, ирид сеферда веревирд авуна, ахпа теклифна кланда. Хусуи фикрар, теклифар гзаф жедайди я, илитгун герек туш".

Вадим АДИЛОВ: "Медицинада къилин принцип "зиян гумир" я. Чалан гьакьиндайни гьак хъана кланда. "Чал михъна кланда" лугъузвай бязи къелемчийри, "пешекарри" чпин кхьинра орфографиядин къанунриз клур гузва. Им чал вилик тухунин ваь, акси яз, члуру гьалдиз тухунин рехъ я. Лезги чал кве жуьредиз элкьвезва: Дагустанда са жуьреда, Азербайжанда маса жуьреда кхьизва. И кардин вилик пад кьун патал, гежел вегьин тавуна, чалан алмирини пешекарри серенжемар къабулна кланда. Тахъайтпа, чалан гьал югь-къандавай пис жедат. Исъятда, зи фикрдалди, чалан садвилел амал авун чарасуз я".

Сейфудин ШАГЪПАЗОВ: "Им чи гаф туш, ам чи гаф туш, чал михъна кланда лугъузвайбуру, сифте нубатда, чпин хайи чалалди клелиз-кхъиз чирна кланда. Чалан илимдал машгуул ксарни авачиз туш, абуроз яб гун, гуьрмет авун чи буржи я".

Аквазвайвал, пешекаррин ва къелемчийрин фикирин метлеб сад я. Мадни, алимри, пешекарри чала авай чара гафар акъудна кланда лугъудай фикр газетрани журналра зал садрани дуьшуьш хъанач. Гъавилляй чна и месэла вилик кутун ва орфография члуриз алахъзавайбурун рекьер агалун герек я.

Винидихъ лагъанвай фикрар умумиламийла, форумдин давам жезмай гележегдин кваллахда чпел фикр желбун патал, заз ихътин са бязи теклифар гуз кланзава:

1. Мектебар герек ктабралди, пособийралди таъминарин.
2. Хайи чалайни эдебиятдай муаллимарни аялар патал конкурсар артухарин.
3. Мектебра хайи чални эдебият патал чара авунвай сятер тимилар ваь, артухарин.
4. Мектебра мониторингар, ахтармишунин кваллахар тухудайла, хайи чални эдебият кьерехдихъ тан тийин.
5. Лезги чалал кхызвай ксарни вирибуру орфографиядин къанунрал амал ийин; кхьинин къанунар члуруналди "цийи къайдаяр" илитзавай ксариз къадагъа ийин...

Дагустандин культурадин меркез Музейрин шегьер

Мергьяматлувилин къанунралди

Нариман КЪАРИБОВ

(Эвел 2016-йисан 28, 29, 32, 33, 36, 38, 40, 41, 42, 45-46, 48-нумрайра, 2017-йисан 3-5, 15, 18-нумрайра)

Россиядин тарихдин вири вахтара къадим Дербентдин жемят хъсан краик къил кутуналди, мергьяматлувилелди машгур хъана ва гилани гьак яз ама. Маса уьлквейрихъ галаз кыле фейи женгера Урусатдин къушунар гъалиб хъуникни, пулдалди ва шейэралди куьмек гуналди, дербентвийри чпин пайни кутуна. Мисал яз, Россиядинни Япониядин арада сад лагъай дяве башламиш хъайила, (1904-йис), шегьердин агъалийри чпин ватанпересвал, мергьяматлувал къалуьна. И барадай бязи делилар ама. Дербентдин музейрин комплексдин илимдин къуллугъчи ва краевед Гъуьсейн-нбала Гъуьсейнова суьгъбетзавайвал, шегьердин Собранидин веклири (1904-йисан 3-февраль) чкадин хазинадин фондуна Урусатдин армиядиз куьмек яз 1000 манат (къизилдин пул), чара авунин къарар къабулнай. Гуьгъуьнин юкъуз шегьердин Жуьмя-мисклинда дяведа Россиядин яркъдихъ гунарлувал хуьн тпалаззавай, ам гъалиб хуьн талуьк тир кпунин мярекат кыле тухунавай. И кардикай хабар хъайи император II Николая дербентвийриз вичин тварунихъай чухсагуул малумарнай.

Гъа и йисан 5-февралдиз шегьердин ракъун рекьин станциядал вишералди дербентвийр кватл хъана. Абуру Кавказдай Яргъал тир Рагъэькейдай патаз рекье гъатзавай женгинин поезд къаршиламишзавай. Поезд станциядал акъвазай вахтунда чкадин агъалийри дяведиз физвай аскерриз чпин патай къунагъ-луьгъ тешкилнай.

Шегьердин ракъун рекьин работникри, 130 манат куьмекдин пул кватина, адахъ аскерриз чай, шекер, ппепрусар ва спичкаяр къачунай.

Фронтдиз физвай поезд дербентвийри "Ура!" лугъуз, духовой оркестрдин маршдалди рекье тунай.

Шегьерэгълийри армиядиз куьмек гун 1906-йисузни давам хъанай.

Дербентда кардик кваз хъайи дишегълийрин кружокдин активистри са шумуд вацран вахтунда чпин патай гузвай пул (вири санлай 306 манатни 18 кепек) ва жуьреба-жуьре материалар, пек-партал кватина, хирер хъанвай аскерар патал рекье тунай.

Шегьердин общественный управленидин къуллугъчийри чпин гьар вацран мажибдикай 2 процент дяве акьалтдалди фронтдиз куьмекдин фондуниз чара авуна.

Романован члехи хва Дербентда

Надир ва хейлин дуьшуьшра чпиз дуьньядин маса чкайра тешпигъ авачир ивиррин макан тир Дербентди вичел гъамиша гзаф мугъманар, сиягъатчяр, гъа жергедай яз, лап къакан дережайрин ксарни, пачагъарни желбайди я. Амма, вичин вахтунда иниз Урусатдин пачагърикай сад (1796-1855-йисар) - I Николая члехи хва (1818-1881-йисар) Александр Николаевич Романовни атайди, белки, виридаз малум туш жедат.

Тарихдин делилрай аквазвайвал, 1850-йисан 16-октябрдиз Александр Романов Дербентдиз атана. Багъа мугъман шегьерди фейерверкралди, Нарын-къеледай ягъай тупарин салютдалди къаршиламишнай. А члавуз Дербентда аваз хъайи Гуржийрин 16 - линейный батальондин ва чкадин белгерин патай гуьрметдин къаравул къабулдайдал кьулухъ Александр Романова шегьердин губернатордин квале йиф акъудна.

Гуьгъуьнин юкъуз ам 16-батальондин аскерар яшамис жезвай казармайриз, лазаретдиз, эцигзавай госпиталдиз, I Петрдин къазмадиз (гила квал-музей) килигна. Ахпа багъа мугъманди балкандаллаз Нарын-къеледал сиягъат авуна, ана ам Каспийский походдин вахтунда I Петр яшамис хъайи комендантдин квализ килигна.

Октябрдин 17-ийкъан нязиз дербентвийри багъа мугъман - Россиядин гележегдин император Александр Романов шад гьалара вич физвай сейрдиз рекье хтунай.

Ван авуна

Саид-Агъмед АБДУРАШИДОВ

"Музейрин шегьер" къил ганвай кхьинар чи гъилиз хайи "Лезги газетдин" чинрай мукьвал-мукьвал къвезва. Нубатдин кхьинар къадим Дербент шегьердин ракъун рекьин станциядин дараматдикай тир. Авторди анин залра, къава ва кларал алай нехишрин тарифнава.

А устарар вуьжар тиртпа?... Ахъегъ райондин Ялахърин хуьрай тир, гуьгъуьнлай Хуьлуьда яшамис хъайи, 89 йисан яшда аваз рагъметдиз фейи Ашурбеков Алимкурадавай чаз чир хъайивал, мисклиар, вокзалар ва маса дараматар рангунин ширералди бетмишзавай устарар, а девирда ялахъвиар - пуд стха - Гъажимегъа медали, Насруллагъ ва Мегъали тир. Художникар хуьнихъ галаз сад хьиз, абуроз араб чални хъсандиз чидай. А стхайри Хуьлуьдрин кве мертебадин мисклин члагуьна, ахпа Дербент шегьердин ракъун рекьин вокзалдин дараматни бетмишнай. Абуру, ишлемишзавай ширер сад-садак какадариз, маса рангарин ширер арал гьизвай лугъуз, суьгъбетнай чаз рагъметлу Алимкурадалди. Дараматар бетмишай вахт чаз малум туш...

Сагърай Нариман Къарибов, куьгъне вахтарин устадар чи риклеп хкай.

Музыкадин школадин 55 йис Авазринни манийрин лувараллаз

Хазран КЪАСУМОВ

Сулейман-Стальский районда музыкадин школа ачухайдаял инихъ 55 йис тамам хъанва. И лишанлу вакъадихъ галаз алакълу шадвилдин мярекатдал школа фейи рехъ веревирдна, агалкунар рикел хкана.

Райондин И.Гь.Тагирован тварунихъ галай Россиядин халкъарин адетдин культурадин Центрадин чехи зал инсанрив ацланва. Абурун арада Сулейман-Стальский райондин кыл Нариман Абдулмуталибов, райадминистрациядин килин пешекарар, гьар жуьре идарайрин, общественный тешкилатрин векилар, районэглияр, Махачкъаладай, Дербентдай ва масанрай атанвай мугъманар ава.

Шадвилдин мярекат - гьахъ-гьисабдин концерт, музыкадин школада кардик квай муаллимрин милли алатрин оркестрдин коллективди лезги авазар тамамарунилай, башламишна.

Музшколадин директор, РД-дин культурадин лайихлу работник Къизибеб Къурбанова медениятдин и идара-

тор, РД-дин искусствойрин лайихлу деятель, машгур композитор Насир Шагмарданова, анин муаллим, машгур чагъанчи Иманулла Агъаева (ада чагъандал лезги авазарни тамамарна), райондин музыкадин школа акалталарай мандар Роберт Абакарова, райондин культурадин управленидин начальникдин заместитель Омар Меликова, диде-бубайрин тварунихъай Рамида Манафовади лагъана.

Гуьгъунлай Маида Гуьсейновади ("Рычал"), Гуьурьят Мегъамедовади ("Клани яр"), музыкадин школадин клелзавайбур тир Амина Меликовади, Къурбан Алимирзоева, Бесхалум Абдулазиевади (рушарин триоди) манияр лагъана, Мария Мегъамедовади, Гьажигъажиева, Радим Абдуселимова, школада кардик квай далдамчийрин, чагъанчийрин, тарчийрин ансамблири чпин алакълунар къалурна.

Закир Алискерован гьилик вердишвилер къачузвай гадайрини рушари авур туьнт къуьлерни тамашачийри хушдиз къабулна.

55 йисуз музыкадин школа чехи ва баркаллу рехъ фенвайди концертиди субутна.

дин тарихдикай, 55 йисуз ам фейи баркаллу рекълукъай, ана чирвилер къачур устад мандаррикай, музыкантрикай, школадин гьар йикъан къвалахрикайни къайгъуйрикай, агалкунрикай гегъенш суьгъбет авуна.

Директордин гафариз къуват гун яз, школадин хордин коллективди (солистка - Бесхалум Абдулазиева) "Ислягвал" твар алай мани лагъана, республикадин конкурсдин лауреат Спартак Девлетханова чагъандал устадвилелди макъам тамамарна.

Микрофондихъ райондин кыл Нариман Абдулмуталибов атана.

- Музыкадин школа фенвай 55 йисан рехъ - им лезги музыка вилик тухуник чна кутунвай пай, чи тарих я, - лагъана ада. - Шаксуз, и йисара школада лезгивал, лезги меденият хуьн патал еке къвалах тухвана, чи авазар, манияр, санлай искусство къенин несилдал агъкъарна. И девирда школа 800-далай виниз жаванри акалталарна, им тлимил туш. Заз музыкадин школадихъ искусство вилик тухунин рекъе мадни чехи агалкунар хъана кланзава.

Тебрикдин келимайрилай гуьгъуниз Н.Абдулмуталибова школадин директор Къ.Къурбанова РД-дин культурадин министерстводин, райадминистрациядин патай гуьрметдин грамотаяр вахкана.

Ахпа школадин муаллим Мусинат Абдулазиевади "Агроном руш" мани ва аялрин чагъанчийрин ансамблди къадим лезги авазар тамамарна.

Тебрикдин келимаяр Дербент шегердин музыкадин школадин дирек-

Школада юкван пешекарвилдинни килин образование авай тежрибалу 30 муаллимди къвалахзава. Абурукай къвед - РД-дин культурадин лайихлу работникар, ирид - килин, амайбур 1-категориядин пешекарар я.

2015-йисалай ина кфил, зуьрне, чуьнгурь ягъиз чирдай отделенияр кардик ква. 8 хуьре филиалар ачухнава.

Музыкадин школа вад фортепианодалди, милли цуд чагъандалди, къве аккордеондалди, муьжуд чуьнгурдалди ва маса алатралдини таъмин я.

2016-2017-келунин йисуз музыкадин школада "Музыкадин фольклор", "Симинин музалатар", "Уф туна ядай алатарни далдамар" махсус программаяр уьмуьрдиз кечирмишунин рекълукъай къвалах тухуза, вири программаярихъ лицензияр ава.

Школадин муаллими ва аялри районда тухузвай культурадинни шадвилерин мярекатра активвилелди иштиракзава. Чпин алакълунар абуру республикадин фестивалра, килигунра къалурзава. Алатай йисуз Махачкъалада тухвай республикадин пианистрин Г.А.Гьасанован тварунихъ галай конкурсда и школада чирвилер къачузвай Мария Мегъамедовади (фортепиано), халкъдин алатар ягъунай тухвай конкурсда Алмаз Къадимова (милли чагъан) ва Спартак Довлетханова (аккордеон) 3-чкаяр къуна ва дипломриз лайихлу хъана. Школада гьакни далдамчийрин, чагъанчийрин, ашукърин ансамблар, хордин ва мили музалатрин оркестрар кардин ква.

Ирс давамарзава

Дильмира АШУРБЕГОВА

Къурагъ дередин бажарагълу, камаллу рухвайрини рушарин жергедай яз Кевсер ФЕЙЗУЛЛАЕВАДИ тварни къаз жеда. Ам 1957-йисан гатфарихъ Къурагърин хуьре къуллугъчи Жавидан хизанда дидедиз хъана. 1976-йисуз, Къурагърин 1-нумрадин юкван мектебдилей къулухъ, Тифлисдин театральный институт акалталарай ам хайи Ватандиз хтана. Жегъил пешекарди 3 йисуз Лезгийрин Стал Сулейманан тварунихъ галай госмуздратеатрда къвалахна. 1983-йисуз ам Къурагърин халкъдин театрдин режиссервиле тайинарна. Вичин хайи хуьре адал 8 йисуз Культурадин къвалин директорвал ихтибарна. Кевсер Фейзуллаевади райондин культурадин управленидин начальникдин заместителвилени къвалахна. Гьа са вахтунда ам Къу-

рагъ района ФЛНКА-дин векилни я.

2002-йисуз адан зегъмет "РД-дин культурадин лайихлу работник" лагъай гуьрметдин твар гуналди къейдна.

2015-йисуз ам "Лап хъсан муниципальный работник" лагъай Гуьрметдин грамотадизни лайихлу хъана. Алай вахтунда К.Фейзуллаевади Россиядин халкъарин адетдин культурадин Центрадин директорвиле къвалахзава.

Кевсеран диде-бубадикай рахайтла, абуруни чпин уьмуьр хайи культурадин бахшна. Диде - Абидат Назаралиева "РД-дин культурадин лайихлу работник", буба - Жавид Назаралиев Къурагърин хуьре театрдин режиссер ва Культурадин къвалин директор тир.

Фейзуллаева Кевсер вад аялдин диде, 12 хтулдин бадени я. Вад рушкай сада дидедин ирс давамарзава.

Алай вахтунда адан руша - Фатимади Лезгийрин Стал Сулейманан тварунихъ галай госмуздратеатрда къвалахзава. Къейдийин, Къурагъ районда, Лезгистанда Кевсер вахан гьилин дадлу тлч галачиз гьич са суварни киле физвайди туш.

Малум тирвал, 12-майдиз Къурагърин Культурадин къвале чи бажарагълу дагъви руш Фейзуллаева Кевсеран юбилейдиз талукъ гурлу мярекат киле фида! Ша, буюр!

Ватанпересвилин руьгъдаллаз

Маида АГЪМЕДОВА

Ватандин Чехи дяве къутягъ хъайидалай инихъ 72 йис тамам хъунихъ галаз алакълу яз Къурагъ райондин Культурадин къвале, райондин школьникрин арада ватанпересвилин темадай сегънеламишнавай килигунар киле фена.

Санлай къачурла, и килигунра райондин 16 школадин аялри иштиракна.

Къве юкълуз киле фейи мярекатда 1-чка Къурагърин 2-нумрадин юкван школада, 2-чка Къуьчуьррин, Аладашдин, 3-чка Къепиррин, Клирийрин, Гелхенрин юкван школайри къуна. Лагъана кланда, и мярекатда тафа-

ватлу хъайибурни гзаф ава. Ик1, Ашарин юкван школадин аялар, абурун муаллим Гуьсейн Рамазан музалатар къугъвана. Ихътин мярекатар къвердавай вини дережада аваз киле физвайди,

генани чалишмишвилер ийизвайди къейдна и серенжемдин журидин председател, ИМЦ-дин (информационно-методический центр) начальник Къасум Абдулхаликьова.

"Халкъдин" мани

Эдуард АШУРАГЪАЕВ,
муаллим

Мани. Яраб ам галачиз са мярекат къванни киле физватла?! Гьам мехъерик, гьам хайи йикъаз талукъ межлисдал ва гьакни маса шад мярекатрал маниди агъавалзава. Инсандиз руьгъдин, риклин шадвал гузвайдини, къвалах вилик тухузвайдини мани я. Мани илгъамчини я, зегъметчини.

Лезги халкъдихъ вичин къадим манияр, къисаяр, риваятар - гуьзел жавагъирар авайди сир туш. Манийрин жуьреярни тлимил туш: яшайишдиз, муьгъуьббатдиз, мехъериз талукълур ва мсб. Къенин юкълуз лагъайтла, абурун важиблувал мандарри квардазава. Бязи вахтара абуру ахътин "жуьрэтлувал" ийизва хъи, халкъдин бендинихъ галаз Е.Эминан, Ш.-Э. Мурадован, А.Саидован ва

маса шаиррин жавагъиррай царар тамамарзава. А члавуз "бажарагълу" мандарди вичи халкъдин мани чурзавайди гьич фикридизни гьизвач.

Садазни сир туш, 1926-йисуз Буйнакск шегерда музыкадин техникум ачухайдаял къулухъ Омар Аюбов, Сейфуллагъ Керимов, Зейнал Гьажиев хътин пешекар композиторар арадал атана. Абуруни халкъдин музыка несилар паталди нотаириз элкълурна ва халкъдин са жерге эсерриз гъаваяр туькълурна. Ик1, Г.Гьасанован "Хочбар" ва М.Гуьсейнован "Шарвили" хътин операярни арадил атана.

Гила чун килди халкъдин манияр тамамарай ва тамамарзавай мандаррикай рахан. Абуруни чахъ тлимил авач: Р.Гьажиева, А.Камилов, Р.Агъабалаев, Д.Рагъимова ва масабур. Абуру тамамарай "Къарид руш", "Магъи Дил-

бер", "Суна чан", "Билбил" ва маса жавагъиррин ван чи япара къени ама. Лентеризни къачур абурал Дагъустандин радиодин ва телевиденидин дезгейрал тарихдин руг ацукънава.

Къенин йикъан гзаф манияр са манани авачир гафарин къвалталриз элкълурна, чебни канвай муьгъуьббатдикай, сад-садаз къисмет тахъуникай... "Зун иер я", "зун хъсан я", "садаз мерседес ава" лугъдай гафар манийриз элкълурна. Абуру лезги халкъ руьгъдиз зайиф хъанваз къалурзава. Вучиз чун и йикъа ава? "Зун Дагъустандин халкъдин артист я" лугъуз, сегънедиз экъензавай, гаф-гафунихъ гилигиз, лезгидалди рахаз тежезвайбурни пайда хъанва.

Ша чна чи милли искусство, халкъдин манияр хуьн, несилрив агакъларин. Чи милли искусство акваз-акваз девлетлуни хъжеда.

Абдурагъман Межидован 85 йис

Сулейманан багъдин билбил

Мерд АЛИ

Абдурагъман Гьамидович МЕЖИДОВАХЪ галаз зун гьеле алатай асирдин 70-йисарилла таниш тир. Чна Дагъустандин жегил шаирин совещанийра са шумудра иштиракна. Ам залай яшариз чехи тир, амма шиирар келдайла, са таяр-тушар хьиз рахадай. Зун гьавурда акъурвал, адан рикл сатирадинни юмордин шиирал иллаки алай, гьавилляй адаз "XX асирдин Гомер" Стлал Сулейманан хейлин эсерар хуралай чидай ва вич адан "багъда чехи хьанвай билбилрикай сад я" лугъудай.

Зи риклелай адан сифтегъан шииррикай сад тир "Кьил я лугъуз..." эсердин цлар алатдач:

Кьил я лугъуз,
Къуьнерал са
Буран хьунухь
Четин я.
Цуьквериз рехъ
Тагуз, чклай
Къалгъан хьунухь
Четин я...

Им, дугьриданни, устадвилдин чешне я. Гила мадни четин девир хьанва. Сулейманан багъдин билбилприн сесинин гужлувал, михьивал, гьахълувал чаз къвердавай атух герек жезва.

Яшар алатунивай, чна къведа санал чи районра кьиле феи шииратдин хейлин межлисрани иштиракна. Абдурагъман Межидоваз гьурмет тийидай, ам течидай яратмишдай кас зал я Куьреда, я Ярка, я Ахцегъани Дербентда гьалтнач. Ам дустарал рикл алай дуст, насигъатар гуз алакьдай насигъатчи, хьсан муаллим, гьакъван

савадлу суьгьбетчи, ширин сес аваз мани лугъудай ва саз ядай устаднин тир.

Адан квал Сулейман-Стальский райондин Сардархуьруьн къерехда, шегьредин хивел ала, виридаз аквадай чкадал. Гьавилляй рекъе-хуьле геж хьана амуькьай хейлин ксаризни адан квалляй ял ядай къулайвал, каш алуддай ризкьини жагъана. Халисан инсанпересдин, ватанпересдин квал масакла жедач.

А.Межидов 1932-йисан 15-майди дидедиз хьана. Ада хуьруьн мектеб, ахпа Дербентдин педучилище куьтягъна, хтана хайи хуьре муаллимвилдин пешедал машгул хьана. Вичин вири уьмуьр, чирвилер, алакьунар ада жегил несилар тербияламушуниз багъишна. Квалахни ийиз, ада вичин чирвилер ДГУ-дин филологиядин факультетда кжажна.

А йисара чи дуствал генани мягъкем хьана. Чун гьалтай са межлисни манини макъам, шиирар галачиз фенач. Абдурагъман муаллимдин "Мамлакат", "Дуст атайла", "Фикирнай за" манийрикай жегилприн рикл алай бур хьанва, абур гилани сегъне-чийрин сивера ама.

Абдурагъман Гьамидович вири уьмуьрда тади квачир, гзаф агъайна, сабурлу инсан тир. Белки, гьавилляй ада вичин кьилдин ктабар акъудиз тади къачунач. Адан хейлин эсерар чи альманахра, "Чирагъ", "Куьредин ярар" кватлалра, школайрин учебника гьатнава.

Яшар 70-дав агакъайла, ада вичин "Вифалувал" ва "Адалат" тварар алай шииррикайни поэмайрикай ибарат тир кве ктаб чапдай акъудна. Гьвечлиди хьиз акъазвай ирсинихъ садрани куьгъне тежедай еке къуват ава. Бубадин ирс, рехъ гила адан хци (Сардар Абил-шаир, гьикаятчи, юрист, дустарал рикл алай дуст) устадвилелди давамарзава.

Чи гьурметлу дуст, муаллим, насигъатчи, жанлу шаир чавай 2012-йисуз къакъатна. Амма ирс чав гума. И чина чапзавай эсеррини гьа кар субутзава.

Гьич масадаз аквадай тлал галачиз, Вучиз, дуьнья, вуна зи чан икI кана?

Уф... Дертэгли Етим Эмин амайтIа,
Зи дердияр вири адаз лугъудай!
За хуравай пад жезвай рикI акъудна,
Капал алаз адан вилик тухудай...

Мамлакат

Ваз кьизил тахт "Королева" лайих я,
Ракъин ишигъ ви нурдилай зайиф я,
Шумал беден акI теквиллиз гьайиф я,
Михьи риклел ша жен дустар, Мамлакат.

Вилер туна ви гуьзел тир беденда,
Я чан "Амур", бес зун вахъ мус луькIвенда?
Тек ваз ухшар Стамбулдин туьквенда,
Гуьл авалда гарданда твар, Мамлакат.

Ви звер гуни Стамбулдай гуьл гьида,
Къурамадиз девлет авай гуьл гьида,
За вун патал Мединадин чуьл гьида,
Зи рикIикай къуртIа хабар, Мамлакат.

Жузефиня мад дуьньядиз акъатна,
Экуьнин гьед гуьзел чуьлдиз аватна,
Архайин рикI секинзамач, вун гьатна,
Алуд залай на залан пар, Мамлакат.

Амач Гомер, Етим Эмин, я Шиллер,
Зи дердиниз ая чара, ша, эллер!
Гзаф хуш я заз, таза руш, ви вилер,
Шалбуз дагъдин катраз ухшар, Мамлакат.

Ви ширин ван гьич кларнет, я тардихъ,
Авач, гуьзел, Глинкодин гитардихъ,
РикI акъатда валай къведай хабардихъ,
Куьз къвезавач гуьзел чарар, Мамлакат.

Ашукъ тиртIа, за кьизилд саз къачудай,
Ви тIвар кутаз, ширин баяд лугъудай,
Нафт авачиз, икъван гуьрчег нур гудай,
Лап суьгьурдин я вун фонарь, Мамлакат.

Женнет багъ хьиз, кьил къечлемди ви пайна,
Пекдин яйлух це, кьир галаз храй на.
Сад Аллагъдиз, за тIвар кьуна, гьарайна,
Вун хьун патал зи гуьзел яр, Мамлакат.

1955-йис

Лезги Няметан 85 йис

"Мез сарарив къаз жедач..."

Мерд АЛИ

Азербайжан пата арадал атана, вичин ялавлу члар теснифай лезги шаиррикай сад Лезги Нямет МАМЕДАЛИЕВ я. Заз ам патавай акуна чидай. Зун, анжах школа акъалтIарна, Махачкъалада кьиле феи жегил шаиррин совещанидиз атанвай (1962-йис). Лезги Нямет а члавуз КцIара квалахзавай муаллим тир. Адан эсеррин жанлувиликай заз хабар тушир. Яни аял яз, зун а дережадив агакънава-чир.

Амма чехи шаирди чаз, жегилприз, къетен итиж ийизвай къван. Къумрал якIарин, юкъван буйдин, пелел къалин мег алай, вилерин кьилелай, лекьрен лувар хьиз, къалин рацIамар фенвай а кас акъатай яцу ванцелди аста-аста рахадай. Шиирар келдайла адан вилерикай цIелхемар квахьдай хьиз тир.

Зал нубат атана (чаз, жегилприз, вирибуруз гаф ганай), шиирар келна, ахцукъайла (зи кве шиирни хуьруьн булахдикай тир; сад - фельетон, сад-тарифдин шиир) Нямет муаллимди, зи далудиз кап яна хьиз, лагъанай: "ХвейитIа, яц ххатдай хва я..."

И гафарин манани заз гуьгъуьнай чир хьана. Устадди зи тарифнавай къван. Совещанидин эхирдай заз филологиядин фа-

культетдиз гьахьун патал теклифдин чар (рекомендация) ганай.

Шаир Лезги Няметахъ галаз гуьруьш жедай мумкинвал заз мад хьхьаначир. Амма чна адан кьериз-цIаруз акъатзавай шиирар келзавай, абур лезгидиз хас туьнт невавай. Хейлин эсерар наразивилинни гьахьвал хуьнихъ эверзавай риклдин сузаяр хьиз тир. Абурай чаз а члаван гьукум гьилевай баши-бузукьри шаирдин кьилел гьихьтин имтигъанар гьизвайтIа чир жезвай. Шаир Нямет сифте яз КцIара арадал гьанвай "Риклдин гаф" кватIалдик квай къван. Лезги чIал Азербайжанда яшамаш жезвай лезгийрини мектебра келун патал женгиник экечIнавай. Забит Ризванов, Ядуллагъ Шейдаев, Байрам Салимов, Иззет Шерифов хьтин рухвайрихъ галаз санал. Адаз ачух риклелди я квалахдай, я художественный эсерар яратмишдай мумкинвал гузвачир. Иллаки "Риклдин гаф" кватIалдиз регьбервал гун адан хиве гьатай 1976-йисалай.

Лезги Нямета садан виликни кьил агъуз тавурди адан ученикри: шаир ва литературовед Азиз Мирзебегова, шаир ва публицист Видади Севзиханова, шаирар ва публицистар тир Седакьет Керимовади, Мьюзеффер Меликмамедова, масабур риклел хкизва ва адал дамахзава.

Гьайиф, ялавлу женгидин рикI, гьа залан "парариз" дурум гуз тахьана, 1986-йисан январдиз акъваз хьана.

Шаирдин ирс яз чи гилера адан "Дагълара" (1964), "БембецI" (1966), "Зегьметдикай баядар" (1975), "Зи хилар" (1984) "Хьагъай шиирар" (2012) шииррин ктабар ама.

Бес я, гьалал пис-хьсан
Къуншид хиве тваз жедач.
Завай жуван тахсирар
Талгъана мад къваз жедач.
Чан туьтуьниз атанва,
Кьилин аман атанва.
Завай жувахъ авай къван
Дердер къене таз жедач
Сив гьилерив, гаф сивив,
Мез сарарив къаз жедач!

Гада, за ви тариф ийин...

Ухшатмишиз кIандайбуруз
Кьизилгуьлдин тар я вун.
Алцур ийиз кIандайбуруз
Муьтуьгъ жедай гар я вун.
Демагориз акI тахъуй хьи,
Хуьтукъуьн жедай твар я вун.
Туш. РикI туькуьл, фикир чIуру,
Гафар ширин, мез хуьтуьл,
ЦIун къенени кьил хуьз жедай,
Чехи амалдар я вун.
Дуст я вун зи, тариф авун
Хьсан туштIан, лугъун за,
Ялтахвили асул устад,
Асул сеняткар я вун.
Ви тIул им я: къавалбурун
Вилик гзаф савадлу,
Акъуллудан патав авам
Лапаг я вун, къар я вун.
Чехибурни акуна заз,
Хуш къведай ви пешедкай.
Бес вучиз са гзафбуруз
Залан я вун, пар я вун?
Себеб ава: тариф кIани,
Гьида къуртIан гьилерал,
КIусни жафа гун тавуна,
Ягъиз жедай тар я вун.

БембецI

Лацу седефдин элкьвей къапунай
Са юкъуз къецихъ экъечIна бембецI.
Крчар рипер хьиз хжажна къуна,
КIваливай яргъаз къекечIна бембецI.
Къекъвей чкаяр, шур экъичай хьиз,
Лацу жангадив къаз туна михьиз,
Таза цуькверив, пай галайди хьиз,
Са патахъай нез эгечIна бембецI.
КьатI - кьатIна пешер алакьзамай къван,
Сас гана хана, къурурна гьакI тан,
Цуьквериз гана вакIа хьиз зиян,
Ахпа чигедик экечIна бембецI.
Са билбилдик, ам инал акуна,
Лагъана: - Фурсмир, тIиш теке къуна.
Цуьквер ваъ, шекер тIуьртIани вуна,
Чир хуьхъ, мад вун гьа бембецI я, бембецI!

Абдурагъман МЕЖИДОВ

Вун я хьи!

(Стал Сулейманаз бахш яз)

Лезги бубайрин дагъларал, дерейрал
Гуьзел атир чуькIурайди вун я хьи.
Лезги поэзия лугъур дуьзенра
Гегъенш багълар акIурайди вун я хьи.

Эбеди я гьар гаф къадир чидайдаз,
Илим я ам халкъдиз хийир гьидайдаз,
"Улам течиз дегъне вацIуз" фидайдаз
Халис уьлчуь къалурайди вун я хьи.

Бязибуруз гьуд къалуриз, зур гана,
Садбуруз на ви рикIевай нур гана,
Шад уьмуьрдихъ зверна вуна, хур гана,
Манид пайдах гьилевайди вун я хьи.

Чилин шарди ви шиирар келзава,
Чи рикIерал адалатдин гелзава,
Келлегуьзри абурукай хьелзава,
Акъулдин гуьл кьилевайди вун я хьи.

Гьич садрани вун зи рикIяй акъатдач,
Ви шиирар келуналди, галатдач,
Ви ктаб зи столдилай алатдач,
Ви са цIелхем рикIевайди зун я хьи.

Етим Эмин амайтIа...

Залум дуьнья, вучиз зун ваз залан я?
Мегер зун ян ваз писвиле акурди?
Лагъ вуна заз, ви буба кьей душман яз,
Вуж хьана ваз залай фитне авурди?

Лап гьвечлизмаз зи чан-жигер кана на,
Агъузардин лап цIун юкъваз вегъена.
Жегил чIавуз вакай кефи хана на,
Вучиз туна зун и четин рекъе на?

Бес зунни са гьашарат тир вири хьиз,
Вуна харар вучиз къурна кьилел зи?
Гьилел яйлух, гьамишанда вил михьиз,
Вучиз накъвар акъалдарна вилел зи?

Зи гьавурда акъадай кас авачиз,
Риклдин мурад цIай эцигна, руьхъ хьана.

Игитдин къаматдиз бахшна

ВОЛЕЙБОЛ

И мукъвара Къурагъ райондин КИРИЙРИН хуьре, Советрин Союздин Игит Эсед Салигъован экуь къаматдиз бахшна, волейболдай республикадин 45-турнир кьиле фена. Акъажунрин сергъятра аваз кьиле тухвай шад мярекатра райондин идарайрин

ва тешкилатрин, хуьрерин кьиле авай ксари, Къепиррин ва Кирийрин хуьрерин юкьван школайрин, спортшколадин коллективри ва аялри, гъакни Дагъустандин жуьреба-жуьре районрай атанвай мугъманри иштиракна...

Къурагъ райондин сайтда хабар ганвайвал, мярекатар, адет хъанвайвал, КИРИЙРИН СОШ-дин патав Игитдиз хкажнавай памятникдал РФ-дин Гимн ягъунилай ва муаллимар тир Рамазан Къаибовани Ибрагъим Ибрагъимова анал цуьквер эцигунилай башламишна. Ахпа гъилера гъалибвилдин Яру Пайдах, РФ-дин ва РД-дин пайдахар, лозунгар, плакатар ва транс-

парантар авай демонстрациядин иштиракчяр хуьруьн центрадал алай паркуна Игитдиз хкажнавай памятникдал фена. Ватан патал чанар гаи кириви аскерриз хкажнавай обелискдални цуькверин таж эцигна.

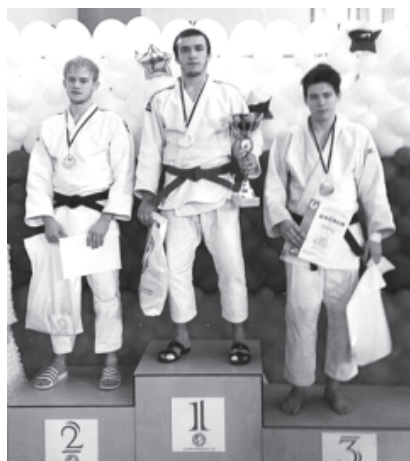
Митинг КИРИЙРИН СОШ-дин директор Ф.Шихкеримова ачухна, анал гъакни райадминистрациядин кьилин заместитель М.Хариев, школада келзавай аялар, Гуьмбет райондай атанвай мугъман Къ.Къурамегъамедов ва масабур рахана. Къурагъ райондин кьил З.Азизова, адан заместитель М.Хариева ва масабур памятникдал цуькверин тажар эцигна.

Гуьгъуьнлай кьиле феи спортдин акъажунра Ботлих, Къурагъ, Сулейман-Стальский, Унцукул, Хунзах, Табасаран, Шамильский районрай атанвай спортсменри иштиракна. Турнирдин пишкешрин фонд 600 агъзур манатдикай ибарат тир. Къурагъ райондин волейболистар 1-чкадиз лайихлу хъана. Шамильский, Хунзах ва Ботлих районрин командайри, талукъ тирвал, 2, 3 ва 4-чкаяр къуна. Къурагъ райондин командадиз Кубок, медалар ва грамотаяр, 400 агъзур манат пулдин пишкеш гана. Турнирда гъалиб хъайи амай командайрини пулдин пишкешарни медалар, грамотаяр вахкана. Акъажунра тафаватлу хъайи са шумуд спортсмендизни, кьилин судьядизни пулдин пишкешар гана.

“Гъалибвилдин Кубок”

ДЗЮДО

Са тлимил йикъар идалай вилик Санкт-Петербургда дзюдодай “Олимпиададин стар-тар - Гъалибвилдин кубок” твар алаз гадайрин ва рушарин арада яшарин са шумуд категориядай (1997-1999, 2000-2002, 2003-2004 йй.) XX международный турнир кьиле фена. Ана Россиядин 20 региондай, гъакни къецепатан улквейрай тир саки 500-дав агакна спортсменри чпин устадвал къалурна. Абурун арадай яз, Мегъарамдхуьруьн Абас Исрафилован тварунихъ галай 1-нумрадин ДЮСШ-да тренер Тельман Халидован гъилик вердишвилер къачузвай Жабраил Магъаромовани гъалибвал къазанмишна.

Къакъан куклушрихъ кам

АЗАДДАКАЗ КЪУРШАХАР КЪУН

Майдин сифте кьилерай чав фадлай гуьзлемшзавай шад хабар агакна: чи ватандаш, машгъур спортсмен Даурен КУРУГЪЛИЕВА (86 кг) азаддаказ къуршахар къунай Сербиядин Нови Сад шегъерда кьиле феи Европадаин чемпионатда, Россиядин хкъанвай командадиз сифтегъан кьизилдин медаль гъуналди, Европадаин чемпионвилдин твар къазанмишна, спортдин рекъе мадни къакъан куклушрихъ кам къачуна. Россиядин хкъанвай командадик квай дагъустанвийрикай и чемпионатда Ильяс Бекбулатова (65 кг) кьизилдин ва Заур Угуева (97 кг) буьруьн-ждин медалар къазанмишна...

Россиядин къуршахар къунай спортдин федерациядин (ФСБР) сайтда ганвай малуматралди, Даурен Куругълиева Европадаин чемпионатда 4 бягъс кьиле тухвана. Гъалибвалада регъятдаказ къазанмишнач - ярумчух финалда чи ватандашди вичин къуватар гуржи Дато Марсагшвилиди галаз ахтармишзавай. Абурун 2013-йисуз Бакуда акъажунра “гуьруьшмиш хъайиди” тир. Дауренавай къисас вахчуз тахъунни мумкин тир: бягъс 2:2 гьисабдалди акъалтзавай. Амма эхиримжи пуд секундда чи ватандашди, гуржидин гъалатдикай менфят къачуна, гъалибвилдин кьве балл

къазанмишна. Адалай виликан кьве бягъс Даурена Борис Макоевахъ (Словакия) 4:0, Иштван Веребахъ (Венгрия) 6:2 гьисабралди акъалтарнавай. Финалдин бягъс чи спортсменди Азербайжандай тир Александр Гостиевахъ галаз кьиле тухузвай. Дауренан нерай физвай иви саклани акъвазариз жезвачир. Къуршахар къунай спортдин Сад хъанвай алемдин (ОМБ) мукъвара куклунвай цийи къайдайралди, херкъац хъана ва я нерай иви физватла, эгер вири санлай 4 декъикадилай артух вахтунда иви акъвазариз хъаначтла, спортсмен акъажунрикай азадзава. (Гуьгъуьнлай Даурена ФСБР-дин сайтдиз ганвай интервьюда вичиз и цийивиликай хабар

авачирдакай лагъана). Европадаин чемпионатдиз аккредитация ганвай духтурри Дауреназ къумек гуз пуд декъикадилай артух вахт хъанвай. Эхирни Туркиядин хкъанвай милли командадин духтур Мурад Гиреева гадарай памбагдин клусуналди, иви акъвазариз алакна. Гъа ик, акъажунрикай азад ийиз 40 секунд амаз, Д.Куругълиев бягъс давамариз гъасирдал экъеч хъууна, инанмишвилелди гъалибвал къазанмишна.

ФСБР-дин сайтда мадни хабар ганвайвал, Д.Куругълиева са тлимил ял яда, ахпа ам азаддаказ къуршахар къунай иондиз Сочида кьиле фидай Россиядин чемпионатдиз гъазурвал ақунив эгечда.

Республикадин кивенклевечяр

КЪЕЗИЛ АТЛЕТИКА

Са тлимил йикъар идалай вилик Махачкъалада къезил атлетикадай Дагъустандин кивенклевечил къазанмишун патал 2000-2001-йисара ханвай ва и яшарилай гъевчи рушаринни гадайрин арада акъажунар (аник 100, 200, 400, 800, 3000 метрийриз чукурин, акъвазай чкадилай хкадарун ва маса жуьреяр квай) кьиле фена. Тренер-муаллим Абдурагъим Палчаеван гъилик вердишвилер къачузвай Ахцегърин 2-нумрадин ДЮСШ-дин командади 1-чка къуна. Инге командадик кваз кьилди-кьилди акъажунра 1, 2, 3-чкаяр къур спортсменрин тварар: Жаватхан Ашуралиев, Ратмир Гъамзаев, Гъашум Эльдаров, Селимат Аллагъ-

вердиева, Карина Палчаева, Арина Гудаева, Диана Хуршидова, Амина Мугъулова, Мадина Алиярова.

Гъалибвал къазанмишай рушаринни гадайриз талукъ дережайрин грамотаяр ва медалар гана.

Жаванрин агалкъунар

БОКС

И мукъвара Астраханский областдин Солянка хуьре боксдай старший сержант Ифрат Бурбаеван тварунихъ галай Вирироссиядин турнирда чи улкведедин са шумуд региондай, гъакни къецепатан улквейрайни атанвай 200-далай виниз жаван спортсменри чпин гутарин къуватар къалурна. Дагъустандай ана 6 командади иштиракна, абурун арада Сулейман-Стальский райондин Кварчагърин хуьруьн 6 боксёрдикай ибарат тир командани авай. Жаванрин тренер Альберт Межидова хабар гайивал, командадай 5 спортсмен медалриз лайихлу хъана. Ик, Артём Агъамегамедова, Абумислим Гереева, Майбуллагъ Алиагъмедова, Жанбулат Къагъриманова 1-чкаяр ва Азим Меликовани 2-чка къуна. Идалайни гъейри, Жамбулат Къагъриманов ва Артём Агъамегамедов бягъсера хъсан техника ва тактика къалурнамай махсус пишкешризни лайихлу хъана.

Тренерди ва спортсменри Сулейман-Стальский райондин кьил Н.Абдулмуталибоваз ва “спортдин, туризмдин ва жегилрин крарин рекъай комитет” МКУ-дин директор Н.Эфендиеваз и акъажунра иштиракдай мумкинвал гунай ва районда бокс вилик тухунай чухсагъул лугъуза.

Чин гъазурайди - Рагнеда РАМАЛДАНОВА

понедельник, 15 мая		ПЕРВЫЙ	РОССИЯ 1	НТВ	ДОМАШНИЙ	ТВ-ЦЕНТР
ТВ ДАГЕСТАН	РГВК	5.00 Доброе утро. 9.00 Новости. 9.20 Контрольная закупка. 9.50 Жизнь здорово! 10.55 Модный приговор. 12.00 Новости. 12.15 Наедине со всеми. 13.20 Время покажет. 15.00 Новости. 15.15 Время покажет. 16.00 Мужское/Женское. 17.00 Давай поженимся! 18.00 Первая студия. 20.00 Пусть говорят. 21.00 Время. 21.30 Т/с "Власик. Тень Сталина". 23.30 Вечерний Ургант. 0.00 Познер. 1.00 Ночные новости. 1.20 Х/ф "Добро пожаловать в Муспорт". 3.00 Новости. 3.05 Х/ф "Добро пожаловать в Муспорт". 3.30 Наедине со всеми. 4.25 Контрольная закупка.	5.00 Утро России. 9.00 Вести. 9.15 Утро России. 9.55 О самом главном. 11.00 Вести. 11.40 Вести. Местное время. 11.55 Т/с "Склифосовский". 14.00 Вести. 14.40 Вести. Местное время. 14.55 Т/с "Тайны следствия". 17.00 Вести. 17.20 Вести. Местное время. 17.40 Прямой эфир. 18.50 60 минут. 20.00 Вести. 20.45 Вести. Местное время. 21.00 Т/с "Капитанша". 23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. 1.45 Т/с "Шерлок Холмс". 3.40 Т/с "Гюльчатай".	6.30 Джемми: обед за 15 минут. (16+). 7.30 6 кадров. (16+). 8.15 По делам несовершеннолетних. (16+). 11.15 Давай разведемся! (16+). 14.15 Тест на отцовство. (16+). 15.15 Т/с "Женский доктор 2". (16+). 18.00 Мелодрама "Проводница". (16+). 19.00 Комедия "Если у вас нету тети..." (16+). 21.00 Мелодрама "Доярка из Хацапетовки". (Россия - Украина). (16+). 22.50 Мелодрама "Проводница". (16+). 23.50 6 кадров. (16+). 0.30 Мелодрама "Седьмое небо". (Россия - Украина). (16+). 4.40 Т/с "Доктор Хаус". (16+). 5.30 Джемми: обед за 15 минут. (16+).	6.00 Настроение. 8.00 Х/ф "Неподдающиеся". 9.30 Т/с "Вселенский заговор". 11.30 События. 11.50 Постскриптум. 12.55 В центре событий. 13.55 Осторожно, мошенники! Невесты-потрошители. 14.30 События. 14.50 Город новостей. 15.05 Естественный отбор. 16.10 Городское собрание. 17.00 Х/ф "Женщина в беде", 1 и 2 с. 18.50 Откровенно с О. Байрак. 19.40 События. 20.00 Петровка, 38. 20.20 Право голоса. 22.00 События. 22.30 Вся болотная рать. 23.05 Без обмана. "В шоколаде". 0.00 События. 25-й час. 0.30 Х/ф "Чужие и близкие". 4.20 Петровка, 38. 4.40 Д/ф "Диеты и политика"	

вторник, 16 мая		ПЕРВЫЙ	РОССИЯ 1	НТВ	ДОМАШНИЙ	ТВ-ЦЕНТР
ТВ ДАГЕСТАН	РГВК	5.00 Доброе утро. 9.00 Новости. 9.20 Контрольная закупка. 9.50 Жизнь здорово! 10.55 Модный приговор. 12.00 Новости. 12.15 Наедине со всеми. 13.20 Время покажет. 15.00 Новости. 15.15 Время покажет. 16.15 Мужское/Женское. 17.15 ЧМ по хоккею-2017. Сборная России - сборная США. Прямой эфир из Германии. В перерыве - Вечерние новости. 19.25 Пусть говорят. 21.00 Время. 21.35 Т/с "Власик. Тень Сталина". 23.40 Вечерний Ургант. 0.15 Ночные новости. 0.30 Х/ф "Чужие". 3.00 Новости. 3.05 Модный приговор. 4.05 Контрольная закупка.	5.00 Утро России. 9.00 Вести. 9.15 Утро России. 9.55 О самом главном. 11.00 Вести. 11.40 Вести. Местное время. 11.55 Т/с "Склифосовский". 14.00 Вести. 14.40 Вести. Местное время. 14.55 Т/с "Тайны следствия". 17.00 Вести. 17.20 Вести. Местное время. 17.40 Прямой эфир. 18.50 60 минут. 20.00 Вести. 20.45 Вести. Местное время. 21.00 Т/с "Капитанша". 23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. 1.45 Т/с "Шерлок Холмс". 3.40 Т/с "Гюльчатай".	6.30 Джемми: обед за 15 минут. (16+). 7.30 6 кадров. (16+). 8.15 По делам несовершеннолетних. (16+). 11.15 Давай разведемся! (16+). 14.15 Тест на отцовство. (16+). 15.15 Т/с "Женский доктор 2". (16+). 18.00 Мелодрама "Проводница". (16+). 19.00 Комедия "Если у вас нету тети..." (16+). 21.00 Мелодрама "Доярка из Хацапетовки". (16+). 22.50 Мелодрама "Проводница". (16+). 23.50 6 кадров. (16+). 0.30 Комедия "Новогодний переполох". (16+). 4.25 Т/с "Доктор Хаус". (16+). 5.15 6 кадров. (16+). 5.30 Джемми: обед за 15 минут. (16+).	6.00 Настроение. 8.05 Доктор И... 8.40 Х/ф "Приезжая". 10.35 Д/ф "Валентина Талькина. Зигзаги и удачи". 11.30, 14.30, 19.40 События. 11.50 Т/с "Чисто английское убийство". 13.40 Мой герой. 14.50 Город новостей. 15.05 Естественный отбор. 16.10 Без обмана. "В шоколаде". 17.00 Х/ф "Женщина в беде", 3 и 4 с. 18.50 Откровенно с О. Байрак. 20.00 Петровка, 38. 20.20 Право голоса. 22.00 События. 22.30 Осторожно, мошенники! Кредит для старушки. 23.05 Удар властью. Борис Березовский. 0.00 События. 25-й час. 0.30 Право знать! 2.05 Х/ф "Искатели". 4.20 Д/ф "Знаменитые соблазнители. М. Дуглас". 5.10 Мой герой.	

среда, 17 мая		ПЕРВЫЙ	РОССИЯ 1	НТВ	ДОМАШНИЙ	ТВ-ЦЕНТР
ТВ ДАГЕСТАН	РГВК	5.00 Доброе утро. 9.00 Новости. 9.20 Контрольная закупка. 9.50 Жизнь здорово! 10.55 Модный приговор. 12.00 Новости. 12.15 Наедине со всеми. 13.20 Время покажет. 15.00 Новости. 15.15 Время покажет. 16.00 Мужское/Женское. 17.00 Давай поженимся! 18.00 Первая студия. 20.00 Пусть говорят. 21.00 Время. 21.35 Т/с "Власик. Тень Сталина". 23.40 Вечерний Ургант. 0.15 Ночные новости. 0.30 Х/ф "Чужой 3". 2.35 Х/ф "Последний американский герой". 3.00 Новости. 3.05 Х/ф "Последний американский герой". 4.30 Контрольная закупка.	5.00 Утро России. 9.00 Вести. 9.15 Утро России. 9.55 О самом главном. 11.00 Вести. 11.40 Вести. Местное время. 11.55 Т/с "Склифосовский". 14.00 Вести. 14.40 Вести. Местное время. 14.55 Т/с "Тайны следствия". 17.00 Вести. 17.20 Вести. Местное время. 17.40 Прямой эфир. 18.50 60 минут. 20.00 Вести. 20.45 Вести. Местное время. 21.00 Т/с "Капитанша". 23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. 1.45 Т/с "Шерлок Холмс". 3.40 Т/с "Гюльчатай".	6.30 Джемми: обед за 15 минут. (16+). 7.00 Жизнь вкусно с Джемми Оливером. (16+). 7.30 6 кадров. (16+). 8.15 По делам несовершеннолетних. (16+). 11.15 Давай разведемся! (16+). 14.15 Тест на отцовство. (16+). 15.15 Т/с "Женский доктор 2". (16+). 18.00 Мелодрама "Проводница". (16+). 19.00 Комедия "Если у вас нету тети..." (16+). 21.00 Мелодрама "Доярка из Хацапетовки. Вызов судьбе". (Россия - Украина). (16+). 22.50 Мелодрама "Проводница". (16+). 23.50 6 кадров. (16+). 0.30 Мелодрама "Цветы от Лизы". (16+). 4.20 Т/с "Доктор Хаус". (16+). 5.10 6 кадров. (16+). 5.30 Джемми: обед за 15 минут. (16+). 6.00 Жизнь вкусно с Джемми Оливером. (16+).	6.00 Настроение. 8.05 Доктор И... 8.40 Х/ф "Наградить (посмертно)". 10.25 Д/ф "Льброневой. А Вас я попрошу остаться". 11.30, 14.30 События. 11.50 Т/с "Чисто английское убийство". 13.40 Мой герой. 14.50 Город новостей. 15.05 Естественный отбор. 16.05 Удар властью. Борис Березовский. 17.00 Х/ф "Женщина в беде", 2, 1 и 2 с. 18.50, 4.15 Откровенно с О. Байрак. 19.40 События. 20.00 Петровка, 38. 20.20 Право голоса. 22.00 События. 22.30 Линия защиты. 23.05 Свадьба и развод. Ольга Бузова и Дмитрий Тарасов. 0.00 События. 25-й час. 0.30 Х/ф "Заложница". 5.05 Д/ф "Бегство из рая".	

четверг, 18 мая		ПЕРВЫЙ	РОССИЯ 1	НТВ	ДОМАШНИЙ	ТВ-ЦЕНТР
ТВ ДАГЕСТАН	РГВК	5.00 Доброе утро. 9.00 Новости. 9.20 Контрольная закупка. 9.50 Жизнь здорово! 10.55 Модный приговор. 12.00 Новости. 12.15 Наедине со всеми. 13.20 Время покажет. 15.00 Новости. 15.15 Время покажет. 16.00 Мужское/Женское. 17.00 Давай поженимся! 18.00 Первая студия. 20.00 Пусть говорят. 21.00 Время. 21.35 Т/с "Власик. Тень Сталина". 23.40 Вечерний Ургант. 0.15 Ночные новости. 0.30 Х/ф "Чужой 4: Воскрешение". 2.30 Х/ф "Сладкий яд". 3.00 Новости. 3.05 Х/ф "Сладкий яд". 4.15 Контрольная закупка.	5.00 Утро России. 9.00 Вести. 9.15 Утро России. 9.55 О самом главном. 11.00 Вести. 11.40 Вести. Местное время. 11.55 Т/с "Склифосовский". 14.00 Вести. 14.40 Вести. Местное время. 14.55 Т/с "Тайны следствия". 17.00 Вести. 17.20 Вести. Местное время. 17.40 Прямой эфир. 18.50 60 минут. 20.00 Вести. 20.45 Вести. Местное время. 21.00 Т/с "Капитанша". 23.15 Поедино. 1.15 Т/с "Шерлок Холмс". 3.15 Т/с "Гюльчатай".	6.30 Жизнь вкусно с Джемми Оливером. (16+). 7.30 6 кадров. (16+). 8.15 По делам несовершеннолетних. (16+). 11.15 Давай разведемся! (16+). 14.15 Тест на отцовство. (16+). 15.15 Т/с "Женский доктор 2". (16+). 18.00 Мелодрама "Проводница". (16+). 19.00 Комедия "Если у вас нету тети..." (16+). 21.00 Мелодрама "Доярка из Хацапетовки. Вызов судьбе". (16+). 22.50 Мелодрама "Проводница". (16+). 23.50 6 кадров. (16+). 0.30 Мелодрама "Маленькая Верса". (18+). 3.05 Комедия "Я шагаю по Москве". (16+). 4.35 Т/с "Доктор Хаус". (16+). 5.30 Жизнь вкусно с Джемми Оливером. (16+).	6.00 Настроение. 8.20 Доктор И... 8.55 Х/ф "Мачеха". 10.35 Д/ф "Михаил Кононов. Начальник Бутырки". 11.30, 14.30, 19.40 События. 11.50 Т/с "Чисто английское убийство". 13.40 Мой герой. 14.50 Город новостей. 15.05 Естественный отбор. 16.05 Свадьба и развод. Ольга Бузова и Дмитрий Тарасов. 16.55 Х/ф "Женщина в беде", 2, 3 и 4 с. 18.50, 4.20 Откровенно с О. Байрак. 20.00 Петровка, 38. 20.20 Право голоса. 22.00 События. 22.30 Обложка. Звезды в "психушке". 23.05 Д/ф "Горбачев против ГКЧП. Спектакль окончен". 0.00 События. 25-й час. 0.30 Детектив "Тень стрекозы". 5.10 Мой герой.	

пятница, 19 мая

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ
08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:40 Местное время. Вести-Дагестан
14:40 Местное время. Вести-Дагестан
17:20 Местное время. Вести-Дагестан
17:40 Мир Вашему дому
18.00 Студенческая весна
18.30 Вести-дежурная часть
18.45 Реклама
20:45 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Паданги галамолги заманги»
08.00 Обзор газеты «Хакыкьат»
08.10 Мультфильмы
08.45 Д/с «Исчезновения»
09.20 Х/ф «Боксеры»
10.30 Д/с «Полководцы России от Древней Руси до XX века»
11.25 Пятничная проповедь. Прямая трансляция из Центральной Джума-мечети г. Махачкала
11.55 «Агросектор»
12.55 «Прогулки по музею»
13.15 В/ф «Легенды древнего Дербента»
14.30, 16.30, 19.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Ключи от неба»

16.50 Х/ф «Очередной рейс»
18.45, 01.00 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкь гетмес»
20.00, 23.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Подробности»
20.40 «Поколение» Любовь, прощение, терпение. Елена Абдужалимова
21.05 Д/ф
21.45 Обзор газеты «Дагестанская правда»
21.55 «Вернисаж»
22.30 Время новостей Дагестана
23.20 «Время молодых»
23: 50 Д/с «Операция «Анти-террор»»
00.30 Время новостей Дагестана
01.35 Т/с «Марианна и Скорлетт»
02.20 Д/ф «Последний сентябрь»
02.55 Х/ф «Красная река»
05.00 Д/с «Операция «Анти-террор»»
05.25 Х/ф «Очередной рейс»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Наедине со всеми.
13.20 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Время покажет.
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Жди меня.
18.00 Вечерние новости.
18.45 Человек и закон.
19.50 Телеигра «Поле чудес».
21.00 Время.
21.30 Победитель.
23.00 Вечерний Ургант.
23.50 Т/с «Фарго». (18+).
0.55 Х/ф «Место на земле».
2.50 Х/ф «Гром и молния».
4.40 Модный приговор.

РОССИЯ 1

5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Вести. Местное время.
11.55 Т/с «Склифосовский».
14.00 Вести.
14.40 Вести. Местное время.
14.55 Т/с «Тайны следствия».
17.00 Вести.
17.20 Вести. Местное время.
17.40 Прямой эфир.
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Вести. Местное время.
21.00 Петровский-шоу.
23.15 Х/ф «Мой папа летчик».
1.10 Т/с «Шерлок Холмс».
3.15 Т/с «Гюльчатай».

НТВ

5.00 Т/с «Дорожный патруль».
6.00, 10.00, 13.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Дорожный патруль»
7.00 Деловое утро НТВ. (12+)
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след».
10.20 Т/с «Лесник».
12.00 Суд присяжных.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Вести.
16.30 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
18.30 ЧП. Расследование.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Морские дьяволы. Смерть».
21.30 Т/с «Личность не установлена».
23.35 Т/с «Шеф».
0.25 Мы и наука. Наука и мы. (12+).
1.25 Место встречи.
3.25 Поедем, поедим!
4.00 Т/с «Час Волкова».

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.50 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.50 Мелодрама «Счастливые билеты». (Россия - Украина). (16+).
18.00 Мелодрама «Проводница». (16+).
19.00 Мелодрама «Причал любви и надежды». (16+).
23.00 Мелодрама «Проводница». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Случайные знакомые». (16+).
2.25 Комедия «Дайте жалобную книгу!». (16+).
4.10 Т/с «Доктор Хаус». (16+).
5.00 6 кадров. (16+).
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.15 Т/с «Любовитная Варвара».
11.30 События.
11.50 Т/с «Любовитная Варвара».
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Любовитная Варвара».
17.40 Детектив «Мышеловка на три персоны».
19.30 В центре событий.
20.40 Красный проект.
22.00 События.
22.30 Тутта Ларсен «Жена. История любви».
0.00 Д/ф «Всеволод Сафонов. В двух шагах от славы».
0.55 Х/ф «Умник».
4.50 Петровка, 38.
5.05 Обложка. Звезды в «психушке».

суббота, 20 мая

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ
08:20 Реклама
08.25 «Мы»
08.53 Порт-Петровские ассамблеи С.Поспелов. Скрипка
09.16 Реклама
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкь гетмес»
07.55 Обзор газеты «Дагестанская правда»
08.05 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 «Поколение» Любовь, прощение, терпение. Елена Абдужалимова
09.20 Х/ф «Усатый нянь»

10.40 «Вдохновение» Памяти Газимагомеда Галбацева
11.20 «Мой малыш»
12.00 «Время молодых»
12.40 Концерт «Масленица 2017»
14.30 Х/ф «Вершины не спят»
16.00 «Здравствуй, мир!»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 «Парламентский вестник»
17.10 Мультфильм
17.20 Дагестанское кино. Х/ф «Чегери»
18.45 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Гусейн и Ольга»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Чистое сердце»

20.10 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
20.40 «Глянец»
21.10 Приветы и поздравления в программе «Полифония»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Х/ф «Алдар-Косе. Безбородый обманщик»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 «Мой малыш»
01.25 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
01.50 Х/ф «Ваня»
03.40 Концерт «Масленица 2017»
05.10 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Гусейн и Ольга»
05.45 Дагестанское кино. Х/ф «Чегери»

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 Х/ф «Государственный преступник».
8.00 Играй, гормонь любимая!
8.45 М/с «Смешарики. Новые приключения».
9.00 Умницы и умники.
9.45 Слово пастыря.
10.00, 12.00 Новости.
10.15 Д/ф «Дневник охранника водителя».
11.20 Смак.
12.15 Идеальный ремонт.
13.15 На 10 лет моложе.
14.00 Х/ф «Свадьба в Малиновке».
15.55 Вокруг смеха.
18.00 Вечерние новости.
18.15 Творческий вечер Константина Меладзе.
20.00 Кто хочет стать миллионером?
21.00 Время.
21.20 Сегодня вечером.
23.00 Х/ф «Теракт».
0.50 Х/ф «Большие надежды»
2.50 Х/ф «Буч и Сандэнс: Ранние дни».

РОССИЯ 1

5.15 Х/ф «Особенности национальной маршрутки».
7.10 Живые истории.
8.00 Вести. Местное время.
8.20 Россия. Местное время.
9.20 Сто к одному.
10.10 Пятеро на одного.
11.00 Вести.
11.20 Вести. Местное время.
11.40 Аншлаг! и Компания.
14.00 Вести.
14.20 Х/ф «Одиночка».
16.20 Золото нации.
18.00 Субботний вечер.
20.00 Вести в субботу.
21.00 Х/ф «Храни тебя любовь моя».
0.55 Х/ф «Простить за все».
2.55 Т/с «Марш Турецкого 2».

НТВ

5.00 Их нравы.
5.40 Звезды сошлись.
7.25 Смотр.
8.00, 10.00 Сегодня.
8.20 Устами младенца.
9.00 Готовим с Алексеем Зиминым.
9.25 Умный дом.
10.20 Главная дорожка.
11.00 Еда живая и мертвая.
12.00 Квартирный вопрос.
13.05 Двойные стандарты. Тут вам не там!
14.05 Битва шефов. (12+).
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Однежды...
17.00 Секрет на миллион.
19.00 Центральное телевидение.
20.00 Ты супер!
22.30 Ты не поверишь!
23.30 Международная пилорама.
0.30 Х/ф «Китайский сервис».
2.25 Душа. Концерт памяти Батырхана Шукенова.
4.05 Т/с «Час Волкова».

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.40 Д/ф «Ванга. Предсказания сбываются». (16+).
8.40 Комедия «Одиноким предоставляется общежитие». (16+).
10.25 Мелодрама «Сакво-яж со светлым будущим». (Россия - Украина). (16+).
14.15 Мелодрама «Повесть в любви». (16+).
18.00 Д/с «2017: предсказания». (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век. Империя Кесем». (16+).
22.55 Д/с «Астрология. Тайные знаки». (16+).
23.55 6 кадров. (16+).
0.30 Комедия «Шут и Венерра». (16+).
2.25 Мелодрама «Урок жизни». (16+).
4.35 Т/с «Доктор Хаус». (16+).
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.40 Марш-бросок.
6.10 АБВГДейка.
6.40 Х/ф «Мачеха».
8.30 Православная энциклопедия.
9.00 Д/ф «Всеволод Сафонов. В двух шагах от славы».
9.50 Х/ф «Сверстницы».
11.30 События.
11.45 Х/ф «Дети понедельника».
13.35 Х/ф «Второй брак».
14.30 События.
14.45 Х/ф «Второй брак».
17.20 Х/ф «Женщина в беде 3».
21.00 Постскриптум.
22.10 Право знать!
23.40 События.
23.55 Право голоса.
3.05 Вся болотная рать.
3.35 Т/с «Инспектор Морс»

воскресенье, 21 мая

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ
10.20 Местное время. Вести-Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 «Мой малыш»
07.45 Мультфильм
08.00 «Здравствуй, мир!»
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «Алдар-Косе. Безбородый обманщик»

10.05 Приветы и поздравления в программе «Полифония» 6 +
11.55 «Чистое сердце»
12.10 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
12.40 Мультфильмы
13.00 «Глянец»
13.30 Х/ф «Мораль пани Дульской»
16.15 Концерт «280 лет Кизляру»
17.20 «Человек и право»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсана»

19.30 Время новостей Дагестана. Итоги
20.30 4 Международный фестиваль русских театров Спектакль «Холстомер. История лошади» (Тбилиси)
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.20 «Парламентский вестник»
23.40 Х/ф «С любимыми не расставайтесь»
01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсана»
01.35 Х/ф «Большие каникулы»
03.05 Д/ф «Улыбка героя»
03.55 Концерт «280 лет Кизляру»
04.35 Х/ф «Мораль пани Дульской»

ПЕРВЫЙ

5.00 Х/ф «Ищите женщину».
6.00 Новости.
6.10 Х/ф «Ищите женщину».
8.05 М/с «Смешарики. Пинкод».
8.25 Часовой.
8.55 Здоровье.
10.00 Новости.
10.15 Непутевые заметки.
10.35 Пока все дома.
11.25 Фазенда.
12.00 Новости.
12.15 Идеальный ремонт.
13.15 Д/ф «Теория заговора»
14.20 Д/с «Страна советов. Забытые вожди».
16.30 Шансон года.
18.20 Афтар жжот.
19.30 Лучшее всех!
21.00 Воскресное «Время».
22.30 Клуб Веселых и Находчивых. Высшая лига.
0.45 Х/ф «Канонерка».
4.10 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

5.00 Х/ф «Особенности национальной маршрутки».
7.00 М/с «Маша и медведь».
7.30 Сам себе режиссер.
8.20 Смехопанорама.
8.50 Утренняя почта.
9.30 Сто к одному.
10.20 Местное время. Вести - Москва. Неделя в городе.
11.00 Вести.
11.20 Смеяться разрешается
11.30 Семейный альбом.
14.00 Вести.
14.20 Х/ф «Чужое лицо».
16.15 Х/ф «Сжигая мосты».
20.00 Вести недели.
22.00 Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым.
0.30 Русская Антарктида. XXI век
2.20 Х/ф «Испытательный срок».

НТВ

5.00 Т/с «Русский дубль».
7.00 Центральное телевидение.
8.00 Сегодня.
8.20 Лотерея «Счастливые утро».
9.25 Едим дома.
10.00 Сегодня.
10.20 Первая передача.
11.05 Чудо техники. (12+)
12.00 Дачный ответ.
13.05 Наш ПотребНазор.
14.10 Поедем, поедим!
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Следствие вели...
18.00 Новые русские сенсации.
19.00 Итоги недели.
20.10 Звезды сошлись.
22.00 Х/ф «Пропавший без вести».
1.45 Т/с «Русский дубль».
3.40 Поедем, поедим!
4.05 Т/с «Час Волкова».

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.20 Мелодрама «Уравнение со всеми известными». (16+).
12.10 Мелодрама «Причал любви и надежды».
16.05 Мелодрама «Фиктивный брак». (16+).
18.00 Д/с «Астрология. Тайные знаки». (16+).
19.00 Мелодрама «Путь к себе». (16+).
22.40 Д/с «Астрология. Тайные знаки». (16+).
23.40 6 кадров. (16+).
0.30 Комедия «Настоящая любовь». (16+).
2.30 Мелодрама «Отчий дом». (16+).
4.25 Т/с «Доктор Хаус». (16+).
5.15 6 кадров. (16+).
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.55 Х/ф «Матрос с «Кометы».
7.40 Фактор жизни.
8.15 Детектив «Мышеловка на три персоны».
10.05 Барышня и кулинару.
10.35 Короли эпизода. Надежда Федосова.
11.30 События.
11.45 Х/ф «Женщины».
13.50 Смех с доставкой на дом.
14.30 Московская неделя.
15.00 Т/с «Вечное свидание».
17.00 Х/ф «Первокурсница».
20.45 Детектив «Мавр сделал свое дело».
0.45 Петровка, 38.
0.55 Х/ф «Жених нарочно». (США).
3.00 Т/с «Инспектор Морс».
4.50 Д/ф «Арнольд Шварценеггер. Он вернулся»

МАТЧ ТВ С 15 ПО 21 МАЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

6.30 Д/с «Вся правда про...»
7.00, 7.25, 8.30 Новости.
7.05 Спортивный репортер.
7.30 Все на Матч!
8.35 Футбол. Чемпионат Италии. «Рома» - «Ювентус».
10.35 Новости.
10.40 Все на Матч!
11.00 Хоккей. ЧМ. Франция - Чехия. Трансляция из Франции.
13.30 Хоккей. ЧМ. Дания - Швеция. Трансляция из Германии.
16.00 Новости.
16.05 Все на Матч!
16.25 ЕвроТур. Обзор матчей недели
16.45 Все на хоккей!
17.10 Хоккей. ЧМ. Канада - Норвегия
19.40 Тотальный разбор с В. Карпиним.
20.40 Новости.
20.45 Все на хоккей!
21.10 Хоккей. ЧМ. Россия - Латвия.
23.40 Все на Матч!
0.15 Хоккей. ЧМ. Дания - Италия. Трансляция из Германии.
2.45 Баскетбол. Единая лига ВТБ. 1/4 финала. «Локомотив-Кубань» (Краснодар) - УНИКС (Казань).
4.45 Футбол. Чемпионат Англии. «Челси» - «Уотфорд».

ВТОРНИК

6.30 Футбол. Чемпионат Англии. «Челси» - «Уотфорд».
6.45 Д/с «Вся правда про...»
7.00, 7.25, 8.30, 9.35 Новости.
7.05 Спортивный репортер.
7.30 Все на Матч!
8.35 Тотальный разбор с В. Карпиним
9.40 Десятка!
10.00 Хоккей. ЧМ. Франция - Словения. Трансляция из Франции.
12.30 Новости.
12.35 Все на хоккей!
13.10 Хоккей. ЧМ. Швеция - Словакия
15.40 Новости.
15.45 Все на Матч!
16.20 Спортивный репортер.
16.40 Все на хоккей!
17.10 Хоккей. ЧМ. Чехия - Швейцария
19.40 Все на хоккей!
20.10 Д/с «Звезды премьер-лиги».
20.40 Все на хоккей!
21.10 Хоккей. ЧМ. Канада - Финляндия
23.40 Все на Матч!
0.15 Хоккей. ЧМ. Беларусь - Норвегия. Трансляция из Франции.
2.45 Х/ф «Самый быстрый Индian». (Новая Зеландия - США - Швейцария - Япония).
5.05 Д/ф «Победное время: Реджи Миллер против «Нью-Йорк Никс».

СРЕДА

6.30 Д/с «Вся правда про...»
7.00, 7.25 Новости.
7.05 Спортивный репортер.
7.30 Все на Матч!
8.50 Новости.
8.55 Кто хочет стать легионером?
9.15 Хоккей. ЧМ. Германия - Латвия. Трансляция из Германии.
11.45 Новости.
11.50 Все на Матч!
12.15 Хоккей. ЧМ. Россия - США.
14.45 Новости.
14.50 Все на Матч!
15.15 Футбол. Чемпионат Англии. «Манчестер Сити» - «Вест Бромвич».
17.15 Кто хочет стать легионером?
18.15 Все на Матч!
18.45 Росгосстрах. Чемпионат России по футболу. «Спартак» (Москва) - «Терек» (Грозный).
21.40 Футбол. Кубок Италии. Финал. «Ювентус» - «Лацио».
23.40 После футбола с Георгием Черданцевым.
0.25 Спортивный репортер.
0.45 Все на Матч!
1.15 Пер. без адреса.
1.45 Футбол. Чемпионат Англии. «Саутгемптон» - «Манчестер Юнайтед».
3.45 Д/с «Звезды премьер-лиги».
4.15 Росгосстрах. Чемпионат России по футболу.

ЧЕТВЕРГ

6.30 Д/с «Вся правда про...»
7.00 Новости.
7.05 Спортивный репортер.
7.25 Новости.
7.30 Все на Матч!
8.55 Новости.
9.00 Кто хочет стать легионером?
9.20 Хотеть.
9.30 Росгосстрах. Чемпионат России по футболу. «Зенит» (Санкт-Петербург) - «Краснодар».
11.30 Пер. без адреса.
12.00 Новости.
12.05 Все на Матч!
12.35 Профессиональный бокс.
14.55 Спортивный репортер.
14.55 Новости.
15.00 Все на Матч!
15.50 Д/с «Жестокий спорт».
16.20 Кто хочет стать легионером?
16.40 Все на хоккей!
17.10 Хоккей. ЧМ. 1/4 финала. Прямая трансляция.
19.40 Все на хоккей!
20.10 Автоинспекция.
20.40 Все на хоккей!
21.10 Хоккей. ЧМ. 1/4 финала. Прямая трансляция.
23.40 Все на Матч!
0.20 Хоккей. ЧМ. 1/4 финала.
2.50 Футбол. Чемпионат Англии. «Лестер» - «Тоттенхэм».
4.50 Х/ф «Удачи, Сэм». (Франция - Бельгия).

ПЯТНИЦА

6.30 Д/с «Вся правда про...»
7.00 Новости.
7.05 Спортивный репортер.
7.25 Новости.
7.30 Все на Матч!
8.45 Новости.
8.50 Кто хочет стать легионером?
9.10 Т/с «Тяжеловес».
11.05 Новости.
11.10 Все на Матч!
11.30 Хоккей. ЧМ. 1/4 финала.
14.00 Художественная гимнастика. ЧЕ. Командное многоборье. Прямая трансляция из Венгрии.
16.00 Новости.
16.05 Континентальный вечер. Итоги сезона.
17.00 Автоинспекция.
17.30 Все на Матч!
18.00 Новости.
18.05 Лучшая игра с мячом. Специальный репортаж.
18.25 Баскетбол. Евролига. Мужчины. «Финанс 4-х». 1/2 финала. ЦСКА (Россия) - «Олимпикас» (Литва). Прямая трансляция из Турции.
20.25 Все на футбол! Афиша.
21.25 Реальный спорт. Гондол.
21.55 Смешанные единоборства.
0.00 Профессиональный бокс.
2.00 Все на Матч!
2.30 Д/ф «Бойцовский храм».
4.00 Смешанные единоборства.

СУББОТА

6.30 Смешанные единоборства.
7.00 Все на Матч! События недели.
7.30 Диалоги о рыбалке.
8.00 Профессиональный бокс.
8.10 Профессиональный бокс.
11.55 Все на футбол! Афиша.
12.55 Автоспорт. Mijet 2L. Кубок России - 2017.
13.45 Кто хочет стать легионером?
14.45 Кто хочет стать легионером? Итоги шоу.
15.20 Спортивный репортер.
15.40 Все на хоккей!
16.10 Хоккей. ЧМ. 1/2 финала.
18.40 Новости.
18.45 Автоспорт. Mijet 2L. Кубок России - 2017.
19.40 Все на хоккей!
20.10 Хоккей. ЧМ. 1/2 финала.
22.40 Все на хоккей!
23.00 В этот день в истории спорта.
23.10 Все на Матч!
0.00 Дзюдо. Турнир «Большого шлема».
0.30 Художественная гимнастика. ЧЕ. Командное многоборье.
1.55 Д/ф «В поисках свободы».
3.35 Х/ф «Король керлинга».
4.55 Д/ф «Тим Ричмонд. Гонка длиною в жизнь».
6.00 Д/с «Высшая лига».

ВОСКРЕСЕНЬЕ

6.30 Д/с «Вся правда про...»
7.00 Все на Матч! События недели.
7.30 Х/ф «Малыш-каратист 3».
9.45 Х/ф «Дуэль братьев». История Adidas и Puma. (Германия).
12.00 Художественная гимнастика. ЧЕ. Финалы в отдельных видах.
12.45 Д/с «Звезды премьер-лиги».
13.20 Художественная гимнастика. ЧЕ. Финалы в отдельных видах.
14.10 Росгосстрах. Чемпионат России по футболу. «Локомотив» (Москва) - «Зенит» (Санкт-Петербург). Прямая трансляция.
17.10 После футбола с Георгием Черданцевым.
18.40 Кто хочет стать легионером?
19.40 Все на хоккей!
20.15 Д/с «Несвободное падение».
21.15 Все на хоккей!
22.40 Футбол. Чемпионат Италии.
23.35 Все на Матч!
0.40 Дзюдо. Турнир «Большого шлема».
1.10 Художественная гимнастика. ЧЕ. Финалы в отдельных видах.
3.15 Х/ф «Удачи, Сэм». (Франция - Бельгия).
4.55 Кто хочет стать легионером?
5.55 Кто хочет стать легионером? Итоги шоу.

РАДИО

ИСЛЕН, 15-МАЙ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.35 «Хажамжам».
САЛАСА, 16-МАЙ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Карчи Дагустан».
АРБЕ, 17-МАЙ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Девирар».
ХЕМИС, 18-МАЙ
12.10 «Дагустан». Хабарар
Газетин обзор
12.30 «Вахт ва жегилар».
ЖУМЬЯ, 19-МАЙ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Исламдан сес».
КИШ, 20-МАЙ
10.43 «Гьафтедин нетижаря»
10.50 Концерт.
ГЬЯД, 21-МАЙ
10.43 «Кард». Аялар патал программа

Программа газурайди - Насима ВЕЛИБЕГОВА

Тарихдин чинрай Къубадин ханар гъибурукай тир?

Бедирхан ЭСКЕНДЕРОВ

(Эхир. Эвел 14-17-нумрайра)

Винидихъ галай цларар келайла, манасузал якъин жезва, гьикл хьйи, Чингизидрин тухумдин кьил Чингиз-хан вич ваъ, Удегей яз гьисабун жезва ва я Романоврин сихил Алексей Михайловичалай башламыш хьайиди яз гьисабна кланда лагъай хьтин кар жезва. Амма садни хькя, тажуб хьанач.

Фикир гуник квай кар ам я хьйи, Кавказда сиягъат ийизвай вахтунда профессор Березин Къубадин фена, А.Бакихановаз мугьман хьана "чкадин алимдин патав ада лап хьсандакъаз кьве югъ акъудна". Илья Николаевича кхьизвайвал, Бакиханова Къубадин вилаятдикай, адан агъалийрикай, тарихдикай хейлин сугьбетарна. Гьа члавуз ада ктаб кхьена куьтягнавай хьтинди тир, амма гьеле урус члалаз таржума авунвачир. Амма ханарин тухумдиз талукъ яз гьихьтин рахунар абурун арада кьиле фенатла, сир яз ама, гьикл лагъайтла, Березина гьугьунлай "Дагъустандиз ва Закавказьедиз сиягъат" ктабда Къубадин ханариз талукъ яз "Кавказдилай анихъ галай Россиядин мулкарикай малуматра" ганвай хьтин генеология тикрар хъувуна: "Къубадин ханарин эхиримжи сихилни" жанаби Березина "Лезги - Агьмедалай" башламыш жезва лагъанва. Илья Николаевичани Султан-Агьмед я Агьмед-хандин хутул, я Гьасан-Али-хандин хва я лугъувач, Березина ам анжах "Хасан-Алидин кар давамарзавайди" ва "Гьусейн-Алидин" буба хьиз аквазва. (И.Н.Березин. "Дагъустандиз ва Закавказьедиз сиягъат". Казань 1850 й. Ч. IV, 66-ч.).

Уцмийрихъ галаз абурун мукъваввал авайди Березиназ я чизвачир, я ада и малуматар якъин туширбур яз гьисабна. Тахьайтла, гьеле гьа члавуз Казандин университетдин магистр Березина икьван итижлу кардиз фикир тагун члалахъ жедай кар туш. Бакиханова вичин кхьинра Къубадин ханар Мажалисдин сихилдай я лагъана кьалурнава.

Мадни. 1709-йисуз дидедиз хьайи гада Гьусейн-Али хьун мумкин туш. Ам 1711-йисуз тергнавай хизандай хьунни мумкин туш, гьикл хьйи 1726-йисуз кьин кьаз тунвай Гьусейн-Али аял тир. Герберта лугъувайвал, 1728-йисуз адан 9 йис хьанвай.

1711-йисуз хандин чандиз къаст авунин алахъунар ерли хьайиди туш. Къубадин ханарихъ чпин адатар авай: гьар цийи ханди, идара авунив эгечлайла, "хуьрер ва Худат общество" налогрин вири жуьрейрикай ва мажбурнамайрикай (бигеррикай) вичин указдалди азаддай. Султан-Агьмед-хандин мугьгуьр алай указ 1122-йисан джумада асанидин вацра (1710-йисан 28-июль – 25-август) кхьена, мугьгуьрдал вичел лагъайтла, гьижрадин 1210-йис атланва. (Къубадин ханарин указар: документрин кваттал. Тбилиси, СССР-дин АН-дин Гуржистандин филиал, 1937-йис, 58-ч.). Твар кьунвай ханди агъа клан 1709-йисалай Къубадин ханлухда гьукумдарвал авуна. Ам вичин хизанни галаз, йисни зур хьанвай Гьусейн-Али квачиз, 1720-йисуз тергна. Икъл хьайиди са шумуд чешмеда дуьм-дуьз ва я кирсебадаказ кьалурнава.

Гьажи-Давудан кьилин союзникдиз уцмийриз гележегда мад кьурху гун мумкин тирди, кьилинди, персерин гьилибанрин несил давамарзавайди кьутармишунин гьавурда аквазва, амма лезгийрин вилик-кьилик квай ксар цийи кьилелай адан гьукум эхцигун патал ийизвай алахъунар кьиле ацакьзавач. Гьажи-Давудан восстание Ирандиз, шийрриз аксиди тирди, къубавийри кьве сеферда сефивидрин зулумар бес къадарда эхайди тестикьарзавай гзаф къадар документар ава. Гьавилляй абур чеп икъл тухунал мягьтел жезва. Къубавийри ихьтин кар вучиз авунатла, ачухариз ва бинелами-

шиз, гьелбетда, жеда, амма им, гьикл хьайитлани, гьакъикъи тушир фикир яз амуькъда. Гьакъикъи уьмуьрда чпи тергай сефивидрин келлегуьз гьаким цийи кьилелай мад чпин гьукумдарвиле хькя хъувуни еке шаклувилер арадал гьизва.

Гила "Ирандин чапхунчийрин аксина дагъустанвийрин женгинин гьакъиндай" твар ганвай документдикай рахан. (Дагъустанвийри Ирандин чапхунчийрин аксина кьиле тухвай женгинин гьакъиндай. Дагъустандин тарихдин сочиненияр. М., Наука. 1993). Гьилин и кхьинар, масабурун кхьинрай кьачуна, сададахъ гилигна, тукьлуьрнавай жуьрединбур я ва ида мад гзаф суалар арадал гьизва. И кхьинра 1132-йисалай гьейри, маса делил кьалурнавач. Документда Гьусейн-хан Мажалисдин уцмийрин тухумдай я лугъудай гьич са гафни авач. Худата тергай хандин твар вуж тиртла, и кхьинра кьалурнавач, анжах "Худатдин эмир а члавуз Баршлида яна кьейи Гьусейн-хандин хва Агьмед-хандин хва я лагъанва. Гьилин кхьинра ам терг авур вахт (1132-йис, гьижрадин 1719-1920-йисар) ава. Худата яна кьейи эмирдин твар кьунвач. Хейлин йисарин вилик хьайи ханарин тварар автордиз (адан твар кьунвач) малум тир ва ада абурун тварар кьазва, Султан-Агьмед-хандин твар вучиз ятлани кьазвач. Тарих кхьей кас и жуьреда кисуни жуьреба-жуьре фикирар арадал гьизва, иллаки "Кавказдилай анихъ галай Россиядин мулкар" ктабдин авторри ва Н.Березина Агьмед-хандин хва Султан-Агьмед ваъ, Гьасан-Али яз гьисабзавач.

1720-йисахъ галаз алакьалу яз мад са суал арадал кьезва. 1709-1712-йисар восстание башламыш хьайи сифтегьан кьизгьин вахтунал гьалтзава, и йисара восстанидиз кьарагънавай иранвийрал ва абурун тереф хуьзвайбурал хейлин гьужумарна, Дербент, гьалкьада туна, кьуна, са жерге тарихчийри гьеле 1712-йисуз сад лагъай сеферда Шемахи кьурди ва ам тарашайдакьай кхьизва.

Шемахидив гекьгайла, Худат восстанидиз кьарагънавайбурун яргал далу пад, идалайни гьейри, Къубадин ханлух восстанидиз тешкилатчи Гьажи-Давудан ватан тир. Эгер 1711-йисуз шагьдин гьилибандал Худата гьужумнатла, 1720-йисалди адалай халкьдин ажугьдикай катиз гьикл алакьна? Идалайни гьейри, абур гзаф йисара кьайтагьвиар дявейралди икрагънай эхир.

Аквазвайвал, и месэладал крайдин тарих чирдай са касни машгул хьанач. Гьа са вахтунда а йисара яшамаш хьайи касди шагьидвалзавайвал, 1720-йисалди Къубадин ханлухда хан дегиш хьанатла, Худата хан "анин агъалийри" хьанавай касдалди дегишарна.

Вольнскийдин посольстводин член лейтенант Лопухина вичин "Дагъустандай яна сиягъат журналда" кхьизва хьйи, Къубадин "халкь лап азадди ва чпин агъа кваз такьадайди ва адаз яб тагудайди я, хан абур шагьдин тварцелди тайнарзава, инин халкьди чеп патал хан яз са мус ятлани ина ханар хьайи бубадилаи ва я цехи бубадилаи амуькьай мал-девлет авай ва я гьа ихьтин сихилдихъ галаз алакьада авайди чпин хан яз хьада. Гилан хан Султан-Агьмед чкадин агъалийрикай кьхьанавайди я".

Командадин кьиле аваз Вольнскийдин тапшургуьдалди 1718-йисуз Персиядин шагьди пишкешай фил Петербургдиз хутахзавайла, А.И.Лопухина ва адахъ галай ксарин инин хандихъ илифна, адан патав йиф акъудна. Адан переводчик хандин патав фена, хандин тлалабуналди дворецдиз гьахьна, адаз фил кьалурна. 1718-йисуз, ада кхьизвайвал, Къубада чкадин агъалийри хьанавай ханди ханвал ийизвай. Лопухина хандин гьакъиндай са жерге итижлу ихтилатарни авуна. Кьейдзава хьйи, хандин 14 йис тир. Жегьил яшаризни килиг тавуна, ам эвленмиш хьанвай.

Кар алай проектар - уьмуьрдиз Дамах авуниз лайихлубур

Маида АГЬМЕДОВА

Кьурагьрин 1-нумрадин юкьван школадин фойеда вири "5"-дар аваз келзавай аялрин слет кьиле фена.

Мярекатдиз Кьиблепатан округдин (Кьурагь районни кваз) 9 райондин 19 школадай вири "5"-дар аваз келзавай 85 аял, районрин образованидин отдел-

баракна ва абурал гележегдани дамах ийидайди лагъана.

Кьурагь райондин кьил Замир Азизовни хьсандиз келзавай аялрихъ, абурун муаллимрихъни диде-бубайрихъ элкьвена рахана.

- Гьуьрметлубур! Квез вири патари хьай агалкьунар ва чандин сагьвал хуьрай! Вадар аваз келун, школадин, хуьруьн, райондин общественный уьмуьр-

рин начальник, школайрин директорар, Кьурагь райондин кьил Замир Азизов, адан кьилин заместитель Махач Хариєв атанвай.

Мугьманар райондин образованидин отделдин начальник Р.Катибова, Кьурагьрин 1-нумрадин юкьван школадин директор Гь.Мисриєва, и школадин муаллимри фуни кьел гваз кьаршиламишна.

Мярекат кьиле тухузвай муаллим Ш.Кьазиевади атанвай мугьманариз сагьрай лагъана ва гаф Кьурагьрин 1-нумрадин юкьван школадин директор Гь.Мисриєвазани адан заместитель В.Амиргьамзаєвади гана.

И школадихъ гьам районда, гьам республикада кьиле фейи олимпиадайрани маса серенжемра еке агалкьунар ава. Республикадин Кьил Рамазан Абдулатипован буйругьдалди кьиле тухузвай и мярекатдин кьилин махьсад, кьунши районрихъ галаз сих алакьаяр, дуствал хуьн я, - лагъана Гь.Мисриєва.

В.Амиргьамзаєвади аялриз ва муаллимрин коллективдиз и шад югъ му-

да лайихлудаказ иштиракун - им, гьелбетда, кь, муаллимрин, диде-бубайрин зегьметдин нетижа я. Виликди финин карда куьмерек чнани гуда, - лагъана райондин регьберди.

Райондин образованидин отделдин начальник Рамазан Катибова и йикъара школайра кьиле фейи президентский акъажунра гьалиб хьайи школайрин директорив кубокар вахкана ва республикадин Кьил РАбдулатипова образованидин хилез гузвай фикир кьейдна.

Тебрикдин гафар Кьурагь райондин кьилин заместитель М.Хариєва, Сулейман-Стальский райондин образованидин управленидин начальник И.Османовади Дербент райондин Лукварин хуьруьн школадин директор А.Османова, Рутул райондин образованидин отделдин начальник Р.Афрайлова, Кьайтагь райондин юкьван школадин директордин заместитель Г.Амаєвади ва масабур лагъана.

Мярекат райондин искусствойрин школадин аялрин зарб куьуьлери мадни гурлу авуна.

Итижлу я

Урус ва лезги омонимия

Фахрудин НАСРЕДИНОВ, лезги члалан муаллим

(Эвел - 14-17-нумрайра)

УРУС ЧІАЛА:

"**Желе**" - желатин акадарна емишрин мурабадикай ийидай ширин, лахта хьтин недай зат. (Клюквенное желе).

"**Жир**" - гьери, члем; пи, макъ; ягьлу. (Рыбий жир).

"**Завал**" - клунт; хара, гьамбар, кваттал. (Снежный завал).

"**Зги**" - виле эцягъай тлуб аквадайвал туш (гьакьван мичли я). (Метель начала подниматься. Звонит колокольчик, ни зги не видать, что больше, то хуже дорога. Некрасов).

"**Индиго**" - мичли-вили багъа ранг; чими тропикдин уьлквейра жедай, гьа ранг жхуддай набатат.

"**Кума**" - кьавум паб. (Я у него детей крестил, а Кессених кумой была. С-Щ.).

"**Кумач**" - шиле (туьнт яру памбаг парча).

"**Кур**" - клек (куьгьне гаф). (В лесу по талому снегу идет мужик, а за ним крадется дикий кур. А. Толстой).

ЛЕЗГИ ЧІАЛА:

"**Желе**" - Са вуж ятлани кьун патал раснавай ракьар, чартма. (Буд алатай араба хьиз, чи кьисмет кьарайсуз я, гуя гьатна желеда. Х.Х.).

"**Жир**" - масабурив тукьлуьн тийидай, вичин къастунал кьели инсан. (Жир ксар тир жеди куьгьне лезгийр, кьейитлани элкьведачир гафунилай. А.С.); резина.

"**Завал**" - кьиникъ, телеф хьун; бедбахтвал, мусибат.

"**Зги**" - ачух-яру рангадин, жегьере ранг.

"**Индиго**" - мичли-вили ранг. (Гадади кье индиго рагунин костюмар алукина).

"**Кума**" - вахтуналди чуьлда, багьда ксуз-кьарагьдай чка. (Анжах нянихъ ре-гьуьхьбандин кумадик ветлер илифдай. З.Гь.).

"**Кумач**" - Са вуч ятлани са куьн ятлани кланик кумач.

"**Кур**" - сив гьаркьуь, кьен авай кьаб; буьркьуь.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин печатдин ва информациядин министерство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪИЛИН РЕДАКТОР
М.И. ИБРАГЪИМОВ

Тел/Фак. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

Газет алакъадин, информационный технологичрин ва массовый коммуникацийрин хиле гуьзчивал авунин рекъай Федеральный къуллугдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016 йисан 12 декабрли регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди туькьур хъйизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкьвена вахузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрир сад тахъун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован проспекти, 1 "а". Печатдин къвал

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ

М.А. АГЪМЕДОВ
65-13-55

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН СОВЕТНИК

Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-02-81

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЪ

Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н.М. ИБРАГЪИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж.М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э.Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М.А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН

А.Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР

М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ

Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР

А. ГЪАМИДОВ

Газет йиса 52 сеферда акъатзава

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249
Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 18.00

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала, Пушкинан куьче, 6.

Тираж 9027

Илишандик квай материалар гъакъидихъ чапзавайбуру я.

Икъван яшар хъанвайбуру къелрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала

БНК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001

Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Малумат

"Михи сес" ("Чистый звук") центрада чи уьлкведа ва къецепатан уьлквейра акъуднавай ван атун артухардай жуьреба-жуьре аппаратар ава. Аппарат тежрибалу пешекарди - Шамил Нурмегъамедова квез хкъада ва туькьурда.

Тадаракрин ва абур патал запчастарин къиметар лап ужубур я. Ери заминламишзава.

1-майдилай пак Рамазан вацран эхирдалди къиметар 20 процентдин ужужарнава. Аппаратар чпиз гъакъисуз гун лазим тир ксаривай, абур маса къачурла, харжай такъатар центрадин кассадин ва метягъ къачур чежер къалураила, элкьвена вахуз жеда. Центрадииз къан тийизвай азарлуьрин патав пешекар къвализ къведа.

Центр Махачкъаладин Шихсаидован тварунихъ галай куьчеда, "Арника" поликлиникадин сад лагъай мертебада ава. Аниз атайла, Шамил твар алай кас хабар яхъ.

Центради, киш ва гъяд ийкъар квачиз, пакаман сятдин 9-далай ийкъан сятдин 5-далди къвалахзава. Тел: 8-988-444-77-22

Гь

Мубаракрай!

Россиядин халкъарин Къурагъ районда авай адетдин культурадин центрадин директор, РФ-дин культурадин лайихлу работник Кевсер Жавидовна ФЕЙЗУЛЛАЕВАДИЗ:

*Гиярдин руш, риклиз лап хуш,
Мубаракрай хайи югъ ваз!
Вун садрани тахъуй нахуй,
Вун шад хъурай, бахтар*

галаз!

*Ви маниьри, ви сегъейри
Чка къунва элдин рикле.
Халкъ паталди къвалахзавай
Ви ад мадни хъурай вине!*

хъурай,

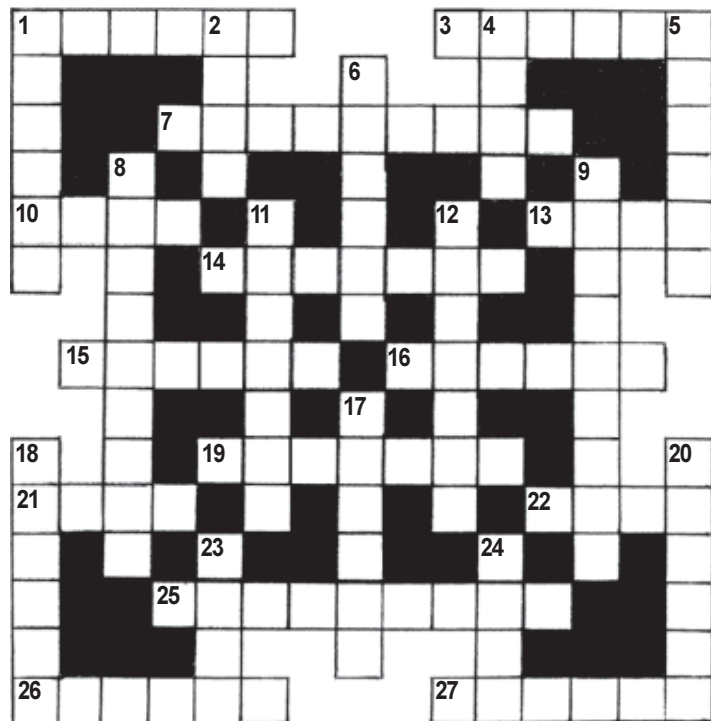
*Птулрин цигръ метел алаз.
Агалкъунар давам хъурай,
Лезги мани мецел алаз.*

ВАЗ ЮБИЛЕЙ ТЕБРИКЗАВАЙ ДУСТАРИН СА ДЕСТЕ.

Кроссворд

Туькьурайди - Абдула АБДУЛАЕВ

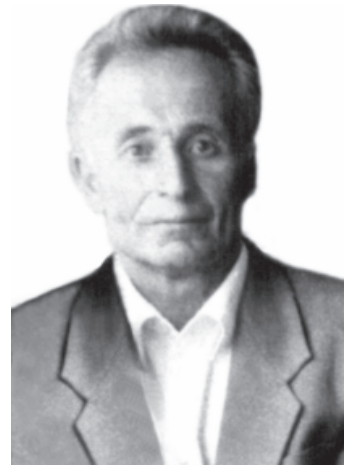
ДУЪЗ ЦИАРАРА: 1. Савад, чирвал, образование. 3. Мисклинда азан ядай чка. 7. Чам. 10. Гъалат къачир гъич са... (С.С.) 13. Гатфарин абулейсан. 14. Лезгийрикай илимин сад лагъай кандидат ва доктор. 15. Тухум, асул (асил), хайи чка. 16. Композитор, шаир, Дагъустандин искусствоьрин лайихлу деятель. 19. Шаир-сатирик. 21. "Лезгийр" романдин автор. 22. Диде, яшлу дишегълидихъ элкьвена рахадайла лугъуда. 25. Чкадин твар. 26. Чепедин къаб. 27. Къуш.

ТИК ЦИАРАРА: 1. Мурад, Метлеб. 3. Диндихъ агъун. 3. Акунар. 4. Чивин. 6. Регъуьз герек алат. 8. Женнетдин яд, чан алай яд. 9. Верчерин жинс. 11. Чуьнгуьр, тар ядайла ишлемишда. 12. Вахт жедалди дустагъдай азадун. 17. Кесибдиз, дарвал аваз, азиятдик яшамис хъун. 18. Гъажибугъдадин гъуьруькяй чранвай фу. 20. Верхи тарал жеда. 23. Цуьк. 24. Азар, уьзуьр.

"ЛГ"-дин 18-нумрадииз акъатай анаграммадин жавабар:

1. Газардкъам. 2. Смугъул. 3. Къурагъ. 4. Мискискар. 5. Агъахъар-тас. 6. Агълабар. 7. Чепелар. 8. Гелхен. 9. Кашанхуьр. 10. Экенар. Кругра авай гъарфикай арадал атай хуьр - Зугърабахуьр.

Гь.Э.Атемов

И ийкъара чав чулав хабар агакьна: яргъалди чуьгур залан азардик яшлу педагог, зегъметдин ва дяведин ветеран, члехи хизандин къил, камаллу инсан Гъамидуллагъ Эмирагъмедович Атемов рагъметдиз фена.

Гь.Э.Атемов 1930-йисуз Докъузпара райондин Миграгърин хуьре гзаф аялар авай члехи хизанда дидедиз хъана. Юкъван школа акъалттарайдалай къулухъ ада ДГУ-да географиядинни биологиядин хилерай къилин образование къачуна. Къуд йисуз СССР-динни Китайдин сергъятдал къуллугъна. Анай хтайдалай къулухъ вичин саки вири уьмуьр педагог-вилин рекъиз бахшна. И рехъ лагъайта, Гъамидуллагъ Эмирагъмедович патал регъятди хъайиди туш. Аялвални жаванвал Ватандин Члехи дяведин йисарал ацалтна. Къилел буба аламачир, члехи къве стха фронтда авай. Гъа шартари фад члехи авур хци колхозда къвалахнай, ахпа инсаният патал виридалайни камаллу ва герек пеше-муаллимвал хъяна.

Армиядин жергейрай хтайдалай къулухъ ВЛКСМ-дин Докъузпара райкомдин 2-секретарвиле, 1955-йисалай 1965-йисалди Къурушрин хуьруьн школадин директорвиле ва колхоздин парткомдин секретарвиле къвалахна. Дагъла а хуьр хуьник адан еке пай ква.

"Миграгъ" тешкилатдин векилар-рагъметлудан виликан ученикрин ва санал къвалахай муаллимрин десте.

ГЪУРМЕТЛУ ВАТАНЭГЪЛИЯР!

2016-йисан 21-мартдиз келлегуьз вандалри чи члехи шаир Стлал Сулейманан музейдиз цай янай. Алай вахтунда, лезги са шумуд баркаллу хцин иштираквал аваз, музейдин дарамат къайдадиз хканва, патарив гвай чил аваданламишнава. 18-майдииз, шаир хайи юкъуз, музейди мад вичин варар ачуьда.

Алай вахтунда музейдиз экспонатар къватлун давам жезва. Чна вири ватанэгълийривай Стлал Сулейманахъ галаз алакьалу чпихъ авай шейэр, адан вичин ва вичикай хъенвай ктабар "Лезги газетдин" редакциядиз (Нариман Ибрагъимовал) ва я Къасумхуьруьн Культурадин къвализ (Майрудин Бабахановал) агакьарун тлаабзава.

"Сулейман-Стальский район" муниципальный райондин къил Н.Ш. АБДУЛМУТАЛИБОВ

Мажараяр

Суварин кунчи

М.МАЙРАМ

Майдин суварар мубаракиз Зейдуллагъ, са кунчи цуькверни къачуна, вичин халадин руш Суваран къвализ фида. Жузун-качун, тьун-хъун авурдалай гуьгъуьниз мугъман хъфиз гъазур жеда. Ада Суваравай хабар къада:

- Я руш, а за гъайи цуьквер гъинизна?

- Абур за яд авай къапуна тунва.

- Вучиз? Ви патав зун ви твар Сувар тирвилляй сифте атанвайди я. Гила вахце цуьквер, заз мад фидай чкаяр ава...

Ик! лагъана, зарафатрал рик! алай халадин хва, цуьквер вахчуна, хъфена.

И кунчи гваз ам а юкъуз вад къвализ фена, эхирдайни вичин къвализ хъфеналдай... Са кунчи цуьквер - шумуд сувар!?

Тлар хъанани?

Меки хъуьтлуьн жив авай са юкъуз мугъмандай хъфизвай итимни паб, къвач цуьдгъуьнна, сад-садахъ галуькна, алуькна. Итим-къаник, паб - винел. Итимди гъарайзава: - Я руш, ваз тлар хъаначни?

- Я хизан сагъ хъайиди, къаник квайди вун хъайила, винел алай заз тлар жедани? - жаваб хана папа...

Итимдиз килигайди

Йифиз куьчедай хъфизвай итимдиз, вилерин экв зайиф тирвилляй, вацран экуьник акваз-вай тарцин хъен ярх хъанвай тар хъиз хъана. Анлай къвач вегъена, виликди феи итимдин гуьгъуьналлай папани гъак! авуна.

Ибуру акур аялди хабар къада: - Я бах, дахдиз акунни тавурай, вуна вучиз ак! кам янай?

- Паб итимдиз килигайди хъун герек я, хва, - хуььренай бах...

Услуги: отопительные, водоснабжение, канализация, теплый пол. Тел. 8-963-794-31-79

Учительница с 27 летним стажем предлагает свои услуги репетитора по математике ОГЭ, ЕГЭ и подготовка к поступлению в вуз. 60 минут - 350 рублей. Тел. 8-928-286-50-65